

**Věcný záměr zákona
o podpoře výzkumu, vývoje a inovací**

včetně Závěrečné zprávy z hodnocení dopadů regulace podle obecných zásad (RIA) a Zprávy z hodnocení korupčních rizik (CIA)

Obsah

Obsah

A. ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA Z HODNOCENÍ DOPADŮ REGULACE (RIA)	4
1. Důvod předložení a cíle	5
1.1 Název	7
1.2 Definice problému	7
1.3 Popis existujícího právního stavu v dané oblasti	17
1.3.1 Historický vývoj právní úpravy podpory VaVal v ČR	17
1.3.2 Současný systém VaVal v ČR.....	20
1.3.3 Institucionální zabezpečení VaVal v zahraničí - srovnání	24
1.3.4 Přehled právních předpisů, k nimž se věcný záměr váže	48
1.4 Identifikace dotčených subjektů	51
1.5 Popis cílového stavu	52
1.6 Zhodnocení rizika	54
2. Návrh variant řešení.....	55
2.1 Varianta 0 – zachování současného stavu	55
2.2 Varianta 1 – užší podoba změny	55
2.3 Varianta 2 - širší podoba změny	56
2.4 Varianta 3 - nejširší podoba změny	63
3. Vyhodnocení nákladů a přínosů jednotlivých variant	64
3.1 Identifikace nákladů jednotlivých variant.....	64
3.1.1 Náklady a negativa nulové varianty	64
3.1.2 Náklady a negativa varianty 1	64
3.1.3 Náklady a negativa varianty 2	65
3.1.4 Náklady a negativa varianty 3	66
3.2 Identifikace přínosů jednotlivých variant	67
3.2.1 Přínosy a klady nulové varianty	67
3.2.2 Přínosy a klady varianty 1	67
3.2.3 Přínosy a klady varianty 2	67
3.2.4 Přínosy a klady varianty 3	69
3.3 Vyhodnocení nákladů a přínosů jednotlivých variant.....	69
4. Návrh řešení	70
4.1 Stanovení pořadí variant a výběr nejvhodnějšího řešení.....	70
5. Možnosti legislativního řešení.....	71
5.1 Novela zákona o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací	71
5.2 Nový zákon o podpoře výzkumu, vývoje a inovací	72
6. Implementace a vynucování	73

7.	Přezkum účinnosti regulace	73
8.	Konzultace a zdroje dat	73
9.	Kontakty na zpracovatele RIA	74
B.	ZPŮSOB PROMÍTNUTÍ NAVRHOVANÉHO VĚCNÉHO ŘEŠENÍ DO PRÁVNÍHO ŘÁDU	75
1.	Návrh věcného řešení dle zvolené varianty č. 2	75
1.1	Systematika navrhované úpravy	75
1.2	Úvodní ustanovení	75
1.3	Uspořádání státní správy VaVal a Vědecká rada České republiky	76
1.4	Kategorie a nástroje podpory, včetně uznaných a způsobilých nákladů	83
1.5	Výdaje státního rozpočtu na výzkum, vývoj a inovace	83
1.6	Institucionální podpora výzkumu, vývoje a inovací	84
1.7	Účelová podpora výzkumu, vývoje a inovací	88
1.8	Hodnocení	92
1.9	Práva k výsledkům výzkumu, vývoje a inovací	93
1.10	Informační systém výzkumu, vývoje a inovací	94
1.11	Kontrola a důsledky porušení zákona	96
1.12	Ustanovení společná, přechodná a závěrečná	98
1.13	Změna souvisejících právních předpisů	99
1.14	Účinnost	99
2.	Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky, s mezinárodními smlouvami a se závazky vyplývajícími z členství v Evropské unii	100
3.	Hospodářský a finanční dosah navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí, sociální dopady a dopady na životní prostředí	100
4.	Zhodnocení současného stavu a dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace	101
5.	Zhodnocení současného stavu a dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů	101
C.	ZPRÁVA Z HODNOCENÍ KORUPČNÍCH RIZIK (CIA)	102
	SEZNAM NĚKTERÝCH POUŽITÝCH ZKRATEK	106

A. ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA Z HODNOCENÍ DOPADŮ REGULACE (RIA)

Shrnutí závěrečné zprávy RIA (zpracované podle Přílohy č. 3 Obecných zásad RIA)

1. Základní identifikační údaje

Název návrhu zákona: Návrh zákona o podpoře výzkumu, vývoje a inovací	
Zpracovatel / zástupce předkladatele: Místopředseda vlády pro vědu, výzkum a inovace	Předpokládaný termín nabytí účinnosti, v případě dělené účinnosti rozvedte: 1. ledna 2017
Implementace práva EU: <i>Ano</i> ; (pokud zvolíte <i>Ano</i>): formální promítnutí Nařízení Komise 651/2014/EU a 702/2014/EU do vnitrostátního právního předpisu - uveďte termín stanovený pro implementaci: <i>01.01.2015 (pro režimy podpor)</i> - uveďte, zda jde návrh nad rámec požadavků stanovených předpisem EU?: <i>Ne</i>	
2. Cíl návrhu zákona	
Cílem návrhu je revidovat stávající systém výzkumu, vývoje a inovací (dále jen „VaVal“), po vzoru řady zahraničních zemí vytvořit centrálně řízené, koordinované, a tím i lépe kontrolovatelné financování VaVal. Z dlouhodobého hlediska je cílem vytvořit ve společnosti podmínky pro perspektivní zvýšení kvality výzkumu, vývoje a inovací v ČR, k čemuž je potřeba prostřednictvím legislativního rámce zajistit udržitelný rozvoj systému, zajistit efektivnost výdajů na VaVal, potřeby společnosti a ekonomiky, adekvátní využití výsledků a zabezpečení dostatečné ochrany práv k duševnímu vlastnictví. Splnění tohoto cíle je podle názoru předkladatele podmíněno výraznou změnou dosavadního systému podpory VaVal, kterou již nelze jak pro její kvalitativní, tak kvantitativní parametry zpracovat prostřednictvím novely do stávajícího platného zákona.	
3. Agregované dopady návrhu zákona	
3.1 Dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty: <i>Ano</i>	
3.2 Dopady na podnikatelské subjekty: <i>Ano</i>	
Návrh v souladu s evropským právem upravuje i procesy podpory inovací, které pro podnikatelské subjekty umožní realizovat výsledky výzkumu a vývoje a zvýší tak jejich konkurenceschopnost.	
3.3 Dopady na územní samosprávné celky (obce, kraje) <i>Ano</i>	
Dopady na územní samosprávné celky (dále jen „ÚSC“) budou minimální, návrh si klade za cíl zohlednit lépe vztah ÚSC vůči centrálnímu řízení a financování VaVal, zejm. vymezení využitelnosti právní úpravy na ÚSC, např. poskytování účelové podpory ÚSC, stanovení výše podpory pro výzkumné organizace, vyloučení aplikace zákona v případě návrhu výdajů na VaVal apod.	
3.4 Sociální dopady: <i>Ne</i>	
3.5 Dopady na životní prostředí: <i>Ne</i>	

1. Důvod předložení a cíle

Místopředseda vlády pro vědu, výzkum a inovace předkládá věcný záměr zákona o podpoře výzkumu, vývoje a inovací, který je realizován v souladu s úkolem zadáním v Plánu legislativních prací vlády na rok 2015 schváleném usnesením vlády ze dne 15. prosince 2014 č. 1056.

Předkládaná závěrečná zpráva o hodnocení dopadů regulace (Regulatory Impact Assessment – dále jen „RIA“) je zpracována v souladu s usnesením vlády č. 922 ze dne 14. prosince 2011 o Obecných zásadách pro hodnocení dopadů regulace (RIA) a o změně Legislativních pravidel vlády a Jednacího řádu vlády a usnesením vlády ze dne 8. ledna 2014 č. 26 k návrhu změn Obecných zásad pro hodnocení dopadů regulace (RIA).

V implementační části Aktualizace Národní politiky výzkumu, vývoje a inovací České republiky na léta 2009 až 2015 s výhledem do roku 2020 (dále jen „Aktualizace NP VaVal“) jsou rozpracovány jednotlivé cíle národní politiky VaVal do konkrétních, vzájemně provázaných opatření. Mezi ně patří mj. opatření č. 12 ve znění: „*Ve vazbě na cíle a opatření navržená v aktualizované NP VaVal novelizovat zákon č. 130/2002 Sb. tak, aby umožnil optimální využití veřejných prostředků, včetně kohezních fondů, v oblasti VaVal, a soukromých zdrojů a reflektovat změny evropských předpisů připravované pro toto období.*“.

Lze konstatovat, že systém VaVal v České republice byl v letech 2007 – 2015 významně posílen finančními prostředky z EU, které jej posunuly na novou úroveň kvality a vytvořily podmínky k jeho expanzi pro dlouhodobý rozvoj.

Iniciativou pro zahájení přípravy věcného záměru zákona byla rovněž dlouhodobá obava z neudržitelnosti stávajícího systému VaVal vyznačujícího se značnou nejednotností, nejasnostmi v kompetencích, roztržitostí jeho řízení a financování, minimálním zapojením soukromého sektoru, významnou absencí inovací, jakož i obsolentním a dlouhodobě kritizovaným hodnocením výzkumných institucí pro účely jejich institucionálního financování.

Samotná právní úprava samozřejmě nevyřeší a ani nemůže vyřešit všechny problémy v oblasti VaVal, ale měla by k jejich vyřešení přispět vytvořením určitých systémových předpokladů a opatření, které zajistí efektivní fungování systému VaVal v ČR. Cílem je vytvořit ve společnosti takové podmínky, které napomohou dlouhodobému zvýšení kvality VaVal v ČR a efektivnímu vynakládání veřejných prostředků v této oblasti, a které je třeba spatřovat v

- zajištění výhledově udržitelného rozvoje systému VaVal – za pomoci nového administrativního systému státní správy VaVal v ČR, vytvořením nové organizační struktury s jasně stanovenými kompetencemi i odpovědnostmi za svěřené činnosti i metodické působení v zájmu odstraňování výkladových duplicit a nesrovnalostí,
- efektivním vynakládáním veřejných prostředků – jak z hlediska potřeb společnosti a ekonomiky, byť se nejedná spíše o politické rozhodnutí, jaký podíl prostředků půjde na základní či aplikovaný výzkum, a to ještě v jakém konkrétním odvětví, tak z hlediska přezkoumatelnosti a transparentnosti takového financování.
- stabilizaci institucionálního financování – vytvoření nových pravidel pro řízení, hodnocení, rozdělování i vykazování finančních prostředků – nový administrativní systém si klade za cíl upravit jednotlivé vztahy a vazby mezi poskytovateli a příjemci jednotně, transparentně, minimálně dvouinstančně tak, aby tyto vztahy byly jednodušší, přezkoumatelnější, a tím i efektivnější,
- určení strategie VaVal v ČR zahrnující preference a podporované směry rozvoje, v souladu s vývojem v Evropě a ve světě,
- systémově zajištění dostatečného objemu finančních prostředků z veřejných zdrojů, což lze dílem naplnit vytvořením samostatné kapitoly státního rozpočtu na VaVal

a dílem rozhodováním odpovědného subjektu –úřadu, ministra, samostatné účetní jednotky,

- motivaci soukromých subjektů pro veřejnou podporu VaVal – v ČR je soukromý sektor, přes skutečnost, že jeho výdaje v dané oblasti tvoří zhruba polovinu celkových výdajů, spíše slabě zapojen, tedy je velmi nízký přímý tok finančních prostředků ze soukromého sektoru na zadávání výzkumu ve veřejných výzkumných institucích a vysokých školách.

Věcný záměr dále reaguje na podněty z aplikační praxe dosavadního zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací“ nebo „zákon č. 130/2002 Sb.“). Dalším jeho cílem je proto odstranění některých výkladových problémů a celkové zrevidování a zefektivnění právní úpravy podpory VaVal.

V neposlední řadě je třeba zapracovat nové kategorie podpory a další instituty z přímo použitelných modernizovaných předpisů Evropské unie v oblasti veřejné podpory, které dosud v našem vnitrostátním právním řádu nemají legislativní oporu, avšak jejich potřeba neustále roste.

Splnění těchto cílů je podle názoru předkladatele podmíněno výraznou změnou dosavadního systému podpory VaVal, kterou již nelze jak pro její kvalitativní, tak kvantitativní parametry zapracovat prostřednictvím pouhé novely do stávajícího platného zákona. Současně je třeba uvést, že všechna nová, byť sebelepší pravidla nemohou v praxi úspěšně fungovat a přinést žádoucí změnu bez vybudování zcela nové kapacity státní správy a administrativní podpory koordinace a řízení VaVal, která odstraní dosavadní roztříštěnost státní správy, způsobenou jak několikanásobně novelizovanou a v některých směrech ne zcela konzistentní (provázanou) právní úpravou, tak mnohdy i historicky nastolenými stereotypy ve vztazích mezi jednotlivými relevantními správními úřady navzájem, jakož i ve vztazích těchto úřadů k vysokým školám, Akademii věd ČR a dalším klíčovým aktérům v dané oblasti.

Na základě shody relevantních představitelů vědecké veřejnosti, poskytovatelů podpory, jakož i dlouhodobě analyzovaných poznatků a zkušeností předkladatele se jeví jako nezbytné provést k naplnění výše vymezených cílů či odstranění identifikovaných problémů následující kroky:

- vymezit nově základní právní rámec pro poskytování veřejné podpory na VaVal v souladu s evropskými předpisy– využít pojmy z přímo použitelných předpisů EU a tím sjednotit užívanou terminologii, vymezit všechny subjekty působící v systému VaVal, nastavit kontrolní a sankční mechanismy, specifikovat podmínky, zásady a kritéria pro poskytování podpory tak, aby zajišťovaly výrazně lépe než dosavadní pravidla rozvoj a udržitelnost celého systému VaVal,
- zavést nové kategorie podpory dle přímo použitelných předpisů EU a nastavit principy a pravidla jejich využívání, zejm. musí být legislativně vyřešena absence důkladnější úpravy inovací v systému státní podpory VaVal. Neméně důležité bude vytvořit s tím související funkční, ověřený a kontrolovaný registr relevantních inovačních výstupů.
- zjednodušit procesy a snížit administrativní náročnost při poskytování podpory, odstranit, resp. vyvarovat se nedostatkům zjištěným v průběhu dosavadní již více než dvanáctileté aplikační praxe,
- zrevidovat současný systém státní správy VaVal, stanovit nové kapacity státní správy a administrativní podpory koordinace a řízení VaVal, precizovat vymezení pravomocí jednotlivých správních úřadů, vytvoření centrálního úřadu odpovědného za většinu oblastí VaVal, resp. vytvoření nového úřadu, který bude odpovědný za ty oblasti VaVal, které nejsou svěřeny žádnému ústřednímu orgánu státní správy, ale spočívají na závazném rozhodnutí vlády ČR,

- zavést hodnocení kvality výstupů a kvality institucí,
- příprava návrhů výdajů státního rozpočtu na VaVal se stanovením dlouhodobého závazného rámce a provázáním na strategické dokumenty,
- vytvořit integrovaný interaktivní informační systém VaVal s uživatelsky přívětivým rozhraním, možnostmi inteligentního vyhledávání, stejnou logikou prezentování dat a provázaností na další vnitřní databáze.

1.1 Název

Věcný záměr zákona o podpoře výzkumu, vývoje a inovací.

1.2 Definice problému

Nedostatečné či nevyhovující parametry současné právní úpravy VaVal lze rozdělit do několika skupin. Tyto nedostatky jsou jednak povahy legislativní a technické ve smyslu zastaralé, nesystematické a rigidní úpravy, jednak povahy procesní ve smyslu nedostatečné či nevyvážené úpravy procesu a postupů např. při tvorbě rozpočtu na VaVal, rozdělování institucionální podpory, hodnocení výsledků výzkumných organizací a programů, v případě některých víceznačných ustanovení i v realizaci veřejných soutěží a při výběru uchazečů/hodnocení návrhů projektů. Úprava procesu přípravy a schvalování NP VaVal, Národních priorit VaVal a navazujících koncepčních a strategických dokumentů poskytovatelů, včetně jejich vzájemné provázanosti, pak absentuje zcela.

Další věcné nedostatky lze mapovat napříč jednotlivými oblastmi podpory, ať už se jedná o nevyhovující rozlišování účelové a institucionální podpory, nebo nedostatečná či zcela absentující úprava nových nástrojů a kategorií podpory dle přímo použitelných nařízení Evropské komise. Nevyhovující úpravu lze identifikovat v oblasti nastavených podmínek, zásad a kritérií podpory, ať už účelové či institucionální, v nedostatečném zakotvení jednotlivých kapacit státní správy ve VaVal a tím i rozdělení rolí, kompetencí a souvisejících odpovědností. Současná úprava tak vykazuje zásadní koncepční nedostatky ve smyslu roztržitosti nejen v samotném paragrafovém znění zákona č. 130/2002 Sb., ale v celém systému státní správy a mezirezortním strategickém řízení VaVal.

Výšeznačené nedostatky lze podrobněji roztrždit a popsat následovně:

• Podmínky, zásady a kritéria podpory

K regulaci členskými státy poskytovaných prostředků byla Evropskou komisí vytvořena pravidla veřejné podpory.

Tato evropská pravidla veřejné podpory byla k 1. červenci 2014 značně revidována a modernizována, čímž vnesla do problematiky vnitrostátního financování VaVal řadu otázek, které se snažila alespoň částečně vyřešit technická novela zákona č. 130/2002 Sb., schválená UV č. 320 ze dne 6. května 2015. Přesto však zůstává řada oblastí, které je třeba zpřesnit co do jejich jednoznačného výkladu, zjednodušit co do procesů při výběru a hodnocení projektů, zavést a umožnit financování dalších kategorií podpory a motivovat soukromý sektor k podílení se na financování českého VaVal.

Je třeba zdůraznit, že předmětem úpravy má být především poskytování podpory jako celku, tedy případů, kdy je podpora slučitelná s vnitřním trhem, a to primárně na základě blokové výjimky dle nařízení Komise (EU) č. 651/2014 ze dne 17. června 2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné s vnitřním trhem - General Block Exemption Regulation (dále jen „GBER“), případně dle nařízení

Komise (EU) č. 702/2014 ze dne 25. června 2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy o fungování Evropské unie prohlašují určité kategorie podpory v odvětvích zemědělství a lesnictví a ve venkovských oblastech za slučitelné s vnitřním trhem - Agricultural Block Exemption Regulation (dále jen „ABER“). Sice není vyloučena možnost poskytnutí také jiné formy či kategorie podpory než dle GBER, avšak to pouze za předpokladu řádné notifikace takové podpory Evropské komisi (čl. 108 odst. 3 Smlouvy o fungování EU), případně za použití pravidel de minimis. Povinností poskytovatelů podpory je v každém případě notifikovat veřejnou podporu Evropské komisi, pokud se nejedná o podporu spadající pod režim tzv. blokové výjimky, či podpory de minimis, dále zajistit dodržování stanovených podmínek příjemcem, tzn. předcházet zneužití veřejné podpory, zajistit navrácení případné protiprávní a neslučitelné veřejné podpory, v případě užití pravidla de minimis povinnost provést záznam do centrálního registru apod. Povinností poskytovatelů je však informovat Evropskou komisi i v případě, kdy je podpora poskytnuta na základě GBER/ABER.

Řádná administrace veřejné podpory spadající do právního rámce GBER/ABER je nezbytná mimo jiné s ohledem na kontroly ze strany Evropské komise, které jsou pravidelně prováděny na vzorku vybraných programů či ad hoc podpor, u nichž Komise kontroluje dodržování podmínek GBER/ABER. V případě zjištění nedostatků pak může odejmout výhodu uplatnění GBER/ABER nejen celému kontrolovanému programu, případně v konkrétních případech zahájit řízení o protiprávní podpoře, ale může rovněž zakázat využití GBER na jakékoli budoucí veřejné podpory poskytované tímž poskytovatelem, v krajním případě dokonce jakékoli budoucí veřejné podpory poskytované v rámci celého členského státu.

- **Absence inovací, dalších nástrojů a kategorií podpory dle evropských předpisů**

Stávající zákon o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací specifikuje náležitosti (uznané náklady, maximální intenzita podpory atd.) pouze pro jednu kategorii podpory – pro podporu projektů základního a aplikovaného výzkumu; v této části nejsou navrženy žádné zásadní změny. Ostatní kategorie podpory, které byly zavedeny nebo nově výrazně upraveny v GBER, platný zákon vůbec neupravuje. Současně nevymezuje jednoznačně kompetence jednotlivých poskytovatelů pro podporu projektů základního a aplikovaného výzkumu, jejichž programy se pak překrývají. Ve stávajícím zákoně č. 130/2002 Sb. jsou inovace pouze definovány, chybí však bližší podmínky, zásady, procesní pravidla a kritéria jejich podpory, včetně vymezení způsobilých nákladů. Stávající právní úprava umožňuje pro podporu VaVal použít jen nevratné dotace, což zejména pro inovace není ve většině případů zcela vhodný a efektivní způsob podpory. Jedním z hlavních a dlouhodobých nedostatků systému VaVal v ČR je minimální transfer výsledků výzkumu a vývoje do praxe prostřednictvím inovací výrobků, postupů nebo služeb, s čímž souvisí i zastaralá a nevyhovující úprava práva k výsledkům výzkumu, vývoje a inovací.

Podpora inovačních projektů využívá v řadě zemí stejných nástrojů jako podpora aplikovaného výzkumu (tj. průmyslového výzkumu a experimentálního vývoje), tj. veřejné soutěže ve VaVal, přičemž v rámci jednoho projektu lze kombinovat podporu aplikovaného výzkumu a inovací. Podmínky podpory, zejména nejvyšší povolená intenzita podpory stejně jako způsobilé náklady, jsou určeny národní legislativě nadřazenými evropskými předpisy – GBER/ABER. Příspěvky jsou poskytovány jen tehdy, jestliže jsou splněny následující předpoklady:

- projekt je realizován ve spolupráci veřejných a soukromých subjektů, které zabezpečují realizaci inovace;
- lze očekávat účinnou realizaci výsledků výzkumu ve prospěch společnosti nebo ekonomiky a realizace výsledků je smluvně ošetřena;
- projekt bez státní podpory by nemohl být realizován.

Přestože hlavním cílem Reformy systému výzkumu, vývoje a inovací v ČR¹ (dále jen „Reforma 2008“) bylo vytvořit v ČR inovační prostředí tak, aby platilo: „Věda dělá z peněz znalosti, inovace dělají ze znalostí peníze“, tento cíl zůstal z řady důvodů nesplněn. Zákonem č. 110/2009 Sb., byl sice název zákona č. 130/2002 Sb. rozšířen o inovace, a ty byly definovány, ale dále v zákoně se jich žádné ustanovení vůbec netýká. Inovace jsou tak v ČR podporovány pouze z neveřejných zdrojů podniků a z OP PI a částečně z programu GAMA (realizuje TA ČR), jejich podpora ze státního rozpočtu na VaVal není možná. Dále byla podpora inovací z veřejných zdrojů (nikoliv však z výdajů na VaVal) umožněna např. i v rámci Programu rozvoje venkova, v OP Rybářství, OP Praha – Konkurenceschopnost. ČR se tak vzdaluje vyspělým zemím, které svou strategii ve VaVal zaměřují na inovace, využívající výsledků VaVal podpořených z národních zdrojů (viz *str. 65 a násl. Analýzy stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2014*). Např. „Strategie Evropa 2020“ a jedna z jejích stěžejních iniciativ „Unie inovací“ klade největší důraz na zlepšení podmínek financování výzkumu, vývoje a inovací a jejím cílem je zajistit, aby realizace inovativních myšlenek vedla k vytváření nových pracovních míst a produkci zboží a služeb zajišťujících trvale udržitelný růst ekonomiky EU.

Obdobný cíl si klade Aktualizace Národní politiky VaVal (dále jen „NP VaVal“): „Česká republika se do roku 2020 stane zemí, ve které bude vysoká a dlouhodobě udržitelná životní úroveň občanů založena na pevných základech konkurenceschopnosti, vycházející z nových znalostí a jejich využívání v inovacích v podnikovém a veřejném sektoru jako zdrojích budoucí prosperity.“. Důsledkem není jen deklarativní NP VaVal (a tedy i řízení systému podpory českého VaVal bez reálné koncepce), ale, a to zejména realizace výsledků výzkumu a vývoje, jejich využití v jiných zemích a minimální přínosy podpory VaVal pro společnost a ekonomiku ČR.

Jedním z hlavních důvodů, proč do zákona č. 130/2002 Sb. nebyla zapracována podpora inovací (přestože ji umožňovalo již nařízení Komise (ES) č. 800/2008), byla obava ze snížení podpory zejména základního výzkumu. Nově navrhovaný ekonomicky udržitelný systém státní podpory VaVal (viz část 2.2) znamená, že inovační programy budou moci být navrženy jen jako „nadpožadavky“ (tj. jen v rámci nárůstu výdajů státního rozpočtu VaVal) a budou svým odůvodněním konkurovat ostatním nadpožadavkům. Do roku 2020, resp. 2022 tak bude podpora inovací realizována především formou ESIF, a to prostřednictvím OP PIK s řídicím orgánem MPO, částečně i v rámci OP Praha – pól růstu.

Se skutečným rozšířením zákona o podporu inovací úzce souvisí i možnost využití jiných forem podpory, než jsou dotace, které umožňuje článek 5 GBER, jako jsou subvence úrokových sazeb, půjčky a záruky. Aktivita v inovacích budou rovněž zohledňovány v evaluaci výzkumných organizací, včetně zapojení neveřejných zdrojů v rámci inovací.

S výše uvedeným pak souvisí rovněž jednoznačné stanovení způsobilých a následně poskytovatelem uznatelných nákladů.

Bude třeba zavést **podporu inovačních klastrů** na způsobilé náklady stanovené čl. 27 GBER; **podporu na inovace pro malé a střední podniky** v souladu s čl. 28 GBER a **podporu na inovace postupů a organizační inovace** dle čl. 29 GBER; oprávněným poskytovatelem bude Ministerstvo průmyslu a obchodu.

- **Příprava a schvalování strategických a koncepčních dokumentů VaVal**

Stávajícím zákonem o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací je definována NP VaVal s určením, kdo ji připravuje (Rada pro výzkum, vývoj a inovace ve spolupráci s MŠMT). Rada ustanovení zákona se na politiku odvolává (podpora vychází z NP VaVal apod.), ale chybí vazba na navazující koncepční a strategické dokumenty poskytovatelů,

¹ Schváleno usnesením vlády ze dne 26. března 2008 č. 287

kteře jsou pro konkrétní zaměření podpory klíčové (pokud vůbec existují – část poskytovatelů je nemá zpracovány). Národní priority zákon vůbec neřefinuje, i když pojem používá. Důsledkem je příliš široké vymezení priorit, které v řadě oborů a odvětví pokrývají prakticky celé spektrum výzkumu a devalvují tak jejich smysl jako nástroje Národní politiky k dosažení vyšších přínosů pro hospodářství a společnost (v jiných zemích je priorit výrazně méně a jsou podporovány výrazně více a lépe, než ostatní - neprioritní obory a odvětví). Lepší plánování lidských zdrojů a detailnější strategie by pomohly snížit současnou roztržštěnost a výrazně zvýšit kvalitu českého výzkumu. K tomu je ovšem třeba, aby instituce a ústavy zmodernizovaly řízení a management a stanovily si přesnější strategie.

Předběžnou podmínkou pro čerpání evropských fondů do oblasti VaVal v minimálně 3 operačních programech je schválení a realizování tzv. Národní výzkumné a inovační strategie pro inteligentní specializaci České republiky (dále jen „Národní RIS3 strategie“ z anglického „Research and Innovation Strategy for Smart Specialisation“), jejíž řízení přešlo k 1. lednu 2015 z MŠMT pod Úřad vlády, Sekci místopředsedy vlády pro vědu, výzkum a inovace. Jedná se o strategický dokument zajišťující efektivní zacílení podpory ve VaVal (evropských, národních, regionálních a soukromých prostředků) do nejperspektivnějších oblastí výzkumu a podnikání (viz str. 35 a násl. *Analýzy stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2014*). Dílčím cílem Národní RIS3 strategie je účelné propojení akademického (vysoké školy a AV ČR) a podnikatelského sektoru. Bude tedy nezbytné implementovat také tuto činnost do administrativního řízení systému VaVal.

- **Příprava návrhu výdajů ze státního rozpočtu na VaVal**

Jednou z hlavních příčin současného negativního stavu systému je krátkodobost přípravy státního rozpočtu na VaVal, odsouvání řešení problémů na další roky a přednostní řešení krátkodobých problémů. V současné době již problémy dále odsouvat nejde (mj. v r. 2015 končí čerpání prostředků ESIF a pro nově vybudovaná centra VaVal nastává pětileté období udržitelnosti jejich činnosti a plnění přijatých závazků). Dosavadní přístup z posledních let, tj. zahajování stále dalších a dalších aktivit bez pokrytí stávajících aktivit a bez vzájemné provázanosti a často i s duplicitní podporou obdobných aktivit, je nutné zcela změnit. Pro udržitelný systém podpory nejsou totiž primární a klíčové krátkodobé cíle a závazky (1 až 3, resp. 3 až 5 let), ale naopak ty dlouhodobé s horizontem 7 až 10 let, které vyvolávají potřeby na nové lidské zdroje, investice, výdaje na provoz a na internacionalizaci českého výzkumného prostoru. Tato skutečnost souvisí se synchronizací s evropským rozpočtovým cyklem.

- **Členění výdajů a rozlišování účelové a institucionální podpory**

Jedním z frekventovaných ukazatelů VaVal, kterým se zabýval mj. i Mezinárodní audit VaVal² (realizovaný MŠMT od 1. 1. 2009 do 31. 12. 2012 v rámci OP VK), je poměr institucionálních a účelových výdajů na výzkum a vývoj, který by měl zajišťovat vhodnou proporcii (mezinárodní audit doporučil minimálně 50 % institucionální podpory) mezi stabilitou a dlouhodobým rozvojem výzkumných organizací na straně jedné a vzájemnou soutěží a srovnáváním různých výzkumných organizací navzájem a s ostatními subjekty (vč. spolupráce s podniky atd.) na straně druhé. Z procedurálního hlediska je ale problém v tom, že současné členění institucionální a účelové podpory neodpovídá jejich pojetí. Do účelových výdajů jsou řazeny výdaje, které nejsou rozdělovány na základě soutěže, ale normativně (specifický vysokoškolský výzkum) nebo na základě rozhodnutí (projekty velké

² Závěrečná zpráva mezinárodním auditu výzkumu, vývoje a inovací v ČR, MŠMT, 2012 (<http://audit-vav.reformy-msmt.cz/soubory-ke-stazeni/zaverecna-zprava-z-audit-u-vaVal/>)

infrastruktury) a naopak do institucionálních výdajů jsou řazeny výdaje, o které se soutěží (projekty operačních programů).

Pro strategické plánování rozpočtových výdajů na VaVal je mimo jiné zásadní rozlišovat jednotlivé nástroje také ve smyslu jejich potenciálního přínosu. Přínosy jednotlivých nástrojů je vhodné analyzovat a výstupy analýz používat k jejich optimalizaci. Zákon o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací striktně odděluje účelové a institucionální financování, avšak některé nástroje jsou řazeny do účelového financování, přestože svým charakterem odpovídají spíše institucionálnímu (viz *str. 20-21 Analýzy stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2014*).

Dalším problémem členění výdajů je historicky vzniklé vymezení předmětu podpory v § 3 zákona o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací. Podpora poskytovatelů na zajištění fungování systému VaVal je členěna do tří druhů výdajů a navíc jsou v nákladech na činnost AV ČR zahrnuty nejen náklady na činnost vlastní AV ČR, ale i náklady na podporu pracovišť AV ČR (např. na investice aj.), což je obdoba příspěvků zřizovatelů jiných veřejných výzkumných institucí (čerpaná z jiných výdajů než na VaVal).

Z analytického pohledu by bylo vhodnější řadit specifický vysokoškolský výzkum, velké infrastruktury a Národní programy udržitelnosti do kategorií institucionální podpory. Mají totiž podobné efekty jako institucionální podpora na rozvoj výzkumných organizací, tj. podporují stabilitu a rozvoj výzkumné základny. Pro jejich distribuci je zásadní, který subjekt zmíněnou podporu získá. Naproti tomu projekty mají konkrétní cíle, obvykle oborově specifické a předem vymezené v národních prioritách (výjimku tvoří projekty zaměřené na podporu tzv. horizontálních aktivit, jako jsou mezinárodní spolupráce, excelence, konkurenceschopnost, apod.). Pro úspěch projektu není rozhodující, kdo je příjemcem podpory, ale zda je generován stanovený cílový výstup.

- **Přidělování institucionální podpory a problematika hodnocení**

Stávající úprava hodnocení výzkumných organizací (dále též jen „VO“), výsledků VaVal a programů je řešena formou doporučení, stanovisek Rady pro výzkum, vývoj a inovace (dále jen „RVVI“ nebo „Rada“) a metodik, které jsou schvalovány vládou, případně je postup ponecháván zcela na poskytovatelích, kteří jsou povinni vyhodnocovat své ukončené programy (viz dále). V praxi se však nežádka tomuto hodnocení vyhýbají prodloužením (návrhem na změnu) příslušného končícího programu, aniž by provedli alespoň dílčí vyhodnocení výsledků, naplnění vytyčených cílů a reálných účinků programu.

Metodiky hodnocení postrádají jakoukoliv alespoň rámcovou zákonnou úpravu v podobě např. základních principů či metod hodnocení. Zcela schází jakékoliv směřované vyhodnocení poskytování účelové i institucionální podpory, které by sloužilo pro další léta jako určité zavazující vodítko, ze kterého by bylo možné vyvodit konkrétní důsledky, ať už s pozitivním či negativním dopadem pro příslušný hodnocený subjekt (viz *třetí odrážka od konce nastr. 85 Analýzy stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2014*).

K poskytování institucionální podpory – hodnocení výsledků výzkumných organizací:

Podle § 7 odst. 7 zákona č. 130/2002 Sb. je podmínkou poskytnutí institucionální podpory zhodnocení výsledků VO poskytovatelem, přičemž platí zásada, že podíl na celkové výši institucionální podpory výzkumných organizací ze státního rozpočtu v daném roce odpovídá jejímu podílu na hodnotě výsledků všech VO dosažených v uplynulých 5 letech podle hodnocení prováděného každoročně RVVI.

Podle § 35 odst. 2 zákona o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací zabezpečuje RVVI v oblasti hodnocení následující úkoly:

- přípravu Metodiky hodnocení výsledků výzkumných organizací a výsledků ukončených programů a její předložení vládě, a
- hodnocení výsledků výzkumných organizací podle metodiky schválené vládou.

Vláda schválila svým usnesením ze dne 19. června 2013 č. 475 Metodiku hodnocení výsledků výzkumných organizací a hodnocení výsledků ukončených programů (platnou pro léta 2013 až 2015)³.

Využití hodnocení výsledků VO pouze pro rozdělování institucionální podpory se v průběhu posledních let stalo hlavním problémem institucionální podpory. Od roku 2008 bylo vyzkoušeno několik alternativ modelů hodnocení, od jednoduchých až po velmi komplikované (a ekonomicky, časově, administrativně i pro samotné vědce náročné) způsoby. Jakmile byly každý rok výsledky hodnocení přímo přepočteny na výši institucionální podpory pro jednotlivé VO, ukázaly se obdobné nedostatky, zejména:

- každoroční hodnocení a změny jeho metodiky vnesly mimořádnou nestabilitu do institucionálního financování a prakticky znemožnily řízení jednotlivých výzkumných organizací,
- rezignace na střednědobé a dlouhodobé finanční plánování znemožnila předvídat budoucí vývoj financování,
- bylo nutné rezignovat na implementaci Národních priorit VaVal, nelze zajistit podporu nových kapacit VaVal (např. centra OP VaVpl),
- výzkumné organizace se naučily chovat přísně účelově a místo provádění výzkumu a vývoje a transferu výsledků se soustředily výhradně na získávání tzv. bodů za výsledky,
- v aplikovaném výzkumu se s výjimkou patentů a nových odrůd a plemen již výsledky vůbec nehodnotí a výše podpory institucí se z cca 90 % odvíjí od momentální úspěšnosti projektů, což popírá smysl institucionální podpory,
- pracoviště aplikovaného výzkumu přestávají provádět aplikovaný výzkum a transfer jeho výsledků a zaměřují se na ekonomicky výhodnější publikaci svých výsledků (které jsou pak často realizovány v jiných zemích),
- poskytovatelé navrhuji uznání dalších výzkumných organizací, které sice (zřejmě) splňují podmínky stanovené evropskými předpisy, ale současně budou odčerpávat zdroje na institucionální podporu stávajících výzkumných organizací, zejména vysokých škol a veřejných výzkumných institucí.

Navíc platí, že jak se systém hodnocení administrativně zkomplikoval, tak od r. 2013 neplní svou základní funkci – jeho výsledky jsou o několik měsíců opožděné a nelze je využít pro rozdělování institucionální podpory. Každoroční hodnocení výsledků VO prováděné Radou se tak ukázalo jako nepraktické a časově i nákladově neefektivní. Ukázalo se, že použití Metodiky hodnocení pro účely institucionálního financování deformuje chování, snižuje stabilitu systému a je na překážku jeho výkonnosti. Obecně bere hodnocení v potaz nevhodné ukazatele, je příliš zaměřeno na výstupy a poskytuje málo informací o tom, zda jsou státní zásahy úspěšné a programy splňují vytyčené cíle. Dokladem toho je skutečnost, že počtem a kvalitou publikací se výkonnost českého výzkumu stále zlepšuje a bude se pravděpodobně neustále zvyšovat za předpokladu, že financování VaVal se bude také zvyšovat, avšak v globálním měřítku zůstává stále pod světovým průměrem.

Mezinárodní audit systému VaVal v ČR již v roce 2011 doporučil poskytovat institucionální podporu na základě smluv o výkonech poskytovatele s příjemcem institucionální podpory.

³ Metodika byla změněna usnesením vlády ze dne 16. dubna 2014 č. 250, a dále usnesením vlády ze dne 25. července 2015 č. 605, kterým došlo k jejímu prodloužení do roku 2016.

Tyto dohody (smlouvy) jsou zcela běžně využívány ve Velké Británii, Rakousku, Německu, Švýcarsku, USA a v dalších zemích. Jejich uzavírání je zpravidla předepsáno zákonem o státní podpoře výzkumu a inovací.

V rámci hodnocení je nezbytné diferencovat principy hodnocení a financování v aplikovaném výzkumu, v základním výzkumu (se specifiky výzkumu ve společenskovědních oborech) a v resortním VaVal.

K hodnocení programů: Stávající právní úprava kodifikuje pouze postup při předkládání návrhu programu a jeho náležitosti nebo při změnách programu. Hodnocení programů je ponecháno na úrovni usnesení vlády, a to jen dílčím způsobem (hodnocení ukončených programů na základě kvantitativních kritérií, zejm. jejich výsledků). Situace, kdy jsou postupem uvedeným v zákoně hodnoceny jednotlivé projekty, ale už nejsou hodnoceny programy, jejichž cíle mají projektynaplnovat, přispívá zejména v oblasti aplikovaného výzkumu k jeho roztržitosti a k malé provázanosti konkrétních podporovaných aktivit (projektů apod.) na koncepční a strategické dokumenty. Hlavním věcným nedostatkem současného způsobu hodnocení programů je chybějící hodnocení dopadů programů, tj. jejich přínosů pro společnost a ekonomiku, které lze provést až s odstupem několika let po ukončení podpory programu.

Kompetence pro **hodnocení (posuzování) statutu VO** dle GBER, příp. Rámce pro státní podporu VaVal⁴ (dále jen „Rámec“) pro účely jednotlivých ad hoc podpor, aby se zabránilo poskytnutí neslučitelné podpory s vnitřním trhem, není v zákoně zakotvena. Rada VO i poskytovatelů se domnívá, že tato kompetence by měla být v rukou RVVI, byť není v moci RVVI vytvořit jednorázový neměnný seznam VO pro futuro. Rada má rozsah své působnosti vymezen v § 35 odst. 2 zákona o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací. Povinnost posuzovat žádosti o přiznání označení „výzkumná organizace“ podle definic daných evropskou právní úpravou, není Radě uložena. Rada se může zabývat danou problematikou na základě podnětu uloženého vládou [viz § 35 odst. 2 písm. n) zákona č. 130/2002 Sb.]. Ačkoliv je odpovědnost poskytovatelů za řádné poskytnutí podpory relevantnímu subjektu nezpochybnitelná, tj. včetně kontroly způsobilosti či skutečnosti, že příjemce vystupující jako VO, naplňuje v daném okamžiku podmínky VO dle GBER/Rámce, není tento výklad zcela respektován, v důsledku čehož byla RVVI nucena nad rámec svých pravomocí provést toto vyhodnocení statutu VO a vytvořit tak seznam VO k datu provedení hodnocení. Takový seznam však nikdy nemůže sloužit jakovodítka absolutní a existující zde provždy. RVVI ani jiný orgán, který není poskytovatelem v konkrétním posuzovaném případě, nemůže ručit za skutečnost, že podpora byla poskytnuta VO, neboť v průběhu času může dojít ke změně posuzovaných závazných skutečností. Pro doplnění je třeba uvést, že navzdory existenci takto vytvořeného seznamu výzkumných organizací je možno tento seznam z hlediska pravidel pro veřejnou podporu považovat pouze za „orientační“, a je to poskytovatel, který by si měl v okamžiku poskytnutí podpory (tedy v okamžiku uzavření příslušné smlouvy či vydání rozhodnutí o poskytnutí podpory) ověřit, že příjemce skutečně splňuje definici výzkumné organizace (tedy organizace pro výzkum a šíření znalostí) či výzkumné infrastruktury, a to na základě např. interních dokumentů, výročních zpráv apod. předložených uchazečem v rámci žádosti o podporu. Z toho důvodu není do budoucna možné, věcně přínosné a právně obhajitelné vypracovávat a vést závazný seznam organizací, které podmínky statutu výzkumné organizace naplňují.

- **Národní a evropské zdroje VaVal, dlouhodobá udržitelnost center OP VaVpl a velkých infrastruktur**

⁴ Sdělení Komise – Rámec pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací (Úřední věstník Evropské unie 2014/C 198/01)

Se strategickým a koncepčním hlediskem v novém zákoně úzce souvisí národní a evropské zdroje. Od r. 2008 částečně (zejm. v OP PI) a od r. 2010 až 2011 plně (v OP VaVpl) začal být VaVal podporován z ESIF. Došlo tak zejména na vysokých školách a v ústavech AV ČR k značnému nárůstu kapacit VaVal (viz *str. 46 a násl. Analýzy stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2014*). Z pohledu ekonomické udržitelnosti systému veřejné podpory VaVal v novém zákoně je hlavním problémem neustálý nárůst požadavků na státní rozpočet VaVal jak pro udržitelnost stávajících výzkumných infrastruktur pro VaVal (např. CESNET aj.), tak i pro zajištění činnosti nových center VaVal vybudovaných z operačních programů.

V rámci končícího operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace (OP VaVpl) vzniklo v České republice v letech 2010 až 2015 48 špičkových center VaVal, která v následujícím období budou mj. jednotlivě čelit výzvě až řádového zvýšení celkového objemu prostředků z výdajů mimo státní rozpočet VaVal získaných z mezinárodních projektů a ve spolupráci se soukromou sférou (naplnění monitorovacího indikátoru udržitelnosti projektu); současně je nutné zajistit činnost dalších národních výzkumných infrastruktur, které poskytují služby výzkumným organizacím. Připravují se výzvy na další operační programy na léta 2014 - 2020 („Výzkum, vývoj a vzdělávání“ OP VVV – MŠMT, „Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost“ OP PIK – MPO a „Praha – pól růstu“ OP PPR – hl. m. Praha) se zaměřením na oblast VaVal, které by již měly být více zaměřeny na podporu konkrétních aktivit a činností, a až na výjimky (hl. m. Praha) nebudou podporovat budování nových výzkumných center.

Nárůst kapacit VaVal vyvolává dominový efekt v celém systému podpory VaVal - centra a další infrastruktury se začínají ucházet o podporu v grantových a programových projektech a očekává se, že se tak bude snižovat úspěšnost veřejných soutěží. Negativní efekty tohoto trendu násobí skutečnost, že v některých případech se stávající a nové infrastruktury svým zaměřením překrývají. Zaměření center a dalších infrastruktur a jejich překryv vede k stálým revizím jejich předpokládaných příjmů nutných k udržení jejich činnosti, klesají jak příjmy z neveřejných zdrojů, tak z mezinárodní spolupráce a řada center a dalších infrastruktur bude prakticky výlučně závislá na podpoře z veřejných zdrojů. Vybudovaná centra zvyšují tlak na potřebu nových lidských zdrojů, na investice a výdaje na provoz a na internacionalizaci českého VaVal prostředí.

V neposlední řadě je část těchto center (společně s dalšími infrastrukturami o několik řádů menšími) částečně podporována i jako velké infrastruktury na základě individuálních projektů schvalovaných vládou. Vzhledem k tomu, že podpora VaVal z ESIF bude pokračovat i ve stávajícím programovém období 2014 – 2020 (resp. 2022), a to především již jako podpora jejich činnosti (tj. nikoliv investice na vybudování nových center), je nutné začít systém podpory vyjasňovat a problematiku velkých a středních center vybudovaných z ESIF (velkých center s uznanými náklady nad 1,5 mld. Kč je šest, středních center nad 750 mil. Kč je 13, dohromady jde u těchto 19 center o více než $\frac{3}{4}$ nákladů na vybudování a činnost všech 48 center OP VaVpl) a i dalších infrastruktur ESFRI a národních infrastruktur řešit i legislativně.

Teoreticky jsou pro rozvoj infrastruktur možné jen dvě základní varianty – zachovat současný ekonomicky neudržitelný systém, nebo zavést pro tyto výzkumné infrastruktury nový způsob podpory zajišťující jejich udržitelnost současně s omezením jejich podpory jinými způsoby účelové a institucionální podpory.

Pouze v případě investic provozovatele či zřizovatele na modernizaci vlastních infrastruktur bude možno zdroje kumulovat, ovšem za použití článku 26 GBER.

- **Organizace státní správy VaVal, jednotné řízení a koordinace systému VaVal**

Z hlediska efektivního řízení a koordinování všech složek systému VaVal je mnohdy velmi problematické udržet kontinuitu a vzhled do všech výše popsanych finančních toků a procesů.

Roztříštěnost státní správy na daném úseku má za následek složitou koordinaci mezi jednotlivými subjekty, zejména pak komunikaci mezi RVVI a jednotlivými poskytovateli či ingerenci nevládních složek systému (Rada vysokých škol, AV ČR, sdružení aj. nestátních nepolitických organizací či skupin mající zájem na dalším směřování VaVal).

Organizace státní správy a administrativa VaVal, založené právní úpravou stávajícího zákona, jsou předmětem trvalé kritiky nejen ze strany výzkumné obce, ale i externích aktérů a zahraničních hodnotitelů (např. Mezinárodní audit VaVal v ČR). Jejím základním znakem je především zmíněná roztříštěnost a nejasnost vymezení kompetencí jednotlivých správních úřadů, která ve svém důsledku ovlivňuje i vztahy těchto úřadů ke klíčovým aktérům systému, zejména vysokým školám, Akademii věd ČR apod.. Klíčovou roli v uspořádání státní správy VaVal hrají totiž dva orgány - Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, jakožto ústřední správní úřad odpovědný za výzkum a vývoj, a RVVI, kterou zákon sice charakterizuje jako odborný a poradní orgán pro danou oblast, avšak zároveň ji vybavuje některými tzv. quasi-exekutivními pravomocemi, přičemž pro výkon určitých pravomocí je vyžadována součinnost obou těchto orgánů. K této dvojkolejnosti zákon navíc ještě zavádí kategorii ústředních a jiných správních úřadů odpovědných za výzkum a vývoj v oblasti svých působností (včetně vytváření vlastních koncepcí - viz výše) a konstituuje dvě organizační složky státu, které mají vlastní rozpočtové kapitoly a jejich úkolem je poskytování podpory - na oblast základního výzkumu Grantovou agenturu České republiky (dále jen „GAČR“) a na oblast aplikovaného výzkumu Technologickou agenturu České republiky (dále jen „TAČR“) s vlastními autonomními strukturami orgánů. GA ČR i TA ČR mají zvláštní postavení z hlediska nominace jejich představitelů, kdy předsedu, členy předsednictva a členy vědecké / výzkumné rady jmenuje vláda, zatímco členy kontrolní rady jmenuje Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR.

Vláda dále jmenuje členy RVVI. Sekretariát RVVI je součástí Úřadu vlády ČR a jeho pracovníci jsou ve služebním poměru podle zákona o státní službě.

Nelze opomenout ani existenci Akademie věd České republiky (dále jen „AV ČR“), která byla zřízena zákonem č. 283/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a je rovněž organizační složkou státu s vlastní rozpočtovou kapitolou, plní roli zřizovatele veřejných výzkumných institucí (podle zákona č. 341/2005 Sb.) a úlohu poskytovatele institucionální podpory pro jí zřízené VVI.

RVVI by měla jako poradní orgán vlády odborně zastřešovat oblast VaVal, dávat vládě doporučení ohledně strategických dokumentů a priorit VaVal, sestavovat návrhy výdajů státního rozpočtu a předkládat vládě první návrh výdajů státního rozpočtu, avšak bez jakýchkoliv řídicích či exekutivních pravomocí je její rozhodování stále jen nezávazným vodítkem pro vládu, která jediná má v oblasti VaVal oprávnění rozhodovat (schvalovat velké výzkumné infrastruktury, návrh výdajů státního rozpočtu VaVal, schvalovat nové programy podpory či jejich zásadní změny, jmenovat členy předsednictva a členy koncepčních orgánů GA ČR a TA ČR na návrh RVVI aj.). Jediným stěžejním bodem je problematika hodnocení výsledků výzkumných organizací a výsledků ukončených programů, které však stejně nakonec předkládá vládě ke schválení či vzetí na vědomí. Navíc stávající zákon č. 130/2002 Sb. RVVI nijak striktně ani termínově nezavazuje, pokud jde o provádění hodnocení, nestanoví ani rámec či principy takového hodnocení, pouze odkazuje na metodiku, kterou je RVVI povinna přijmout a podle ní každoročně předmětné hodnocení provádět. V návaznosti na přípravu návrhu výdajů státního rozpočtu na VaVal je pak úprava v této části značně nedostatečná, umožňující vícero výkladů a přístupů.

Ačkoli je tedy RVVI podle zákona č. 130/2002 Sb. „odborný a poradní orgán vlády“, (pozn.: takto už RVVI, i když s jiným názvem, pracuje od roku 1992 podle předchozích právních předpisů) fakticky zastává úlohu výkonného orgánu státní moci (předkládá vládě návrh výdajů státního rozpočtu na VaVal, přijímá stanoviska k návrhům nových programů či návrhům na změnu programů, provádí hodnocení výzkumných organizací atd.). Z mezinárodní perspektivy hraje RVVI dle závěrů Mezinárodního auditu VaVal spíše

neobvyklou úlohu při správě národní politiky VaVal v zemi, působí téměř jako virtuální ministerstvo pro vědu a výzkum. Na rozdíl od mezinárodních strategických rad, zaujímá RVVI v podstatě *vedoucí postavení* vůči TA ČR a GA ČR. Stejně tak neobvyklý je v mezinárodním měřítku rozsah působnosti Rady, který sahá od vývoje dlouhodobé strategie, přes monitorování a hodnocení, až po rozhodování o přidělování finančních prostředků z rozpočtu, a především pak úroveň, na které působí. Na rozdíl od běžných postupů v mezinárodních poradních radách, projevuje RVVI tendenci centralizovat veškeré aktivity a přebírat odpovědnost za *mikromanagement*. Rada se proto stále více mění ve výkonný orgán. Na členech Rady, jejich poradních výborech a především na sekretariátu tedy leží velké břímě odpovědnosti z pohledu dostupných zdrojů, času a kompetencí potřebných k adekvátní reakci na množství někdy velice složitých řídicích úkolů ve VaVal.

Ministerstva (jako poskytovatelé podpory VaVal) v některých případech (ovšem ne vždy vlastní vinou) omezila plnění některých svých strategických a koncepčních funkcí, přetrvávají v platnosti již zastaralé koncepce (např. pro mezinárodní spolupráci, velké infrastruktury), někteří své kompetence v otázce vytváření strategických dokumentů a koncepcí (na základě Reformy 2008) přestali vykonávat s odůvodněním, že tyto úkoly převzala právě TA ČR, přitom však poukazují na to, že jejich rezortní potřeby nejsou uspokojovány, dochází k opožděnému čerpání prostředků státního rozpočtu na VaVal.

Role agentur:

GA ČR a TA ČR jsou zákonem č. 130/2002 Sb. vymezeny jako organizační složky státu, samostatné rozpočtové kapitoly, účetní jednotky. V praxi však vyvstává problém, zda jsou správními úřady, kdo je v případě rozhodování nadřízeným orgánem a pokud jím není žádný z ústředních správních úřadů, není zcela jasné a zůstává tak na rozhodnutí těchto agentur, jak postupovat v rámci opravných mechanismů v některých řízeních spojených s postupy dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, ze kterých lze v praxi jen problematicky dovodit určení nadřízeného orgánu. Budoucí právní úprava (v kterékoliv zvolené variantě uvedené dále v textu) tuto skutečnost bude výslovně určovat.

GA ČR využívá své tradice a postupy převzaté od zahraničních agentur, ale chybí jí vládou schválená koncepce ve vazbě na NP VaVal (např. její grantový systém je založen na zachování stejné úspěšnosti návrhů ve všech oborech, čímž dochází k potlačování progresivních a světově konkurenceschopných oborů a k preferování méně úspěšných nekonkurenceschopných oborů).

TA ČR rovněž ve vazbě na NP VaVal chybí (vládou) schválená koncepce, způsob předkládání návrhů programů realizovaných TA ČR je nejednoznačně vymezen [podle § 5 odst. 2 a násl. zákona č. 130/2002 Sb. by je měly předkládat příslušné správní úřady, podle § 36a uvedeného zákona je připravuje (nikoliv předkládá) TA ČR] a zejména není dostatečná koordinace aktivit mezi TA ČR a ostatními poskytovateli (přijímání návrhů obdobných projektů TA ČR a tím zabránění potenciálním duplicitám).

Lze konstatovat, že **Akademii věd České republiky** rovněž ve vazbě na NP VaVal chybí (vládou) schválená koncepce.

Obecně je systém VaVal v ČR značně nepřehledný a přerozdělování finančních prostředků v tomto ohledu neprůhledné, mnohdy ve vazbě na vícezdrojové financování např. prostřednictvím institucionální podpory a současně účelové podpory je obtížné dostatečně provázat a zacílit jednotlivé toky, odhalit případné duplicitní financování téhož, a tedy řádně přezkoumat efektivnost vynakládaných veřejných prostředků.

Reforma systému státní podpory výzkumu, vývoje a inovací v ČR sice zredukovala počet rozpočtových kapitol ve snaze zjednodušit systém podpory VaVal a administrativní procesy, avšak za cenu zvětšení vzdálenosti mezi těmi, kdo rozumějí potřebám, a těmi, kdo

zodpovídají za politiku výzkumu, a to vše za pracovního přetížení RVVI.⁵ Struktura financování v ČR se měla opírat o akademickou (vědeckou) obec představovanou agenturou pro základní výzkum (GA ČR), v níž jsou rozhodnutí o financování svěřena fakticky do rukou vědecké komunity jako příjemce, a dále o tzv. implementační agenturu (TA ČR), která podléhá širší společenské kontrole. Absencí nadřízených orgánů nad těmito agenturami však dochází k faktické nemožnosti efektivní kontroly či koordinace ze strany státu, neboť není v moci samotné vlády, byť podpořené doporučujícími stanovisky RVVI, provést zásadnější zásahy k odstranění zjištěných pochybení, nedostatků či jen zjištění těchto nedostatků.

- **Vztah zákona k územním samosprávným celkům**

Nejednoznačně je rovněž vymezen vztah zákona č. 130/2002 Sb. k ÚSC. Stávající zákon č. 130/2002 Sb. jej řeší pouze v § 37 tak, že „Územní samosprávné celky postupují podle tohoto zákona obdobně a podle ustanovení § 5 až 6 přiměřeně; ustanovení § 5 odst. 2 věty třetí a § 5a odst. 4 se nepoužijí.“⁶ To znamená, že ÚSC při poskytování podpory VaVal postupují podle tohoto zákona s uvedenými výjimkami, kdy se postupuje pouze přiměřeně. Konkrétně se jedná o situace, kdy územní samosprávný celek předkládá návrh programu se stejnými náležitostmi zastupitelstvu, nikoliv vládě. Dále se zákon č. 130/2002 Sb. nepoužije v případě ustanovení o předkládání návrhu programu ke stanovisku RVVI a v případě přípravy návrhu výdajů na VaVal, neboť RVVI je orgánem vlády a nikoli ÚSC. Jinými slovy ÚSC (obce, kraje a hl. m. Praha) nepředkládají RVVI návrhy svých výdajů na VaVal, RVVI tyto návrh neprojednává, nemůže vládě doporučovat jejich úpravu, ÚSC nejsou financovány z institucionální podpory na VaVal apod. Má-li být zachováno ústavně zaručené právo na samosprávu, není vhodné jakkoli zasahovat do rozhodování ÚSC při rozdělování výdajů na VaVal - to je čistě v kompetenci orgánů ÚSC (nikoli vlády).

Postavení ÚSC jako poskytovatelů podpory na VaVal je odlišné od postavení resortních či agenturních poskytovatelů již z povahy územních samospráv jako veřejnoprávních korporací, které mají vlastní majetek, vlastní příjmy a hospodaří za podmínek stanovených zvláštním zákonem podle vlastního rozpočtu.

V případě, že se ÚSC podílí na realizaci programu nebo projektu spolufinancovaného z rozpočtu EU, musí jeho rozpočet na příslušný kalendářní rok obsahovat stanovený objem finančních prostředků účelově určených na spolufinancování programu nebo projektu EU.

Historicky byl zákon č. 130/2002 tvořen primárně pro státní orgány, pro ÚSC platila úprava obdobně, přiměřeně - bylo vždy zakotveno, že co do postupu při poskytování podpory či dotace se ÚSC rovněž řídí tímto zákonem.

1.3 Popis existujícího právního stavu v dané oblasti

1.3.1 Historický vývoj právní úpravy podpory VaVal v ČR

Do roku 1989 byl systém řízení VaVal založen na modelu centrálního řízení a plánování, po roce 1989 se celý systém uvolnil. První právní úpravu oblasti výzkumu a vývoje po roce 1989 přinesl zákon č. 300/1992 Sb., o státní podpoře vědecké činnosti a vývoje technologií. Tímto zákonem byla stanovena základní pravidla pro poskytování státních prostředků pro výzkum a vývoj – rozlišení účelové podpory formou dotací a institucionální podpory. Kromě toho byla zřízena Rada vlády České republiky pro vědeckou činnost a vývoj technologií a Grantová

⁵ Viz Závěrečná zpráva mezinárodního auditu výzkumu, vývoje a inovací v České republice, str. 17.

⁶ Před novelou provedenou zákonem č. 110/2009 Sb. bylo znění tohoto ustanovení následující: "Územní samosprávné celky v oblasti své působnosti mohou poskytovat podporu výzkumu a vývoje za podmínek stanovených tímto zákonem."

agentura. K zákonu byl vydán v roce 2001 prováděcí předpis, nařízení vlády č. 88/2001 Sb., o podmínkách účelového financování výzkumu a vývoje a předání údajů do centrální evidence projektů financovaných ze státního rozpočtu.

Tato právní úprava se ukázala jako nedostatečná zejména pro absenci pravidel pro přípravu návrhu výdajů státního rozpočtu na výzkum a vývoj, pro absenci pravidel pro poskytování institucionální podpory, chyběla povinnost provádět kontrolu užití poskytnutých finančních prostředků, pravidla pro veřejnou soutěž ve výzkumu a vývoji a absenci práv a povinností spojených s předáváním údajů do informačního systému výzkumu a vývoje, který postupně vznikl od poloviny devadesátých let dvacátého století. Se zvyšující se účastí subjektů z České republiky v evropských rámcových programech pro výzkum a vývoj technologií (počínaje 4. Rámcovým programem) bylo rovněž nutné přizpůsobit terminologii v té době užívaným pojmům podle evropské terminologie specifikovaným v manuálu Frascati⁷.

Tyto problémy vyřešila zcela nová právní úprava, která v požadovaném směru rozvinula právní předpisy účinné do té doby, a současně zohledňovala již připravovaný vstup ČR do Evropské unie.

Současný systém veřejné podpory VaVal byl zaveden zákonem č. 130/2002 Sb., který nabyl účinnosti k 1. červenci 2002, a nahradil tak do té doby platný zákon č. 300/1992 Sb.

Dosud byl zákon č. 130/2002 Sb. **již třináctkrát novelizován**:

1. **zákonem č. 41/2004Sb.**, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o veřejných zakázkách,
2. **zákonem č. 215/2004 Sb.**, o úpravě některých vztahů v oblasti veřejné podpory a o změně zákona o podpoře výzkumu a vývoje,
3. **zákonem č. 342/2005 Sb.**, o změnách některých zákonů v souvislosti s přijetím zákona o veřejných výzkumných institucích,
4. **zákonem č. 413/2005 Sb.**, o změně zákonů v souvislosti se změnou zákona o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti,
5. **zákonem č. 227/2006 Sb.**, o výzkumu na lidských embryonálních kmenových buňkách a souvisejících činnostech a o změně některých souvisejících zákonů,
6. **zákonem č. 81/2006 Sb.**, kterým se mění zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony,
7. **zákonem č. 171/2007 Sb.**, kterým se mění zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje), ve znění pozdějších předpisů,
8. **zákonem č. 296/2007 Sb.**, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé zákony v souvislosti s jeho přijetím,
9. **zákonem č. 124/2008 Sb.**, kterým se mění zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony,
10. **zákonem č. 110/2009 Sb.**, kterým se mění zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků (zákon o podpoře výzkumu a vývoje), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, (úplné znění zákona č. 130/2002 Sb. bylo vyhlášeno ve Sbírce zákonů pod č. 211/2009 Sb.),

⁷ Frascati Manual: Proposed standard practice for surveys on research and experimental development, OECD, 2002

11. **zákonem č. 420/2011 Sb.**, o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim,
12. **zákonem č. 469/2011 Sb.**, kterým se mění zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací), ve znění pozdějších předpisů
13. **zákonem č. 49/2013 Sb.**, kterým se mění zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací), ve znění pozdějších předpisů.

K zákonu č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje), byly postupně vydány čtyři prováděcí předpisy, které upravovaly podrobněji postup pro poskytování účelové a institucionální podpory, vedení informačního systému výzkumu a vývoje a podmínky pro ocenění mimořádných výsledků výzkumu, experimentálního vývoje a inovací a ocenění propagace či popularizace výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, konkrétně:

1. nařízení vlády č. 461/2002 Sb., o účelové podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o veřejné soutěži ve výzkumu a vývoji – zrušeno zákonem č. 110/2009 Sb.
2. nařízení vlády č. 462/2002 Sb., o institucionální podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o hodnocení výzkumných záměrů – zrušeno zákonem č. 110/2009 Sb.,
3. nařízení vlády č. 267/2002 Sb., o informačním systému výzkumu a vývoje – nahrazeno nařízením vlády č. 397/2009 Sb., o informačním systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, a
4. nařízení vlády č. 71/2013 Sb., o podmínkách pro ocenění výsledků výzkumu, experimentálního vývoje a inovací.

Tak, jak byl zákon č. 130/2002 Sb. až dosud třináctkrát novelizován a v souvislosti s přijetím zákona č. 110/2009 Sb. byly také zrušeny dva prováděcí předpisy (nařízení vlády č. 461/2002 Sb. a č. 462/2002 Sb.), přestal postupně vyhovovat.

Stávající zákon počítá kromě Národní politiky výzkumu, vývoje a inovací (dále jen „NP VaVal“) s tvorbou různých koncepčních a strategických materiálů, postrádá však jejich hierarchii a vzájemnou provázanost, zásady pro jejich tvorbu, obsah a především však pro jejich realizaci. To se samozřejmě projevuje v často velmi odlišné úrovni těchto dokumentů, pokud vůbec existují, a ve svém důsledku tedy nemohou plnit ani určitou regulační a koordinační úlohu při tvorbě rozpočtu na výzkum a vývoj, kterou přitom zákon předpokládá.

Zákon byl novelou, provedenou zákonem č. 110/2009 Sb., změněn v době trvalého a pravidelného růstu výdajů na výzkum a vývoj ve výši 8 % ročně, tomu odpovídá nedostatečná úprava postupu tvorby rozpočtu na výzkum a vývoj při nižším nárůstu nebo snížení výdajů, která neobsahuje odpovídající pojistky udržitelnosti systému, v souvislosti se vznikem nových a rozšiřování stávajících závazků, zejména při značném rozsahu závazkových („mandatorních“) výdajů založených v předchozích letech. Formálně zakotvená úprava členění jednotlivých kategorií podpor neodpovídá jejich reálnému obsahu. V zákoně nejsou dostatečně a konkrétně detailně nastaveny funkční parametry způsobu určení institucionální podpory, včetně zásad posuzování a hodnocení výzkumných organizací jako podkladu pro rozdělení institucionální podpory. Rovněž byla do zákona promítnutá koncepce podpory velkých infrastruktur, včetně jejich definice a mechanismu této podpory, ta nyní neodpovídá aktuálním potřebám systému infrastruktur budovaných jak se z národních či evropských prostředků, významnou součástí systému VaVal se stala centra a další

infrastruktury vybudované zejména ze zdrojů Operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace (OP VaVpl).

Zároveň byly touto „velkou novelou“ do zákona zavedeny také pojmy týkající se inovací, ale zákon sám žádnou právní úpravu postupu a podmínek pro poskytování dotací inovacím nadále neobsahuje. To je jedna z hlavních legislativních překážek pro podporu inovačních procesů a transferu výsledků. Prioritou ČR a EU je využívání vědeckých a výzkumných aktivit k systemickému zvyšování konkurenceschopnosti prostřednictvím tvorby inovací a budováním předpokladů ke zvyšování soukromých výdajů na VaVal. Přitom evropské předpisy, na které se tato velká novela odvolávala, již o inovacích pojednávaly. Mimo to zastarala úprava přístupových práv k výsledkům výzkumu, vývoje (a inovací) takovou měrou, že je jednou z významných překážek spolupráce veřejného výzkumného sektoru s podnikatelskou sférou.

V současné době je v legislativním procesu návrh zákona, kterým se mění zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací), ve znění pozdějších předpisů. Tento návrh má za cíl zapracovat stěžejní pojmy a ustanovení zavedené GBER, popř. ABER. Vláda tento návrh schválila usnesením ze dne 6. 5. 2015 č. 320, v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR předložen dne 22. května 2015 jako sněmovní tisk č. 489 (7. volební období). První čtení proběhlo 16. 9. 2015.

1.3.2 Současný systém VaVal v ČR

Výzkum a vývoj je v České republice podobně jako v jiných vyspělých zemích realizován jak ve veřejném sektoru (vysoké školy a fakultní nemocnice, jednotlivé ústavy AV ČR a resortní výzkumné ústavy, neziskové organizace), tak v sektoru soukromém - podnikatelském (podniky a privátní výzkumné organizace). Nejvýznamnějším zdrojem financí na VaVal jsou prostředky státního rozpočtu. Dalším podstatným zdrojem jsou prostředky ze zahraniční a v neposlední řadě jsou to i zdroje z podnikatelského sektoru, byť tyto soukromé domácí podnikatelské zdroje využívá téměř výhradně opět jen podnikatelský sektor.

Prostředky ze státního rozpočtu na VaVal jsou každoročně rozdělovány do jednotlivých rozpočtových kapitol (poskytovatelům veřejné podpory na VaVal), jejichž prostřednictvím jsou následně poskytovány konkrétním subjektům provádějícím VaVal. Poskytovatelé k distribuci používají nástroje vymezené zákonem o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací.

Kromě podpory veřejného sektoru slouží prostředky státního rozpočtu také k financování výzkumu prováděného přímo v podnicích. Podnikatelský sektor je navíc kromě zmíněné přímé podpory ze státního rozpočtu podporován také nepřímo formou daňových odpočtů⁸.

NP VaVal na léta 2009 - 2015 svěřila implementaci strategií pro VaVal do agendy 7 ministerstev (MŠMT, MPO, MV, MO, MZd, MK, MZe) a 2 agentur (GA ČR a TA ČR). Výzkumnou komunitu pak tvoří především veřejné výzkumné instituce⁹, univerzity a vysoké školy, resortní výzkumné ústavy, soukromé výzkumné instituce a podniky. Pokud jde o veřejnou výzkumnou instituci jako specifickou právnickou osobu, jejímž hlavním předmětem činnosti je výzkum, včetně zajišťování infrastruktury výzkumu, vymezený zákonem o podpoře výzkumu, vývoje a inovací, lze konstatovat, že se za 10 let své existence v praxi

⁸ § 34 odst. 4 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

⁹ Zřízené podle zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, ve znění pozdějších předpisů

jednoznačně osvědčila a není tudíž spatřován žádný právní či faktický důvod k opuštění či zásadnímu přehodnocení tohoto konceptu.

Podobně jako většina zemí financuje i ČR výzkum prostřednictvím dvou typů finančních toků:

- institucionální financování, jež slouží k poskytnutí stabilní institucionální základy a příležitostí k investicím do nových kapacit a aktivit
- účelové financování (v mezinárodní terminologii „kompetitivní“ nebo „projektové“) formou grantových a projektových programů, poskytovaných na základě úspěchu ve veřejných soutěžích realizovaných příslušnými poskytovateli veřejné (státní) podpory, v rámci vybraných projektů programů mezinárodní spolupráce ČR ve výzkumu a vývoji, projektů velkých infrastruktur schválených vládou a specifického vysokoškolského výzkumu z výdajů na VaVal Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Většina poskytovatelů využívá projekty (grantové nebo programové v závislosti na tom, zda jsou směřovány do základního nebo aplikovaného výzkumu) jako hlavní nástroje účelové podpory a prostředky na dlouhodobý koncepční rozvoj VO jako hlavní nástroj institucionální podpory. Nástroj spolufinancování operačních programů ve VaVal ze státního rozpočtu je vázán na strukturální fondy v oblasti VaVal, proto s ním operují MŠMT a MPO. MŠMT navíc odpovídá za zbylé nástroje vymezené zákonem o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, tj. mezinárodní spolupráci ČR ve výzkumu a vývoji realizovanou na základě mezinárodních smluv, podporu velkých infrastruktur a podporu na specifický vysokoškolský výzkum. Zvláštní význam mají národní programy udržitelnosti I a II (dále jen „NPU“), které jsou ve smyslu zákona o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací programem účelové podpory, avšak mají pomoci zajistit udržitelnost infrastruktur vybudovaných v prioritní ose 1 a 2 OP VaVpl, čímž se od jiných programů výrazně liší.

Jednotlivé skupiny příjemců mohou využívat všech nástrojů podpory ze státního rozpočtu (s výjimkou podpory specifického vysokoškolského výzkumu, který je určen pouze vysokým školám). Vícezdrojové financování od několika poskytovatelů pomocí různých nástrojů má pro příjemce výhody v možnosti kombinování dle potřeb subjektu v souladu s jeho strategií provádění VaVal. Avšak situace, kdy vysoký podíl finančních prostředků činí velké množství časově nesouběžných účelových podpor, způsobuje finanční nestabilitu subjektů a brání dlouhodobému strategickému plánování v oblasti lidských zdrojů i výzkumných cílů. Navíc je při kombinaci mnoha nástrojů a různých poskytovatelů komplikované předcházet duplicitám či dokonce multiplicitám ve financování.

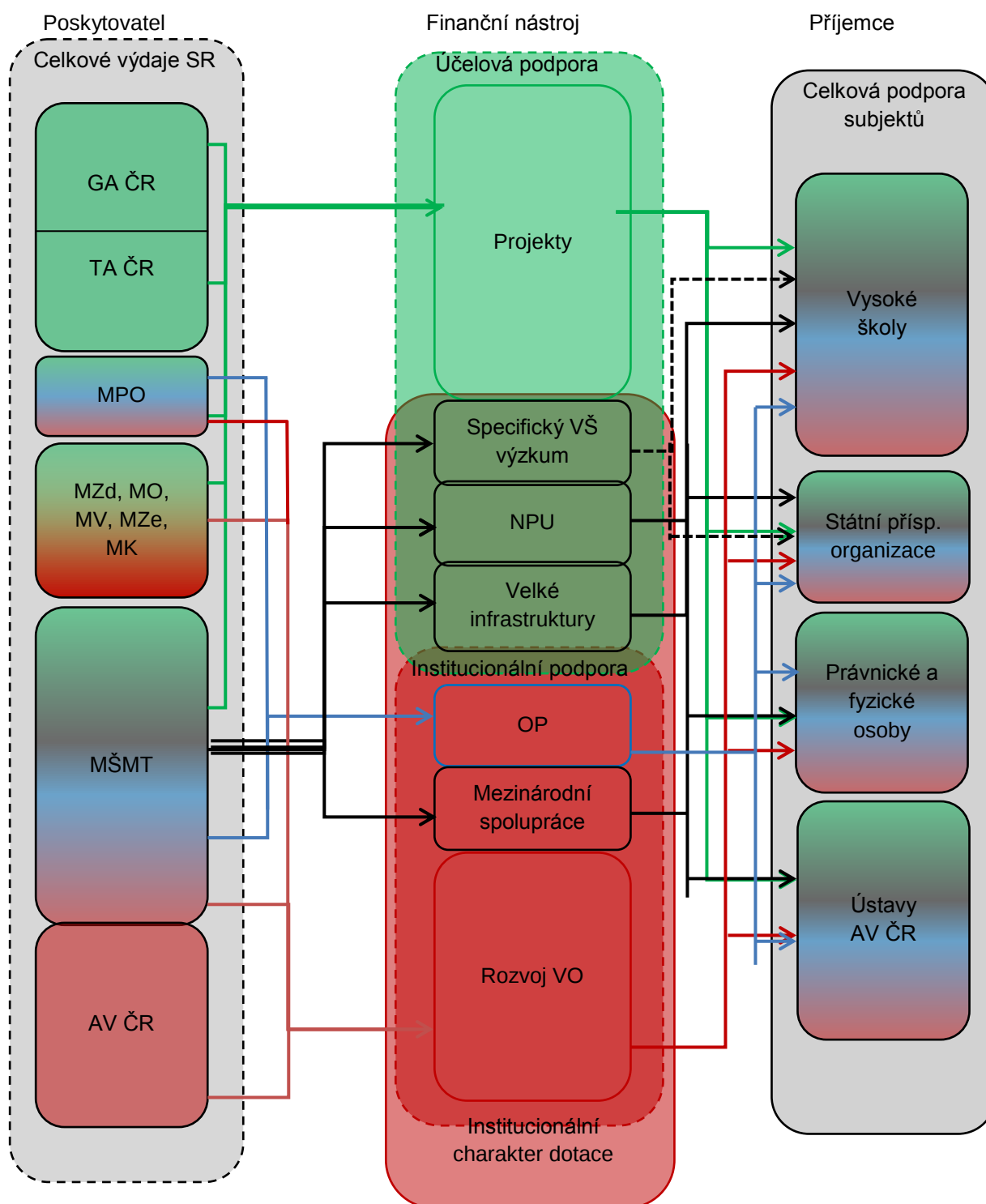
Jak vyplynulo již z popisu nedostatků v organizaci státní správy VaVal v kap. 1.2, v rámci systému státní správy VaVal v ČR figuruje RVVI jako odborný poradní orgán vlády zřízený zákonem č. 130/2002 Sb., který plní z hlediska svěřených kompetencí (prostřednictvím Sekce pro vědu, výzkum a inovace jakožto organizačního útvaru Úřadu vlády ČR), roli zastřešujícího garanta a koordinátora systému VaVal. Zajišťuje zejména

- a) přípravu NP VaVal ve spolupráci s MŠMT a v souladu s mezinárodními smlouvami a její předložení vládě,
- b) kontrolu realizace NP VaVal formou stanovisek k souladu programů výzkumu a vývoje předložených poskytovateli s Národní politikou výzkumu a vývoje před schválením těchto programů vládou,
- c) přípravu Metodiky hodnocení výsledků výzkumných organizací a výsledků ukončených programů a její předložení vládě,
- d) hodnocení výsledků výzkumných organizací a výsledků ukončených programů podle Metodiky hodnocení výsledků výzkumných organizací a výsledků ukončených programů schvalované vládou,
- e) návrhy na členy předsednictva a předsedu TA ČR a GA ČR,

- f) zpracování priorit aplikovaného výzkumu, vývoje a inovací České republiky,
- g) zpracování pravidelných ročních analýz a hodnocení stavu VaVal v České republice a jejich srovnání se zahraničím a jejich předložení vládě,
- h) úlohu správce a provozovatele informačního systému VaVal podle § 30 zákona č. 130/2002 Sb. a schvaluje provozní řád informačního systému výzkumu, vývoje a inovací,
- i) zpracování stanovisek k materiálům předkládaným vládě za oblast VaVal,
- j) jednání s poradními orgány pro VaVal EU a s radami pro VaVal jednotlivých členských států EU i dalších zemí,
- k) zpracování návrhu střednědobého výhledu podpory VaVal,
- l) návrh výše celkových výdajů na VaVal jednotlivých rozpočtových kapitol a návrh jejich rozdělení podle § 5a zákona č. 130/2002 Sb.,
- m) zpracování stanoviska k žádosti o povolení výzkumu na lidských embryonálních kmenových buňkách nebo k žádosti o změnu tohoto povolení, popřípadě k žádosti o povolení dovozu lidských embryonálních kmenových buněk, a to na podkladě návrhu svého poradního orgánu, kterým je Bioetická komise,
- n) plnění dalších úkolů a povinností stanovených tímto zákonem, zvláštním právním předpisem nebo uložených vládou.

Dle § 33 zákona č. 130/2002 Sb. je sice ústředním správním úřadem odpovědným za výzkum a vývoj MŠMT, avšak s výjimkou výše uvedených oblastí, které zabezpečuje RVVI podle § 35 citovaného zákona.

Obr. 1: Schéma způsobu financování VaVal ze státního rozpočtu

Pozn.: do skupiny příjemců Státní příspěvkové organizace jsou řazeny rovněž organizační složky státu a veřejné výzkumné instituce kromě ústavů AV ČR

V současné době je problematika VaVal v ČR součástí celé řady strategických a koncepčních dokumentů, zejména:

- Národní politika VaVal na léta 2009 – 2015, včetně aktualizace s výhledem do roku 2020 (usnesení vlády ze dne 8. června 2008 č. 729 a ze dne 24. března 2013 č. 294)
- Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti ČR pro období 2012 až 2020 (usnesení vlády ze dne 27. září 2011 č. 713)

- Národní inovační strategie ČR (usnesení vlády ze dne 27. září 2011 č. 714)
- Národní priority orientovaného VaVal (usnesení vlády ze dne 19. července 2012 č. 552)
- Národní program reform (schvaluje vláda každoročně s aktualizací pro daný kalendářní rok)
- Akční plán na podporu hospodářského růstu a zaměstnanosti ČR (usnesení vlády ze dne 1. prosince 2014 č. 989)
- Národní výzkumná a inovační strategie pro inteligentní specializaci České republiky – Národní RIS3 strategie (usnesení vlády ze dne 8. prosince 2014 č. 1028)
- Koncepce podpory udržitelnosti kapacit pro provádění výzkumu, vývoje a inovací vybudovaných za využití prostředků Evropského fondu regionálního rozvoje v letech 2007 – 2015 (vláda vzala na vědomí 31. srpna 2015).

V návaznosti na Reformu pak v roce 2008 byly přijaty další koncepce:

- Meziresortní koncepce mezinárodní spolupráce ve VaVal,
- Koncepce podpory velkých infrastruktur pro výzkum a vývoj,
- Meziresortní koncepce aplikovaného výzkumu a vývoje národní kultury a identity,
- Meziresortní koncepce bezpečnostního výzkumu a vývoje,
- Koncepce zdravotnického výzkumu,
- Koncepce zemědělského aplikovaného výzkumu a vývoje,
- Koncepce obranného výzkumu a vývoje.

Tyto koncepce byly schváleny s platností do roku 2015 a ze stran jejich předkladatelů budou v nejbližší době vypracovány a vládě předloženy koncepce nové (výjimkou je Koncepce zdravotnického výzkumu, která byla vládou schválena usnesením vlády ze dne 22. ledna 2014 č. 58 s platností do roku 2022).

1.3.3 Institucionální zabezpečení VaVal v zahraničí - srovnání

Při tvorbě předmětného věcného záměru byly vzaty v potaz také poznatky a způsoby institucionálního uspořádání, koordinace a řízení VaVal v zahraničí (zejm. ve vybraných členských státech EU).

Přístupy ke koordinaci národního systému VaVal se v zahraničí značně liší, což souvisí především s odlišnou organizační strukturou a rozdělením pravomocí za oblast VaVal. Významnou roli také hraje historický vývoj v dané zemi a její konkrétní politicko-ekonomické podmínky.

Již pro účely přípravy NP VaVal byly vypracovány studie¹⁰ analyzující zahraniční trendy v politice a veřejné podpoře VaVal. Obecně lze konstatovat, že v zahraničí neexistuje

¹⁰ Viz např. Analýza politik výzkumu, vývoje a inovací ve vybraných zemích, říjen 2008, zpracovaná Technologickým centrem AV ČR v rámci výzkumného záměru „Strategické studie pro výzkum a vývoj“ (identifikační kód MSM 6045654001).

Závěrečná zpráva A 1-1, A 8-1 Role koordinačního orgánu při přípravě a naplňování politik a koncepcí zaměřených na oblast výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z 31. března 2011, zpracovaná Technologickým centrem AV ČR v rámci výstupu „Analýzy a podklady pro realizaci a aktualizaci Národní politiky výzkumu, vývoje a inovací“.

jednotný model politiky VaVal. Lze pozorovat, že se více objevují tendence VaVal centralizovat. Jednotlivé politiky se pak od sebe liší úrovní provádění jejich centralizace a výší podílu veřejně podporovaného VaVal, který si své zaměření volí sám (podílu bottom-up).

Pro zajištění koordinace řízení a financování systému VaVal a dalších činností souvisejících s formulací a implementací politik VaVal jsou prakticky ve všech zahraničních zemích zřizovány orgány, které hrají významnou roli zejména v případě kompetencí rozdělených mezi dvě nebo více ministerstev. V dostupné literatuře však existuje poměrně málo ucelených prací, které by provedly zevrubné srovnání institucí pro VaVal v různých zemích a tyto informace generalizovaly, což je dáno i tím, že jakákoliv zobecnění jsou, vzhledem k různým podmínkám a vývoji v různých zemích, značně obtížná.¹¹

Ze srovnání, které bylo zpracováno v rámci iniciativy Erawatch¹² s využitím údajů poskytnutých korespondenty z více než 40 evropských i mimoevropských zemí, vyplynulo, že odpovědnost za politiku VaVal je nejčastěji rozdělena mezi dvě ministerstva, a to

- ministerstvo, které je obvykle odpovědné za výzkumnou politiku a terciární vzdělávání, a
- ministerstvo, které odpovídá za oblast inovací, podnikání a zaměstnanosti.

V méně častých případech (například ve Velké Británii, Dánsku, Slovinsku či Portugalsku) leží odpovědnost za celou oblast VaVal na jednom ministerstvu, které je obvykle označováno jako ministerstvo pro vědu, technologie a inovace nebo ministerstvo pro vědu, technologie a terciární vzdělávání.

Rady, které napomáhají vládám v řízení systému VaVal, existují ve většině „vyspělých“ zahraničních zemí již celou řadu let. Postavení a role rad se v průběhu let mění podle vývoje názorů na oblast vědy a technologií a jednotlivé vazby v příslušném systému VaVal. Do osmdesátých let byly rady zaměřeny víceméně na otázky vědní politiky a teprve později se jejich zaměření rozšiřovalo i na oblast technologií a inovací (zejména v souvislosti s rostoucím důrazem na využívání poznatků výzkumu a vývoje v inovacích). Současně se změnou zaměření rad obvykle docházelo ke změnám jejich názvu, kdy byl jejich název rozšiřován o technologie či inovace (což byl ostatně i případ ČR). Většina rad v zahraničních zemích byla založena zákonem. Členy rad bývají zástupci různých sektorů, od zástupců veřejného výzkumu (VŠ a výzkumných ústavů), přes zástupce státní správy, až po zástupce aplikační sféry (podnikového sektoru).

Analýza stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2012, ISBN: 978-80-7440-070-4, zpracovaná Technologickým centrem AV ČR ve spolupráci s ČSÚ v rámci výstupu „Analýzy a podklady pro realizaci a aktualizaci Národní politiky výzkumu, vývoje a inovací“.

Analýza stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2013, ISBN: 978-80-7440-086-5, vypracovaná Technologickým centrem AV ČR ve spolupráci s ČSÚ v rámci výstupu „Analýzy a podklady pro realizaci a aktualizaci Národní politiky výzkumu, vývoje a inovací“.

¹¹ Jednou z takových prací, která se touto problematikou zabývala, byla např. studie Chile's National Innovation Council for Competitiveness. Interim Assessment and Outlook. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), April 2009, zpracovaná pro posouzení činnosti Národní inovační rady pro konkurenceschopnost v Chile (El Consejo Nacional de Innovación para la Competitividad). Kromě posouzení činnosti této rady a stanovení doporučení pro její další rozvoj zde byla provedena komparativní analýza v reprezentativním vzorku zahraničních zemí (Finsko, Rakousko, Nizozemsko, Velká Británie, Irsko, Švýcarsko, Kanada a Japonsko).

¹² Erawatch. <http://cordis.europa.eu/erawatch/>

Mezi hlavní funkce rad zpravidla patří:

- poskytování poradenství pro ministerstva (zejména pro ministerstvo, které radu zřídilo), vládu a další subjekty státní správy pro VaVal,
- koordinační role¹³, zejm. zajištění koordinace aktivit vlády a jednotlivých ministerstev v oblasti VaVal i koordinace veřejné podpory VaVal,
- monitorování a hodnocení politiky VaVal a jejích nástrojů, např. příprava metodiky, realizace konkrétních evaluačních aktivit apod.

Složení rad bývá rozdílné a odráží do značné míry roli a odpovědnost rady v národním systému VaVal. Obvykle platí, že čím větší vliv má rada na tvorbu a implementaci politiky VaVal, tím je v radě větší zastoupení nejvyšších představitelů státní správy (předsedy vlády, ministrů, zástupců dalších významných subjektů státní správy pro oblast VaVal).

Odpovědnost za tvorbu státního rozpočtu na VaVal mají v zahraničí ve většině případů ministerstva, která odpovídají za tvorbu politiky VaVal. Pokud se do tvorby státního rozpočtu na VaVal zapojují také rady, jedná se v naprosté většině případů pouze o poradenskou činnost pro ministerstvo, v jehož pravomoci je tvorba rozpočtu na VaVal.

Ministerstvo, případně ministerstva, která jsou odpovědná za oblast VaVal, jsou zpravidla i nejvýznamnějším poskytovatelem veřejné podpory VaVal. Veřejné finanční prostředky na VaVal tato ministerstva buď distribuují samy (jedná se zejména o institucionální podporu) nebo prostřednictvím podřízených agentur.

Do implementace programů účelové podpory se v řadě případů zapojují také rady, které zároveň tyto programy připravují. Například v Dánsku jsou zřízeny rady, které mají ve své kompetenci přípravu tematicky zaměřených programů. Významnou roli mívají rady často i při koordinaci přípravy programů jinými poskytovateli a jejich implementaci. V některých zemích (zejména v zemích s roztržštěným systémem účelové podpory) jsou zřízeny speciální rady, které zajišťují koordinaci přípravy a vyhlášení programů účelové podpory.

V následujících subkapitolách jsou nastíněny konkrétní systémy státní správy VaVal ve vybraných zemích s poukazem na jejich institucionální (organizační) uspořádání a rozdělení kompetencí. Jedná se pouze o stručný exkurz pro srovnání s navrhovaným záměrem nového uspořádání a řízení VaVal v ČR, nikoli o komplexní zevrubný popis jednotlivých zahraničních úprav, pro který zde nejenže není dostatek prostoru, ale který ani není hlavním předmětem a účelem tohoto materiálu.

1.3.3.1 Institucionální systém VaVal ve Finsku

Finsko, které lze řadit mezi modelové země s nejvyšší konkurenceschopností a jehož ekonomika z hlediska hrubého domácího produktu (HDP) na obyvatele patří k těm nejsilnějším v EU¹⁴, přijalo poměrně centralizovaný systém plánování výzkumné politiky, ve kterém probíhá rozhodování na čtyřech úrovních (stupních).

Parlament a vláda mají odpovědnost za rozhodování na nejvyšší úrovni. Podporu v záležitostech VaVal jim zajišťuje Rada pro výzkum a inovace (RIC). Rada je nejvýznamnějším poradním orgánem vlády v záležitostech týkajících se politiky výzkumu, inovací a technologií, evaluací a využívání výsledků VaVal. Rada je také odpovědná za strategický rozvoj a koordinaci politiky pro oblast VaVal. V pravomocích rady jsou například záležitosti mezinárodního výzkumu a mezinárodní spolupráce ve VaVal a technologiích,

¹³ Koordinační role rady je významná zejména v systémech, kde jsou kompetence za oblast VaVal rozdělené mezi dvě nebo více ministerstev.

¹⁴ Ve srovnání konkurenceschopnosti zemí podle Global Competitiveness Index 2014-2015 se umístilo na 4. místě.

hodnocení aktuálního stavu a rozvoje všech oblastí její působnosti, záležitosti týkající se vědecko-technologické a inovační politiky, zpracování záměrů a příprava návrhů v této oblasti; otázky týkající se rozvoje výzkumu a vzdělávání výzkumných pracovníků, záležitosti týkající se alokace veřejných prostředků na VaVal, koordinace vládních aktivit v oblasti výzkumné, inovační a technologické politiky, zpracování návrhů pro vládu a ministerstva aj.

Druhý stupeň představují ministerstva, přičemž odpovědnost za politiku VaVal je svěřena mezi:

- Ministerstvo školství a kultury (Opetus- ja kulttuuriministeriö, MEC, dříve Ministerstvo školství), které je odpovědné za politiku v oblasti vzdělávání, vědy, kultury, sportu, mládeže a mezinárodní spolupráci. Ministerstvo má dva ministry – ministra školství a vědy, který je odpovědný za záležitosti týkající se těchto oblastí, a ministra kultury a sportu, který odpovídá za zbývající oblasti. Ze svého rozpočtu poskytuje institucionální podporu pro VO působící ve veřejném sektoru, a to zejména instituce v sektoru vyššího a vysokého školství (prostřednictvím Finské akademie).
- Ministerstvo pro zaměstnanost a hospodářství (Työ- ja elinkeinoministeriö, MEE, dříve Ministerstvo průmyslu a obchodu), které je odpovědné za strategii a politiku zaměstnanosti a její implementaci (včetně její harmonizace s politikou EU), průmyslovou a energetickou politiku a politiku pro inovace a technologie. Ministerstvo také odpovídá za agenturu TEKES a některé veřejné výzkumné ústavy. Zajišťuje institucionální podporu pro VO spadající do jeho působnosti.

Třetí stupeň pak tvoří agentury pro financování výzkumu a vývoje:

- Finská akademie (Suomen Akatemia), která zajišťuje zejména financování základního výzkumu (s podílem 16,5% finančních prostředků na VaVal v roce 2014). Jedná se například o podporu prostřednictvím grantů, které jsou poskytovány individuálním výzkumným pracovníkům a týmům, podporu tzv. Center excellence ve výzkumu či podporu postdoktorského vzdělávání a mobility výzkumných pracovníků.
- Finská agentura pro financování (podporu) technologií a inovací TEKES¹⁵ (Teknologian kehittämiskeskus), ve které je většina prostředků přidělena na projekty v oblasti výzkumu a vývoje prováděných podniky (s podílem 26,3% finančních prostředků na VaVal v roce 2014). Hlavním posláním TEKES podporovat rozvoj a konkurenceschopnost finského průmyslu a služeb prostřednictvím inovací a zaváděním nových technologií a především spoluprací s finskými firmami, univerzitami a výzkumnými ústavami. Vedle tohoto primárního účelu má na starosti také kosmické aktivity.

Kromě těchto agentur, které distribují největší část účelové podpory VaVal, mají své programy vytvořena také některá ministerstva. Příkladem může být Finský výzkumný ústav lesnický (METLA), který realizuje několik odvětvově zaměřených programů.

Veřejné finanční prostředky jsou také využívány na podporu investic rizikového kapitálu do začínajících technologicky orientovaných firem v různých fázích rozvoje. Tato podpora je zajišťována prostřednictvím státem vlastněných společností, které k těmto účelům využívají společně veřejné i soukromé finanční prostředky. Mezi nejvýznamnější agentury tohoto typu patří:

- Sitra (Finský národní fond pro VaV), je nezávislým veřejným fondem, jehož aktivity jsou financovány zisky z vlastního kapitálu a výnosy z realizovaných investic. Sitra poskytuje financování pro technologicky zaměřené společnosti v počátečních fázích existence. Činnost fondu je stanovena zákonem a kontrolována parlamentem.

¹⁵ Obdobnou agenturou je ve Švédsku VINNOVA (<http://www.vinnova.se>).

- Finnvera (Finnvera plc) je státem vlastněná finanční společnost, která poskytuje rizikové financování a další finanční produkty, jako jsou například půjčky a záruky pro malé a střední podniky. Finnvera vytvořila pobočku Veraventure Ltd, která řídí činnost fondu zárodečného kapitálu Seed Fund Vera poskytující kapitálové investice podnikům v počátečních fázích rozvoje.
- Finnish Industry Investment (Suomen Teollisuussijoitus Oy) je státem vlastněná investiční společnost, která společně se soukromými investory investuje výnosy z privatizace státně vlastněných společností do fondů rizikového kapitálu nebo přímo do podniků vykazujících vysoký růst, včetně spin-off firem.

Ve čtvrtém stupni jsou zahrnuty organizace provádějící výzkum: vysoké školy, veřejné výzkumné instituce, státní výzkumné ústavy, soukromé výzkumné organizace a podniky provádějící výzkum.

Rozvoj vědeckého výzkumu je založen na plánu rozvoje pro vzdělávání a výzkum, který zahrnuje období několika let. Politika VaVal se navrhuje v RIC ve více krátkodobém horizontu, státní rozpočet je klíčovým nástrojem pro přidělování státních prostředků. Finsko je podle hodnocení řazeno k zemím, jejichž hospodářský růst je založen na uplatňování inovací („innovation-driven“).

1.3.3.2 Institucionální systém VaVal ve Švédsku

Výzkumná a inovační politika je ve Švédsku v mnoha případech silně geograficky zaměřená, funguje zde také dělení podle jednotlivých sektorů a odvětví.

Ve Švédsku jsou za politiku VaVal zodpovědná hlavně dvě ministerstva:

- Ministerstvo školství a výzkumu (Utbildningsdepartementet), které má na starosti školy, univerzity a koordinaci politik VaVal. Politiky VaV jsou však dále schvalovány zástupci všech kompetentních ministerstev. Ministerstvo finančně a institucionálně zajišťuje podporu základního výzkumu, aplikovaného průmyslového výzkumu, výzkumu v sociálních vědách a mezinárodní výzkumnou spolupráci a networking. Na tomto ministerstvu funguje Research Policy Council (RPC) – nemá formální autoritu, pouze poradní funkci.
- Ministerstvo průmyslu, energetiky a komunikací (Näringsdepartementet), které se podílí na rozvoji inovačního prostředí a poskytuje podporu malým a středním podnikům a podporu patentových a transferových aktivit. Ministerstvo zároveň participuje na rozvoji VaV v oblasti nových technologií, využívání vesmíru, dopravy a komunikací, pracovního prostředí a měřicí techniky. V rámci svých kompetencí Ministerstvo podporuje základní, aplikovaný a průmyslový výzkum a vytváření sítí spolupráce. Na tomto ministerstvu funguje Innovation Policy Council (IPC) – nemá formální autoritu, pouze poradní funkci.
- Ministerstvo obrany (Försvarsdepartementet) - také se částečně podílí na rozvoji inovačního potenciálu Švédska.

Agentury zaměřené na financování

Ve Švédsku fungují čtyři hlavní agentury, které se podílejí na financování.

- Nejvýznamnější je Švédská výzkumná rada (Vetenskapsrådet). Švédská výzkumná rada, která je financována Ministerstvem školství a výzkumu, je vládním poradním orgánem a zároveň podporuje výzkum v oblastech, jako jsou přírodní vědy, medicína, sociální vědy a vzdělávání. Prostřednictvím Švédské výzkumné rady je distribuováno cca 10 % celkových veřejných prostředků na VaV.

- The Swedish Research Council for Environment, Agricultural Sciences and Spatial Planning (Formas), která je pod ministerstvem zemědělství a podporuje základní výzkum v oblasti životního prostředí
- Swedish Research Council for Health, Working Life and Welfare (Forte), která spadá pod Ministerstvo zdravotnictví a podporuje výzkum v oblasti pracovního trhu, organizace práce, veřejného zdraví a sociální problematiky.
- The Swedish Governmental Agency for Innovation Systems (VINNOVA), která se zaměřuje na výzkum v oblasti technologií, dopravy, komunikací a pracovního života.

Kromě těchto agentur ještě fungují další, které financují výzkum v různých oblastech. Např. za oblast kosmických aktivit odpovídá agentura Rymdstyrelsen (**Swedish National Space Board – SNSB**), která byla vytvořena v roce 1972. SNSB spadá pod ministerstvo školství a výzkumu a je odpovědná za vnitrostátní a mezinárodní aktivity týkající se kosmonautiky a dálkového průzkumu Země, především výzkumu a vývoje. Rozděluje státní dotace pro kosmický výzkum, technologický rozvoj a aktivity spojené s dálkovým průzkumem Země, podporuje výzkum a vývoj v oblasti kosmických aktivit a dálkového průzkumu Země a působí jako švédský kontakt pro mezinárodní spolupráci v dané oblasti.

Výzkumné nadace

Od 90. let funguje ve Švédsku také několik výzkumných nadací (research foundations):

- Swedish Foundation for Strategic Research (SSF) – poskytuje rámcové a individuální granty na výzkum v oblasti přírodních věd, techniky a medicíny.
- Foundation for Strategic Environmental Research (MISTRA) - investuje do výzkumu zaměřeného na řešení klíčových problémů v oblasti životního prostředí a podporu budoucí konkurenceschopnosti Švédska. Výzkumné programy jsou prováděny v úzkém dialogu s podniky, veřejnými agenturami a dalšími uživateli, aby bylo zajištěno, že výsledky naleznou praktické využití.
- Knowledge Foundation (KK) – podporuje výzkum prováděný na nových univerzitách ve spolupráci s průmyslem.
- Foundation for Baltic and East European Studies - cílem nadace je podpora výzkumu a vzdělávání studentů doktorského studia na Univerzitě Södertörn (Södertörn University).
- The Swedish Foundation for Health Care Sciences and Allergy Research (Vårdal) - účelem Vardal nadace je zlepšení lidského zdraví a životních podmínek, nadace podporuje inovativní výzkum a strategické spolupráce v těchto problémových oblastech.
- The Swedish Foundation for International Cooperation in Research and Higher Education (STINT)

Podpora z těchto nadací představuje další důležitý zdroj k centrálnímu vládnímu financování.

V rámci a pro účely veřejného financování byla vytvořena **The Bank of Sweden Tercentenary Foundation (RJ)**, která podporuje výzkum v oblasti humanitních a sociálních věd.

Výzkum je ve Švédsku financován i z řady soukromých zdrojů. Patří mezi ně např. **Knut and Alice Wallenberg Foundation** nebo **Swedish Cancer Society**.

Z nezávislých nevládních vědeckých organizací lze zmínit **Královskou švédskou akademii věd** (Kungliga Vetenskapsakademien)¹⁶, jejímž cílem je podpora především přírodních věd a matematiky. Výbory Akademie mimo jiné vybírají laureáty mezinárodních cen jako je Nobelova cena za fyziku chemii a ekonomii, Crafoordova cena v oboru astronomie, matematiky, zeměpisných věd, biologických věd včetně ekologie a polyarthritis, Cena Rolfa Schocka v oboru logiky a filosofie a Cena Gregorie Aminoffa v oboru krystalografie.

1.3.3.3 Institucionální systém VaVal v Dánsku

Dánský inovační systém byl řadu let kritizován, že je příliš fragmentovaný a nekoordinovaný a za jednu z velkých slabín byla mj. považována i nedostatečná vazba mezi veřejným sektorem (akademickým výzkumem a univerzitami) a podnikovou sférou. Již od devadesátých let byla proto realizována celá řada iniciativ směřujících k posílení funkčnosti inovačního systému. V roce 2001 byla založena Dánská komise pro výzkum, jejímž úkolem bylo zrevidovat relevantní legislativu a doporučit změny vedoucí ke zlepšení účinnosti výzkumného systému. Na základě jejího doporučení parlament a vláda začaly v roce 2002 s reformou celého systému veřejného výzkumu a inovací. Během reformy byla na Ministerstvo pro vědu, technologie a inovace (Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling) převedena odpovědnost za oblast inovační politiky z Ministerstva hospodářství a obchodu (Økonomi- og Erhvervsministeriets) a řízení univerzit z Ministerstva školství (Undervisningsministeriet). V listopadu 2013 se parlament usnesl na nezbytné revizi dánského systému VaVal, s cílem vytvořit „Denmark’s Innovation Foundation – the foundation for strategic research, advanced technology and innovation“. V důsledku této revize došlo k další konsolidaci a změně v názvu ministerstva na **Ministerstvo pro vědu a vysoké školství** (Uddannelses- og Forskningsministeriet / Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser).

V Dánsku je tedy svěřena odpovědnost za celou oblast VaVal jedinému ministerstvu, které je také nejvýznamnějším poskytovatelem veřejných finančních prostředků na VaVal. Koordinuje všechny výzkumné a inovační politiky a většinu finančních prostředků. Pod ministerstvem působí řada poradních orgánů, které se rovněž podílejí na řízení a financování VaVal. Mezi nejvýznamnější patří:

- Dánská agentura pro vědu a inovace (Styrelsen for Forskning og Innovation – FI), která plní úkoly týkající se politiky VaVal a poskytuje služby sekretariátu pro jednotlivé rady (jako je např. Rada pro technologie a inovace, Rada pro nezávislý výzkum, Rada pro strategický výzkum), dohlíží na vědecké výzkumné rady, které rozdělují finanční prostředky na nezávislý výzkum, strategický výzkum a inovace a plní rovněž poradní funkce. Zabývá se také inovační politikou, výzkumnou politikou EU a mezinárodní spoluprací ve VaVal, mobilitou výzkumníků, VaVal na regionální úrovni, komercializací VaVal i spoluprací mezi podniky a znalostními institucemi. Agentura je také významným poskytovatelem veřejných finančních prostředků pro nezávislý (neorientovaný) výzkum i výzkum odpovídající tematickým oblastem a výzkumným prioritám.
- Dánská agentura pro vysoké školství (Styrelsen for Videregående Uddannelser), která vznikla 1. října 2013 sloučením dvou předchozích agentur (Agentury pro vysokoškolské vzdělávání a podporu vzdělávání a Agentury pro univerzity a internacionalizace) a jejímž posláním je provádět rozvoj a řízení úkolů státu a příslušných institucí v souvislosti s profesním, odborným, vysokoškolským a námořním vzděláváním, realizace úkolů vlády týkající se řady speciálních programů

¹⁶ Akademii založili roku 1739 přírodovědec Carl Linné, merkantilista Jonas Alströmer, inženýr Mårten Triewald a politik Anders Johan von Höpken. Byla vytvořena po vzoru britské Royal Society a francouzské Akademie věd.

pro studenty a dále zajistit lepší kvalitu a konzistenci vysokoškolského vzdělávání a vytvořit optimální podmínky pro instituce plnit své úkoly týkající se přípravy a rozvoje, včetně silnějšího zaměření na internacionalizaci a mobilitu v oblasti vzdělávání.

Jak již bylo řečeno, v důsledku revize dánského systému VaVal došlo ke konsolidaci řady institucí, včetně některých rad, nadací a koordinačního výboru, který byl odpovědný za koordinaci výzkumného systému a vzájemnou spolupráci mezi výzkumnými radami a ostatními součástmi výzkumného a inovačního systému. S cílem zjednodušit a zprůhlednit systém VaVal tak, aby zajistil, že veřejné investice do výzkumu a vývoje přispějí k nalezení ještě lepších řešení společenských problémů, vytváření hospodářského růstu, zaměstnanosti a tím i zvýšení konkurenceschopnosti. Stávající systém VaVal tak tvoří v rámci centrálního ministerstva

- Rada pro nezávislý výzkum (Det Frie Forskningsråd - DFF), která financuje zvláštní výzkumné činnosti v rámci všech vědních oblastí, které jsou založeny na vlastní iniciativě výzkumných pracovníků a které zlepšují kvalitu a internacionalizaci dánského výzkumu. Je řízena Radou ředitelů (Představenstvem) jmenovaných ministrem, je zastřešujícím orgánem pro pět výzkumných rad, které financují výzkum a vývoj ve vybraných oblastech:
 - Rada pro lékařský výzkum
 - Rada pro výzkum v přírodních vědách
 - Rada pro výzkum v humanitních vědách
 - Rada pro výzkum v technických vědách
 - Rada pro výzkum v sociálních vědách.
- Rada pro strategický výzkum (Strategiske Forskningsråd) se zaměřením na výzkum v oblastech odpovídajících strategickým prioritám nebo předem stanovenému tematickému zaměření. V rámci revize systému VaVal byla její činnost k 1. dubnu 2014 uzavřena a její činnost sloučena do národního inovačního fondu. Rada zajišťovala tři funkce – financování výše uvedených aktivit (zejména přípravu a realizaci výzev ve strategických výzkumných programech), poradenství (zejména pro Ministerstvo) a tvorbu strategií a analýz. Strategický výzkum často zabírá několik disciplín a je prováděn v maticové organizaci napříč institucemi veřejného i soukromého sektoru. Skládá se z představenstva a několika komisí programu.
- Rada pro technologie a inovace (Rådet for Teknologi og Innovation) byla do zřízení Národního inovačního fondu jednak poradním orgánem ministra v otázkách inovační a technologické politiky a jednak administrátorem řady iniciativ (v rámci spolupráce a interakce, podnikání a komercializace, iniciativ na regionální úrovni a mezinárodních inovací), zaměřených na podporu inovací a přenosu informací mezi znalostními institucemi a podniky (jedná se například o síť tzv. GTS ústavů, tzv. Průmyslovou PhD iniciativu a další). Členové rady byli ustanoveni ministrem a jejich expertíza zahrnovala všechny relevantní oblasti. Cílem Rady bylo mj. podporovat spolupráci a šíření znalostí mezi výzkumnými pracovníky a institucemi, pokročilých technologických skupin, znalostních institucí a podniků, vývoj, inovace, využívání a komercializace nových technologií a znalostí, vstup kapitálu a odborných znalostí podniků, mezinárodní spolupráce na využití znalostí a technologií apod. V rámci Průmyslového PhD Programu (ErhvervsPhD) jmenovala ad hoc výbor, jehož úkolem bylo vyhodnocovat žádosti do programu a doporučovat Radě jejich schválení / schválení s výhradami či zamítnutí. Nyní je tento tříletý program realizován v rámci Národního inovačního fondu ve vzájemné spolupráci podniku, studenta-doktoranda a univerzity, na které je tento student zapsán k doktorskému studiu. Smyslem projektu je, že student je po dobu doktorského studia

najat (zaměstnán) v soukromé společnosti, která je dotována z Dánského inovačního fondu. Student je společností placen po celou dobu projektu a sdílí svou pracovní dobu mezi společností a univerzitou. Projekt umožňuje doktorandovi provést výzkumný projekt, ve kterém se výsledky aplikují v prostředí podniku, společnost získá kandidáta schopného provádět vysoce kvalitní výzkum a vytvořit výsledky, které mohou vést ke komerčnímu zisku. Současně touto spoluprací společnost posiluje své vztahy se stávajícími i novými partnery na univerzitě a výzkumná instituce (veřejný sektor) posiluje své vztahy směrem do podnikatelského sektoru, čímž se nejen vytváří základ pro vytvoření nového výzkumu, ale současně se vyvažuje podíl soukromého financování VaVal jakož i sdílení rizik.

- Rada pro výzkumnou a inovační politiku (Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd) je po provedené revizi systému VaVal v Dánsku jedinou Radou ministra, mezi jejíž hlavní poradenské aktivity patří národní strategie a vytváření podmínek pro VaVal, financování VaVal, velké národní a mezinárodní výzkumné iniciativy, mezinárodní spolupráce ve VaVal, vzdělávání výzkumných pracovníků, nástroje pro hodnocení kvality výzkumu prováděného ve VO (působících v různých oblastech), a jeho relevance.
- Dánské výbory pro vědeckou nepoctivost (Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed - UVVU) se zabývají případy pochybení v oblasti výzkumu. Vyšetřují obvinění z vědecké nepoctivosti. Co se rozumí vědeckou nepoctivostí či výzkumným pochybením, definuje dánský parlament jako "falšování, plagiátorství, výmysl či jiná závažná porušení dobré vědecké praxe, která jsou spáchána úmyslně nebo z hrubé nedbalosti při plánování, realizaci nebo ohlašování výsledků VaVal." UVVU přispívají k posílení důvěryhodnosti dánského výzkumu a k zabránění jakékoliv nepoctivosti ve VaVal. Již dříve byly zveřejněny sady pokynů pro správnou vědeckou praxi. Byl vydán rovněž Dánský etický kodex výzkumné integrity. UVVU tvoří tři výbory pokrývající všechny oblasti VaVal:
 - pro zdraví a lékařské vědy (Udvalget vedrørende videnskabelig uredelighed for sundhedsvidenskabelig forskning - USF).
 - pro přírodní, technologické a výrobní vědy (Udvalget vedrørende videnskabelig uredelighed for natur-, teknologi- og produktionsvidenskabelig forskning (UNTPF).
 - pro kulturní a společenské vědy (Udvalget vedrørende videnskabelig uredelighed for kultur- og samfundsvidenskabelig forskning (UKSF).
 - Každý ze tří výborů se skládá z předsedy a šesti členů, kteří jsou uznávanými vědci a jmenováni ministrem po konzultaci s Radou pro nezávislý výzkum. Ministr jmenuje rovněž společného předsedu všem výborům, který výborům distribuuje jednotlivé případy a je zároveň „vrchním“ soudcem v příslušných řízeních. Jedním z jeho úkolů je také zajistit jednotnost rozhodování výborů.
- Ostatní výbory:
 - Pracovní skupina k rovnosti mužů a žen ve výzkumu (Taskforce om køn og ligestilling i forskning)
 - Expertní výbor UVVU (Ekspertudvalg vedrørende UVVU) – pověřena ministrem, aby prověřila a případně zoptimalizovala současný rámec výborů pro vědeckou nepoctivost (UVVU)
 - Výbor pro vesmír (Rumforskningsudvalget)
 - Fórum pro výzkum Arktidy (Forum for Arktisk Forskning)

- FACIT-výbor (FACIT-udvalget, Funding Agency Coordination of International Tasks) - je založen s cílem zajistit koordinaci mezi Radami a Národní nadací (fondem).
- Pracovní skupina: Společné pokyny pro integritu výzkumu (Arbejdsgruppe: Fælles retningslinjer for forskningsintegritet)
- Nadace
 - Dánská národní výzkumná nadace (Danmarks Grundforskningsfond) - je nezávislá organizace zřízená dánským parlamentem v roce 1991 s cílem podporovat a stimulovat základní výzkum na nejvyšší mezinárodní úrovni, na hranicích všech vědních oborů. Hlavním mechanismem financování je program Centrum excellence, Nadace však realizuje také řadu dalších programů a iniciativ specificky zaměřených na zvyšování úrovně internacionalizace dánských výzkumných komunit.
 - Dánský inovační fond (Danmarks Innovationsfond) – byl zřízen sloučením Rady pro strategický výzkum, Národní nadace pokročilých technologií (Højteknologifonden) a Rady pro technologie a inovace¹⁷. Fond je nezávislý orgán v rámci státní správy a je regulován Zákonem o Dánském inovačním fondu. Jeho cílem je poskytovat finanční prostředky na rozvoj znalostí a technologií, včetně špičkových technologií, zvýšit výzkumné a inovační úsilí podniků, včetně malých a středních podniků, apodporovat především řešení specifických problémů, kterým společnost aktuálně čelí. Fond obdržel v prvním roce své existence rozpočet ve výši téměř 1,6 miliardy dolarů.

Mezi významné státní výzkumné instituce a infrastruktury patří dále zejména:

- Kennedyho Centrum,
- Národní výzkumné centrum pro pracovní prostředí (NRCWE)
- Národní centrum pro sociální výzkum (SFI)
- Statens Serum Institut (SSI)
- Dánský meteorologický institut (DMI)
- DeIC - dánská e-Infrastrukturní spolupráce, která byla založena 19. dubna 2012 v rámci Ministerstva pro vědu, inovace a vysoké školství. Organizačně patří DeIC do dánské Agentury pro vědu, technologie a inovace a není samostatnou právní osobou. Mandát této spolupráce je částečně založen na dohodě podepsané rektory osmi univerzit:
 - University of Copenhagen
 - University of Aarhus
 - University of Aalborg
 - University of Southern Denmark
 - Roskilde University
 - Technical University of Denmark (DTU)
 - IT University of Copenhagen
 - Copenhagen Business School (CBS)

¹⁷ Politická dohoda o dánském inovačním fondu ze dne 3. října 2013

Současný mandát DelC vyprší na konci roku 2016. Jde o virtuální organizaci.

V Dánsku dále existuje **devět GTS (Advanced Technology Group) ústavů**, neziskových institucí, které jsou provozovány jako soukromé společnosti s cílem vybudovat a šířit technologické znalosti pro dánské podniky, a tím podporovat konkurenceschopnost těchto společností. Firmy mohou nakupovat služby od GTS-ústavů nebo se podílet na projektech.

Kosmický výzkum je v kompetenci [DTU Space \(National Space Institute - NSI\)](#). Agentura se zaměřuje na výzkum Země a oblast vesmírné fyziky na nejvyšší úrovni, funguje jako znalostní centrum pro kosmické vybavení a technologie. Je jedinou výzkumnou organizací v Dánsku s mandátem provádět a financovat výzkum vesmíru. Využívá satelity a kosmické sondy ke studiu jevů na Zemi i ve vesmíru. Ústav se zabývá jak stavbou, tak testováním technologií pro mezinárodní kosmické projekty a analýzou dat z misí. Výzkum na DTU Space centrech probíhá v řadě oblastí, které lze rozdělit do čtyř hlavních kategorií: Vesmír a sluneční soustava, Zemská fyzika a geodézie, Klima a životní prostředí a Nástroje, systémy a metody.

1.3.3.4 Institucionální systém VaVal ve Švýcarsku

Švýcarsko se dlouhodobě řadí mezi vysoce konkurenceschopné země, jejichž konkurenční výhoda je založena na zavádění inovací. Prominentní postavení Švýcarska potvrzuje i srovnání konkurenceschopnosti zemí podle Global Competitiveness Index 2014-2015, ve kterém se umístilo na prvním místě¹⁸.

Švýcarská ekonomika je jedna z nejsilnějších na světě. Švýcarsko je zemí s největším počtem patentových vynálezů na obyvatele na světě, ochrana duševního vlastnictví je zde na vysoké úrovni stejně jako výdaje na výzkum a vývoj. Švýcarsko je sídlem renomovaných vědeckých a výzkumných společností (CERN, HFSJG), vzdělávacích institucí a dalších firem (např. Technopark Zurich je sdružení 250 high-tech společností, poskytovatelů služeb či výzkumných institucí s 1 750 zaměstnanci, ve kterém je hlavní důraz kladen na transfer inovací. Technopark leží v blízkosti nejvýznamnější švýcarské technologické univerzity ETH Curych - Swiss Federal Institute of Technology viz dále). Ve Švýcarsku je detailně propracovaný systém podpory start-up společností, místní banky působí díky vládní podpoře jako fondy rizikového kapitálu a podporují tak dobré podnikatelské nápady.

Politika VaVal je zde formulována společně se vzdělávací politikou, se kterou tak tvoří nedělitelný celek. Tato již dlouhodobě zakotvená praxe odpovídá současným trendům v oblasti tvorby politik pro rozvoj znalostní společnosti. V souladu s principy hospodářské politiky Švýcarska je snaha minimalizovat zásahy formou přímých nástrojů podpory a zaměřovat se především na vytváření příznivého prostředí pro rozvoj výzkumných a inovačních aktivit.

Institucionální struktura švýcarského systému VaVal koresponduje s federálním uspořádáním a tradičně silnou úlohou jednotlivých kantonů. Ty hrají důležitou roli především při realizaci vzdělávací politiky. Švýcarská konference kantonálních ministrů školství (Swiss Conference of Cantonal Ministers of Education - EDK) koordinuje práci 26 kantonálních ministrů na národní úrovni. Právně závazný základ pro práci EDK tvoří mezikantonální dohody známé jako konkordáty.

Převážná část výzkumné a inovační politiky je pak plně v kompetenci federální vlády prostřednictvím **Státního sekretariátu provzdělávání, výzkum a inovace** (Staatssekretariat für Bildung, Forschung und Innovation – SBFI / State Secretariat for Education, Research

¹⁸ Další v pořadí Top 10 Global Competitiveness Index 2014-2015 se umístily: 2. Singapur, 3. USA, 4. Finsko, 5. Německo, 6. Japonsko, 7. Hong Kong SAR, 8. Holandsko, 9. Velká Británie, 10. Švédsko.

and Innovation - SERI), který je zřízen v rámci **Ministerstva hospodářství, školství a výzkumu (EAER)**¹⁹ jako specializovaná agentura pro národní a mezinárodní záležitosti týkající se vzdělávání, výzkumu a inovační politiky. Vedle oblastí vzdělávání, výzkumu a inovací jsou v kompetenci EAERsjednoceny všechny otázky týkající se hospodářských záležitostí a obchodní politiky. Ministerstvo, které čítá 2300 zaměstnanců, je samostatně odpovědné za přímé financování a koordinaci VaVal, zatímco vyšší vzdělávání je sdíleno mezi konfederací a kantony.

SERI jako nejdůležitější organizační jednotka v rámci ministerstva koordinuje celou doménu VaVal, včetně přípravy čtyřletých strategických plánů (ERI-Message), podporu kantonálních univerzit, financování základního výzkumu přes SNSF²⁰ a mezinárodních aktivit Švýcarska. Na stejné úrovni působí spojení švýcarských státních institucí univerzitního výzkumu tzv. **ETH-domain**, která se podílí na formulaci a implementaci politiky pro oblast technických vysokých škol. Jedním ze stěžejních témat v této oblasti je např. politika transferu technologií a spolupráce technických vysokých škol s průmyslem.

ETH-domein zahrnuje dvě federální technologické univerzity (Swiss Federal Institute of Technology – ETH) v Curychu (ETH Curych) a v Lausanne (EPFL) a čtyři výzkumné ústavy: Institut Paula Scherrera (PSI), Švýcarský federální institut pro výzkum lesů, sněhu a krajiny (Swiss Federal Institute for Forest, Snow and Landscape Research – WSL), Švýcarské federální laboratoře pro testování materiálů a výzkum (Swiss Federal Laboratories for Materials Science and Technology – EMPA) a Švýcarský federální institut pro vědu, vodní zdroje a omezení vodního znečištění (Swiss Federal Institute of Aquatic Science and Technology – Eawag). Dále pak je tvořena ETHradou (ETH Board) jako strategickým řídicím a kontrolním orgánem a Komisí pro interní apel na ETH, která je nezávislým odvolacím orgánem.

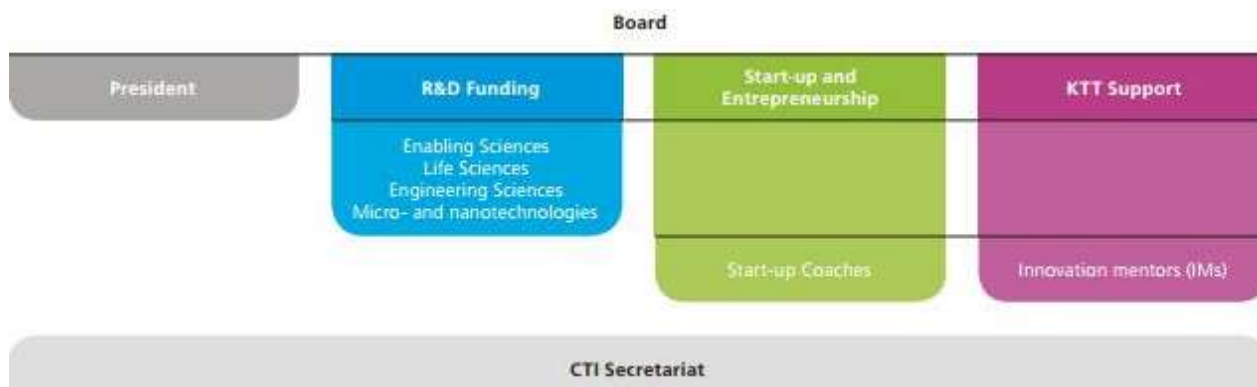
Nejvýznamnějšími poskytovateli veřejných finančních prostředků na VaVal je

- Švýcarský národní fond pro vědecký výzkum (Swiss National Science Foundation - SNSF) pro financování projektově orientovaného základního výzkumu (bez ohledu na oborové zaměření), který byl založen již v roce 1952 jako nezávislá soukromá nadace pro podporu vědeckého výzkumu ve Švýcarsku. Významně se podílí rovněž na formulaci strategie a politiky VaVal. Propaguje mezinárodní konkurenceschopnost a integraci tohoto výzkumu. Zvláštní pozornost věnuje podpoře mladých výzkumných pracovníků.
- Komise pro technologie a inovace (Commission for Technology and Innovation - CTI) pro financování aplikovaného výzkumu ve Švýcarsku, vyhláší a implementuje programy na podporu transferu technologií, zejména s důrazem na rozvoj malých a středních podniků, výrazně se podílí také na formulaci strategie pro vzdělávání, výzkum, vývoj a inovace. 70 členů je jmenováno federální radou. Snahou komise je

¹⁹ Odpovědnost za výzkum a vysokoškolské vzdělávání byla tradičně rozdělena mezi Ministerstvem pro vnitřní záležitosti (Eidgenössisches Departement des Innern - EDI) a Ministerstvem pro hospodářské záležitosti (Eidgenössisches Volkswirtschaftsdepartement - EDV). Od 1. ledna 2013 se všechny odpovědnosti soustředily ve federálním ministerstvu hospodářství, které se následně přejmenovalo na ministerstvo hospodářství, školství a výzkumu (EAER). Klíčovou institucí pro oblast inovační politiky v rámci EDV byl Úřad pro profesní vzdělávání a technologie (Bundesamt für Berufsbildung und Technologie – BBT), který spravoval agendu týkající se odborných vysokých škol, profesního vzdělávání a inovací (prostřednictvím Agentury pro podporu inovací - KTI). 20. prosince 2012 bylo BBT sloučeno do Státního sekretariátu pro vzdělávání a výzkum jako do nového Státního sekretariátu pro vzdělávání, výzkum a inovace (SBFI/SERI).

²⁰ Organizace byla založena dne 1. srpna 1952 se sídlem v Bernu, hlavními úkoly bylo a stále je poskytování finanční podpory pro základní výzkumné projekty ve všech vědeckých disciplínách a podpora mladých vědců.

propojit podnikání s veřejným výzkumem. Podobně jako SNSF, používá i CTI peer-review proces hodnocení.

Zdroj: <https://www.kti.admin.ch/>

Uvnitř SERI se nachází ředitelství pro odborné vzdělávání a techniku, které je zodpovědné za odborné vzdělávání a koordinaci univerzit aplikovaných věd (UAS) a podporu inovací.

Švýcarská univerzitní konference (SUK/SUC) je společný orgán kantonů a konfederace pro oblast vysokého vzdělávání. Koordinuje domény ETH a kantonální univerzity. Na kantonální úrovni existuje dále soukromé sdružení složené z rektorů kantonálních univerzit a prezidentů obou ETH – tzv. **Konference rektorů švýcarských univerzit** (CRUS), která také řídí několik koordinačních programů a aktivit mezi švýcarskými univerzitami a je pověřena dohledem nad akademickými záležitostmi.

Ústředním poradním orgánem vlády pro politiku VaVal je **Rada pro vědu a inovace** (Swiss Science and Innovation Council SSIC), která nahradila Radu pro vědu a technologie (SWTR). Přestože se jedná primárně o poradní orgán vlády, poskytuje poradenství také regionálním vládám (kantonům). SSIC, složená z odborníků jmenovaných vládou, je zodpovědná za formulování švýcarské vědní politiky, významně se podílí na procesu přípravy strategických dokumentů, podkladových analýz a doporučení, dále je zodpovědná za návrhy jednotlivých nástrojů této politiky a za hodnocení výzkumných programů a institucí. Hodnotí jak instituce provozující VaVal, tak instituce zodpovědné za financování výzkumu a nástroje (programy) na podporu VaVal. Hodnotí rovněž úroveň výzkumných oborů ve Švýcarsku.

1.3.3.5 Institucionální systém VaVal v Německu

Německo patří k tradičně technologicky vyspělým zemím a řadí se mezi evropské inovační leadery. V mezinárodním srovnání konkurenceschopnosti podle Global Competitiveness Indexu 2014 – 2015 obsadilo aktuálně 5. místo. V roce 2012 v Německu rekordně vzrostly výdaje na výzkum a vývoj, a to na 79,5 mld. EUR. Díky tomu dosáhly výdaje na VaVal v Německu poprvé tříprocentního podílu na HDP. V evropském srovnání se tak Německo nachází na špičce co se výdajů do VaVal týče. Německo je mezi evropskými zeměmi rovněž první v počtu přihlášených patentů. Celkově se pohybuje na předních příčkách spolu s Japonskem, Čínou a USA.

V oblasti výzkumu a vývoje disponuje velmi dobře rozvinutou infrastrukturou, aktivitami v širokém spektru vědních disciplín, výborně vybavenými pracovišti a kompetentními odbornými pracovníky. Výzkum je zde realizován na výzkumných pracovištích univerzitního i neuniverzitního typu, v ústavech a řízených spolkovými i federálními autoritami. Nachází se zde více než 800 výzkumných institucí financovaných z veřejných zdrojů a center výzkumu a vývoje řízených soukromými společnostmi. Na poli VaVal je zaměstnáno okolo 567 000

pracovníků. Německo má rovněž uzavřeno řadu bilaterálních, multilaterálních a evropských partnerství s více než 40 zeměmi.

Správa systému VaVal v Německu je rozdělena mezi federální a zemskou úroveň. Na úrovni Federace je realizována především politika výzkumu, vývoje a inovací, zatímco jednotlivé zemské vlády nesou odpovědnost za vzdělávací politiku (federální vláda stanovuje pouze rámcové podmínky vzdělávací politiky – „Hochschulrahmengesetz“).

Hlavními federálními ministerstvy odpovědnými za správu systému VaVal jsou

- Spolkové ministerstvo pro vzdělávání a výzkum (Bundesministerium für Bildung und Forschung - BMBF), které je odpovědné za financování výzkumu prostřednictvím tematických programů (programy zaměřené na určité technologické oblasti jak ve veřejných institucích, tak i v podnicích). Dále poskytuje institucionální spolufinancování základního a aplikovaného výzkumu realizovaného v neuniverzitních výzkumných institucích (Max Planck, Helmholtz, Fraunhofer, Leibnitz) a spolufinancuje i projektový výzkum dotovaný z nejvýznamnější německé nadace pro výzkum - Deutsche Forschungsgemeinschaft. Obhospodařuje více než 58 % výdajů federální vlády na výzkum, vývoj a inovace.
- Spolkové ministerstvo hospodářství a energetiky (Bundesministerium für Wirtschaft und Energie - BMWi), které je odpovědné za realizaci inovační politiky v oblasti vytváření podmínek pro rozvoj podnikání (hospodářskou soutěž, zakládání podniků apod.), poskytování podpory malým a středním podnikům (se zaměřením na technologicky orientované start-ups) a podpory aplikovaného výzkumu v oblasti ICT, energie, vesmírného a leteckého výzkumu. Obhospodařuje asi 20 % spolkových výdajů na VaVal.

Rozdělení odpovědností mezi tato ministerstva odpovídá tradičnímu institucionálnímu uspořádání. Zatímco BMBF je kompetentní v oblastech výzkumné politiky (včetně institucionálního a účelového financování výzkumu), BMWi realizuje technologickoprůmyslovou politiku Německa (včetně vytváření prostředí pro hospodářskou soutěž, investiční podpora veřejného a soukromého sektoru a inovace). Třetím významným federálním ministerstvem je **Spolkové ministerstvo obrany** (Bundesministerium der Verteidigung; BMVg), které zodpovídá za 6 % federálních výdajů na VaVal.

Ostatní ministerstva (Spolkové ministerstvo výživy, zemědělství a ochrany spotřebitele; Spolkové ministerstvo životního prostředí, ochrany přírody a jaderné bezpečnosti; Spolkové ministerstvo dopravy, výstavby a rozvoje měst; Spolkové ministerstvo zdravotnictví a další úřady) obhospodařují společně přibližně 15 % spolkových výdajů na VaVal.

Výzkum, vývoj a inovace jsou podporovány také z rozpočtu jednotlivých spolkových zemí.

Na úrovni federální vlády působí dvě Rady jako odborné poradní orgány:

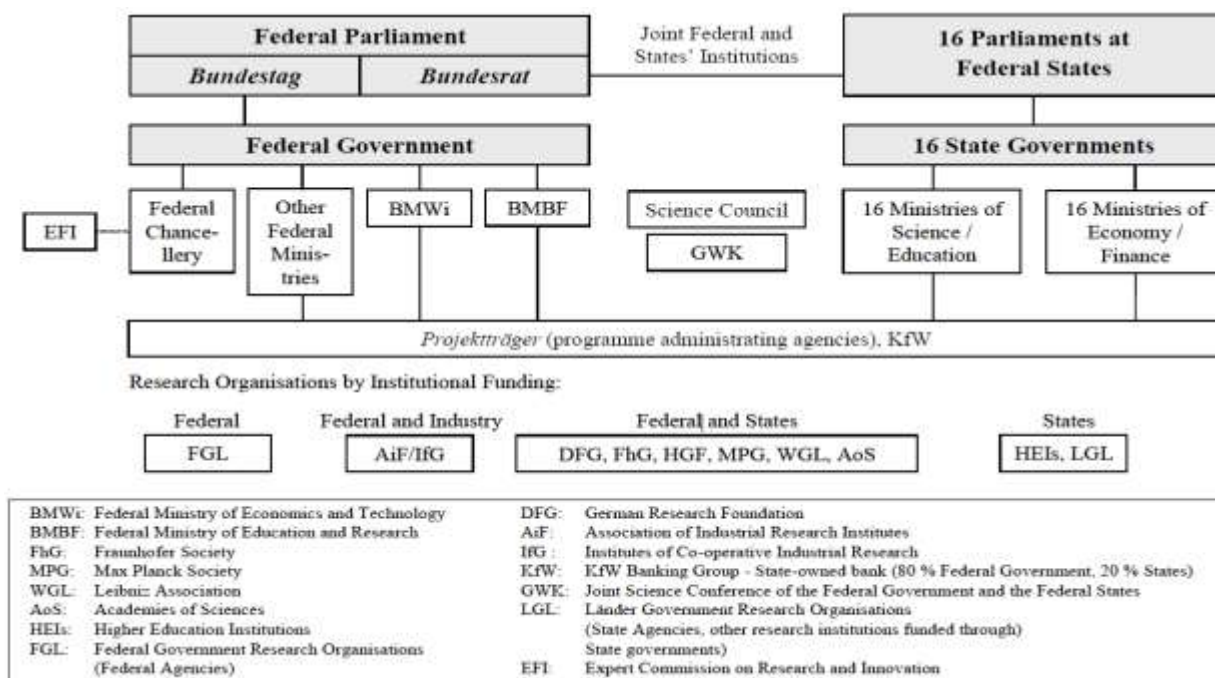
- Rada pro inovace a růst (Rat für Innovation und Wachstum) vznikla jako nástupce Partnerů výboru pro inovace a v období od května 2006 do dubna 2008 fungovala jako poradní orgán spolkového kancléře ve všech otázkách inovací. Plní určitou jednotící úlohu ve strategickém řízení německého systému VaVal.
- Vědecká rada (Wissenschaftsrat) byla založena již v r. 1957 jako poradní orgán federální vlády i vlád jednotlivých zemí v otázkách obsahu a strukturálního rozvoje vysokého školství, vědy a výzkumu. Jejím hlavním úkolem je vypracovávat doporučení v oblasti budoucího zaměření výzkumu na vysokých školách a výzkumných organizacích. Na základě analýz a hodnocení výzkumných aktivit navrhuje tematické priority a institucionální strukturu německého výzkumu.

Významný vliv na vývoj a směřování německé politiky VaVal mají také různé zájmové skupiny (stakeholders) jako jsou průmyslové a profesní asociace (např. Německá průmyslová a obchodní komora – DIHK), které zpravidla mají vytvořeny týmy odborníků

věnující se analýzám v oblasti inovací. Tyto zájmové skupiny mají rovněž významný vliv na vytváření legislativy a podpůrných programů v oblasti inovací. Kromě průmyslových a profesních asociací mají v procesu tvorby politiky VaVal významný vliv také hlavní německé výzkumné organizace (Fraunhofer, Max-Planck, Leibnizova společnost nebo Helmholtzova společnost a další).

Vzhledem k tomu, že směr politiky VaVal zakotvený v High-tech strategii pro Německo je založen na upřednostnění průřezových vědních oborů, je nově kladen zvýšený důraz na stanovení klíčových oborů pro rozvoj konkurenceschopnosti Německa na základě foresightu (Foresight-process). Tento proces zajišťuje Ministerstvo pro vzdělávání a výzkum (BMBF) a je realizován ve spolupráci s Fraunhofer Institutem. V návaznosti na High-tech strategii pro Německo jsou průběžně formulovány další koncepční dokumenty a opatření pro jednotlivé oblasti VaVal, např. Strategie spolkové vlády k internacionalizaci vědy a výzkumu (Strategie der Bundesregierung zur Internationalisierung von Wissenschaft und Forschung), nebo Ujednání o vysokých školách 2020 (Hochschulpakt 2020).

Struktura výzkumu a vývoje v Německu

Source: Pro-INNO Mini Country Report – Germany 2011.

Zdroj: ERAWATCH²¹

Kosmické aktivity jsou řízeny Výzkumným centrem pro vzdušný prostor - DLR (**Deutsches Zentrum für Luft- und Raumfahrt**), jehož součástí je i Německá kosmická agentura. Německo je jedním ze zakládajících členů ESA. DLR odpovídá za plánování a budoucí implementaci německého kosmického programu a také reprezentuje Německo na mezinárodní úrovni. Portfolio DLR sahá od základního výzkumu až k vývoji produktů zítřka. Svými výzkumy poskytuje znalosti pro zachování životního prostředí, vývoj ekologicky šetrných technologií pro zásobování energií, mobilitu, komunikaci i bezpečnost.

1.3.3.6 Institucionální systém VaVal v Japonsku

²¹ ERAWATCH Country Reports 2013: Germany. Peter Voigt, JRC, 214

Nejdůležitější roli v tvorbě průmyslové a hospodářské politiky a politiky konkurenceschopnosti má **Ministerstvo hospodářství, obchodu a průmyslu** (Ministry of Economy, Trade and Industry - METI). Dalším ministerstvem s důležitou rolí v systému VaVal je **Ministerstvo školství, kultury, sportu, vědy a technologií** (Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology - MEXT). V politice pro oblast VaV je dále zapojeno Ministerstvo zdravotnictví, práce a sociálních věcí (Ministry of Health, Labour and Welfare - MHLW), Ministerstvo zemědělství, rybolovu a výživy (Ministry of Agriculture, Fisheries and Food - MAFF), Ministerstvo venkova, infrastruktury a dopravy (Ministry of Land, Infrastructure and Transport - MLIT). Významnou část vládního výzkumu (zhruba 5 % rozpočtu na VaV) financuje Obranná agentura (Defence Agency).

Nejvýznamnějším radou v oblasti tvorby a implementace politiky VaVal je Rada pro výzkumnou a technologickou politiku (Council for Science and Technology Policy – CSTP), která zajišťuje tvorbu a podporu strategických dokumentů. CSTP nahradila bývalou Radu pro vědu a technologie, která měla poměrně omezené pravomoci (tato rada působila jako poradní orgán předsedy vlády). Rada je součástí úřadu vlády a je složena z členů vlády (většinou se jedná o ministry resortů, které mají působnosti v oblasti VaVal), včetně předsedy vlády, který radě předsedá a řídí její jednání, a z tzv. výkonných členů, kterými jsou odborníci veřejného i soukromého z oblasti VaVal. CSTP dále vytváří různé expertní panely, projektové týmy a pracovní skupiny.

Ostatní ministerstva a agentury, které působí v oblasti VaVal, odpovídají za VaV v jejich oblastech působnosti, avšak musí respektovat nařízení CSTP týkající se politiky VaVal a alokace finančních prostředků.

Další významnou institucí v oblasti tvorby politiky VaVal je Národní ústav pro vědeckou a technologickou politiku (National Institute on Science and Technology Policy - NISTEP), který je součástí Ministerstva školství, kultury, sportu, vědy a technologií a který zpracovává analýzy a studie zaměřené na oblast vědy a technologií.

Vědeckotechnologická politika v Japonsku se provádí na základě strategického dokumentu určeného pro pětileté období tzv. Science and Technology Basic Plan. V současnosti je v účinnosti třetí Science and Technology Basic Plan z roku 2010.

Finanční prostředky na VaVal z ministerstev jsou distribuovány prostřednictvím nezávislých institucí (agentur), jako jsou:

- Japan Science and Technology Agency (JST) - instituce zodpovědná za implementaci a financování vědeckotechnologické politiky v Japonsku zahrnující vládní Science and Technology Basic Plan. Vznikla sloučením dvou organizací, Japan Information Center of Science and Technology (JICST) a Research Development Corporation of Japan (JRDC). Spadá pod japonské Ministerstvo školství, kultury, sportu, vědy a výzkumu (MEXT).
- Japan Society for the Promotion of Science (JSPS) - nezávislá instituce, která vznikla ze zákona za účelem podpory vědy ve všech jejích oblastech a hraje klíčovou úlohu při realizaci japonských vědecko-výzkumných programů, byla založena v roce 1932 jako nezisková organizace na základě nadačního daru japonského císaře Hirohita (Showa). V roce 1967 se stala polovládní organizací, která v současnosti funguje pod záštitou japonského ministerstva školství, kultury, sportu, vědy a výzkumu. Mezi hlavní úkoly JSPS v současné době patří mj. podpora mladých vědců, rozvoj mezinárodní vědecké spolupráce, udělování grantů na výzkum, podpora vědecké spolupráce mezi akademickou komunitou a průmyslovou sférou.
- Institute of Physical and Chemical Research (Rikagaku Kenkyūsho - RIKEN)
- National Institute of Advanced Science and Technology (AIST)
- New Energy and Industrial Technology Development Organisation (NEDO)

- National Institute for Materials Science (NIMS)
- Japan Aerospace Exploration Agency (JAXA)
- Japan Agency for Marine-Earth Science and Technology (JAMSTEC)
- Japan Atomic Energy Agency (JAEA) a další.

1.3.3.7 Institucionální systém VaVal v Rakousku

Institucionální struktura politiky VaVal v Rakousku byla donedávna obdobně jako v ČR poměrně roztržštěná. Na úrovni vlády byla nejvýznamnějšími subjekty řízení výzkumné a inovační politiky tři ministerstva. V současné době za oblast VaVal odpovídá

- Ministerstvo pro vědu, výzkum a hospodářství (Bundesministerium für Wissenschaft, Forschung und Wirtschaft, BMWFW), které vzniklo s účinností od 1. 3. 2014 sloučením Ministerstva vědy a výzkumu (Bundesministerium für Wissenschaft und Forschung - BMWF)²² a Ministerstva hospodářství, rodiny a mládeže (Bundesministerium für Wirtschaft, Familie und Jugend - BMWFJ). Je odpovědné za terciární vzdělávání i základní výzkum, podporuje fungování subjektů a institucí rakouské inovační infrastruktury vytvářející podmínky pro rozvoj inovačních malých a středních podniků. Je odpovědné za alokaci finančních prostředků na ostatní ministerstva a jeho prostřednictvím jsou přímo poskytovány finanční prostředky také na některé výzkumné instituce. Ministerstvo zároveň připravuje programy na podporu technologického transferu, řízení inovací a mobilizace (rizikového) kapitálu pro vznik a počáteční rozvoj technologicky orientovaných podniků.
- Ministerstvo dopravy, inovací a technologií (Bundesministerium für Verkehr, Innovation und Technologie, BMVIT), které odpovídá především za podporu převážné části aplikovaného výzkumu a za financování tematicky zaměřených technologických programů. Ministerstvo také poskytuje institucionální podporu pro Rakouská výzkumná centra (ARC), jejichž je spoluvlastníkem. Vlastní 50% podíl v implementační Agentuře na podporu výzkumu (FFG), která podporuje většinu aplikačně orientovaného výzkumu, a přes 50 % podílu má v agentuře AWS (Austria Wirtschaftsservice).
- Za tvorbu rozpočtu je odpovědné Ministerstvo financí (Bundesministerium für Finanzen – BMF).

Přestože je odpovědnost za oblast VaVal rozdělena mezi tři ministerstva, neexistuje zde žádný formální koordinační mechanismus, který by zabezpečoval efektivnost řízení inovačního systému a zamezil případným duplicitám či naopak mezerám při stanovování cílů a opatření této politiky. Určitým způsobem koordinaci napomáhá fungování dvou hlavních poradenských orgánů pro oblast VaVal, kterými jsou:

- Rada pro výzkum a technologický rozvoj (Rat für Forschung und Technologieentwicklung - FTE-Rat) jako ústřední poradní orgán vlády v oblasti VaVal, ustanovený zákonem o podpoře výzkumu a technologického rozvoje a od roku 2004 disponující vlastní právní subjektivitou. Podílí se na formulaci strategie Rakouska v oblasti VaVal a naplňování této strategie průběžně monitoruje. Zároveň připravuje doporučení a návrhy pro tvorbu programů na podporu VaVal a je přímo odpovědná rakouské vládě. Je financována Ministerstvem dopravy, inovací a technologií.

²²vzniklo v roce 2007 transformací a restrukturalizací Ministerstva pro vzdělávání, vědu a kulturu.

- Rada pro vědu (Österreichische Wissenschaftsrat), která je ústředním poradním orgánem rakouského Ministerstva pro vědu, výzkum a hospodářství, parlamentu a univerzit v otázkách týkajících se rozvoje vysokého školství a příslušné politiky. Rada dále provádí analýzy systému veřejného VaVal a připravuje návrhy pro jeho zlepšení.

Implementace politik na podporu VaVal je v Rakousku realizována především prostřednictvím agentur. Mezi hlavní implementační agentury patří:

- Fond pro vědecký výzkum (Fonds zur Förderung der wissenschaftlichen Forschung, FWF), který je zaměřen na podporu základního výzkumu v různých vědních disciplínách. Podporované aktivity nejsou tematicky omezeny a podporované projekty jsou vybírány podle excelence. Vznik FWF byl ustanoven zákonem v roce 1968. Za rozpočet FWF je odpovědné Ministerstvo pro vědu a výzkum, které do roku 2009 mělo společně s Ministerstvem dopravy, inovací a technologií dohled nad jeho fungováním (od tohoto roku je za činnost FWF odpovědné Ministerstvo pro vědu a výzkum). Činnost FWF je řízena volenými zástupci vědecké komunity.
- Agentura na podporu výzkumu (Österreichische Forschungsförderungs-gesellschaft mbH, FFG), která je ústřední a největší implementační agenturou na podporu aplikovaného VaVal a rozvoj podnikání v Rakousku. Agentura podporuje podnikový VaVal a výzkum prováděný ve spolupráci podniků s VO. Programy podporují neorientovaný (bottom-up) výzkum i výzkum ve stanovených tematických prioritách. Agentura také poskytuje informační služby v oblasti mezinárodní spolupráce. Agentura FFG vznikla v roce 2004 spojením čtyř institucí a je ve 100% vlastnictví rakouské vlády (50 % agentury vlastní BMVIT a dalších 50 % podílu vlastní BMWFJ).
- AWS (Austria wirtschaftservice), což je bankovní instituce, která byla založena v roce 2002 jako společnost s ručením omezeným ve 100% vlastnictví státu. AWS má osm vlastníků, z nichž pět jsou ministerstva, dále FTE-Rat, Rakouská obchodní komora a Národní nadace pro výzkum, technologie a vývoj (hlavní zastoupení mezi vlastníky má BMVIT, BMWA a BMF). Úlohou AWS je implementovat programy na podporu inovací v podnikovém sektoru a poskytovat poradenství pro začínající a rozvíjející se inovační malé a střední podniky. AWS je také hostitelem sekretariátu Národní nadace pro výzkum, technologie a rozvoj (Nationalstiftung für Forschung, Technologie und Entwicklung – FTE Stftung).

1.3.3.8 Institucionální systém VaVal ve Velké Británii

Systém řízení a koordinace VaVal v Británii byl, obdobně jako v jiných zemích, několikrát transformován a reorganizován. V červnu 2007 bylo vládou vytvořeno **Ministerstvo pro inovace, univerzity a dovednosti** (Department for Innovation, Universities and Skills, DIUS), které spojilo některé funkce dvou předcházejících ministerstev – *Ministerstva obchodu a průmyslu* (Department of Trade and Industry, DTI), odkud převzalo aktivity týkající se vědy, výzkumu a inovací, a *Ministerstva pro vzdělávání a dovednosti* (Department of Education and Skills, DES), odkud převzalo odpovědnost za oblast dalšího vyššího vzdělávání. Při této reformě bylo zároveň vytvořeno **Ministerstvo pro podnikání a zlepšení regulací** (Department of Enterprise and Regulatory Reform, BERR), které spojilo funkce bývalého DTI (odpovědnost za podniky, obchodní vztahy, regionální rozvoj, trh a energetickou politiku) a instituce Better Regulation Executive (BRE). Dále bylo vytvořeno *Ministerstvo pro dětské školy a rodiny* (Department of Children Schools and Families, DCSF), které odpovídá například za školství do 19 let, předškolní výchovu a otázky týkající se rodiny.

DIUS tak byl příkladem ministerstva, které komplexně a ve vazbách na další aktivity pokrývalo celou oblast znalostní ekonomiky – od vzdělávání, přes výzkum, vývoj a inovace, po využívání nových poznatků a podnikání. Součástí Ministerstva pro inovace, univerzity

a dovednosti byl také Úřad vlády pro vědu (Government Office for Science), který nahradil bývalý Úřad pro vědu a inovace (Office of Science and Innovation), dříve působící na DTI.

Nicméně v červnu 2009 proběhlo další sloučení, kdy byl DIUS sloučen s BERR do nově vzniklého **Ministerstva pro podnikání, inovace a dovednosti** (Department for Business, Innovation and Skills - BIS). V současné době tak v Británii působí unikátní centralizovaný úřad – BIS, který je hlavním vládním orgánem řídícím oblast VaVal. Je významným poskytovatelem výzkumných fondů pro veřejný sektor, včetně výzkumných rad (Research Councils UK), z nichž každá je organizována na širokém disciplinárním základě. Jedná se o strategické partnerství následujících sedmi nezávislých britských výzkumných rad, které bylo uzavřeno za účelem zajištění větší efektivity prováděného výzkumu a tím i lepšího přispívání k plnění vládních cílů:

- Arts and Humanities Research Council (AHRC)
- Biotechnology and Biological Sciences Research Council (BBSRC)
- Economic and Social Research Council (ESRC)
- Engineering and Physical Sciences Research Council (EPSRC)
- Medical Research Council (MRC)
- Natural Environment Research Council (NERC)
- Science and Technology Facilities Council (STFC)

Generální ředitel pro vědu a výzkum (DGSR) působící v BIS je odpovědný za tvorbu a rozdělování rozpočtu na VaVal, a to především prostřednictvím uvedených výzkumných rad. Některé z těchto rad udržují svá vlastní výzkumná zařízení ve Velké Británii i v zahraničí určené pro výzkumné pracovníky vysokých škol.

Vstupy pro formulaci výzkumné a inovační politiky poskytuje poměrně rozsáhlá síť výborů a poradních skupin (orgánů), které působí na různých úrovních (vládní úroveň, parlament, ministerstva, ad hoc výbory atd.).

Významným poradním orgánem vlády v otázkách vědy, techniky, technologií a příslušných strategií a politik je **Rada pro vědu a technologie** (Council for Science and Technology - CST), která byla založena již v r. 1993, v následujících letech byla její činnost několikrát revidována a její dnešní zaměření, činnost a způsob práce byly zavedeny v roce 2004. Aktivita Rady jsou zaměřeny na oblast vědy a společnosti, vzdělávání, vědy a řízení, technologické inovace. Rada také koordinuje a evaluuje některé výzkumné aktivity realizované ministerstvy a působí jako prostředník mezi ministerstvy a vládou.

Vláda nabízí široké spektrum podpory výzkumu, vývoje a inovací buď formou přímou (např. grantů) nebo formou nepřímou (zejména daňové úlevy). Nejvýznamnějším poskytovatelem finančních prostředků na VaVal ve veřejném sektoru je tedy BIS. Finanční prostředky jsou alokovány prostřednictvím sedmi Rad pro výzkum a v menší míře prostřednictvím

- Královské společnosti (Royal Society)^{23a}

²³ Royal Society for the Improvement of Natural Knowledge je britská učená společnost, resp. akademie pro podporu věd, založená roku 1660 v Londýně. Mezi 12 zakladateli byli např. chemik Robert Boyle, ekonom a lékař William Petty, matematik a astronom Christopher Wren. Roku 1662 ji potvrdil král Karel II. a přejmenoval ji na Londýnskou královskou společnost pro prohloubení znalostí o přírodě. Britská královna Alžběta II. je dosud její patronkou. Noví členové jsou voleni dosavadními členy doživotně, každoročně 44 z Británie a Britského společenství, 8 ze zahraničí a jeden čestný člen. Českými zástupci byli Jan Marek Marci, Jaroslav Heyrovský, Jan Evangelista Purkyně, českého původu byl i Chorvat Leopold Ružička. Členové společnosti si píší za jméno zkratku FRS. Při výročí je udělována Copleyho medaile. Poznatky členů jsou od roku 1665

- Královské technické akademie (Royal Academy of Engineering) především ve formě programů a grantů na specifické projekty.
- Rady pro financování vyššího vzdělávání (HEFCE), která financuje výzkum a výuku na britských univerzitách formou tzv. blokových grantů na výzkumnou infrastrukturu a realizaci průkopnického výzkumu.
- Kosmické aktivity řídí UK Space Agency, která byla spuštěna v roce 2010 a nahradila BNSC (British National Space Center), které bylo zastřešující organizací složené z 10 subjektů z řad ministerstev, výzkumných rad a nevládních veřejných subjektů. Agentura je orgánem státní správy spadajícím pod Ministerstvo pro podnikání, inovace a dovednosti (BIS) a mezi její hlavní úkoly patří: koordinace občanských kosmických aktivit ve Velké Británii, podpora vědeckého výzkumu, podpora britského průmyslu působícího v oblasti kosmických aktivit, zvyšovat povědomí o kosmických aktivitách Velké Británie doma i v zahraničí, zvyšovat informovanost o vědě o vesmíru a její praktické výhody, inspirovat další generace britských vědců a inženýrů. Agentura je zodpovědná za veškerá strategická rozhodnutí týkající se britského civilního kosmického programu a nabízí jasný a jednotný pohled na ambice Velké Británie v oblasti kosmických aktivit. Výdaje na oblast kosmických aktivit se ve Velké Británii pohybují kolem 300 mil. EUR ročně.

Prostředky na účelovou podporu VaV jsou rozdělovány především formou kompetitivního projektového financování a prostřednictvím vládních kontraktů na VaV. Největší část kompetitivního projektového financování („*responsive mode funding*“) je poskytováno prostřednictvím grantů a programů jednotlivých Výzkumných rad. Tento způsob financování je také označován jako „*bottom-up*“ financování nebo „*free funding*“.

Významná část výzkumu a vývoje je financována prostřednictvím vládních zakázek uzavíraných formou kontraktů. Tyto kontrakty jsou:

- interní – uzavírané s veřejnými výzkumnými institucemi (Public Sector Research Establishments, zahrnující vládní laboratoře a výzkumné ústavy náležející pod jednotlivé tematicky zaměřené Výzkumné rady) či veřejnými institucemi stojícími mimo jednotlivé resorty,
- externí – uzavírané s vysokoškolskými institucemi, subjekty soukromého sektoru či Výzkumnými a technologickými organizacemi. Většina zbývajících částí účelové podpory spadá do široké oblasti podpory inovací, kam náleží různé nástroje podporující transfer znalostí a daňové úlevy pro VaV. Tyto nástroje jsou určeny různorodé skupině subjektů provádějících výzkum, s převahou soukromého sektoru.

1.3.3.9 Institucionální systém VaV v Irsku

Kompetence za oblast VaV jsou v Irsku rozděleny mezi dvě ministerstva. Nejvýznamnější část kompetencí má **Ministerstvo pro zaměstnanost, podnikání a inovace** (Department of Jobs, Enterprise and Innovation), konkrétně jeho Kancelář pro vědu, technologie a inovace (Office of Science, Technology and Innovation, OSTI), která je odpovědná za rozvoj, podporu a koordinaci politiky pro vědu, technologie a inovace a politiku týkající mezinárodních výzkumných aktivit (včetně aktivit na úrovni EU). Odpovídá zejména za financování podnikového sektoru a také poskytuje finanční prostředky Irské výzkumné nadaci (Science Foundation Ireland - SFI).

Významná část odpovědností leží také na **Ministerstvu školství a dovedností** (Department of Education and Skills), v jehož kompetenci je oblast vzdělávání a odborná příprava (na

zveřejňovány v časopise Philosophical Transactions, dnes nejstarším nepřetržitě vydávaném periodiku.

všech úrovních), výzkum realizovaný na vzdělávacích institucích a celoživotní vzdělávání. Ministerstvo zároveň poskytuje podpůrné služby pro vzdělávací sektor a financuje výzkum na institucích terciárního vzdělávání. V jeho rámci působí tzv. Higher Education Authority (HEA),

Dalšími poskytovateli podpory jsou Ministerstvo zemědělství, rybolovu a výživy (Department of Agriculture, Fisheries and Food), Ministerstvo komunikací, energetiky a přírodních zdrojů (Department of Communications, Energy and Natural Resources) a Ministerstvo zdravotnictví a dětí (Department of Health and Children).

Řízení systému VaVal je dále rozděleno na několik úrovní, na kterých působí celá řada rad a dalších poradních orgánů.

Kancelář vrchního poradce pro vědu (Office of the Chief Scientific Adviser to the Government) poskytuje vládě nezávislé poradenství na nejvyšší úrovni ve všech otázkách týkajících se vědy, technologií a inovací. Kancelář zpracovává analýzy a vyjádření k relevantním materiálům (návrhům) předkládaným vládě, a dále poskytuje pravidelné poradenství týkající výdajů na VaV (včetně konzultací s relevantními subjekty). Kancelář také dohlíží na monitorování a hodnocení VaVal. Kancelář má tři členy – vrchního poradce pro vědu a dva administrativní pracovníky. Kancelář je formálně odpovědná Vládnímu podvýboru pro vědu a technologie prostřednictvím Meziministerského výboru pro vědu, technologie a inovace.

Dalšími významnými institucemi, které se podílejí na formulaci a implementaci politiky VaVal, jsou zejména:

- Rada pro vědu, technologie a inovace (Advisory Council for Science, Technology and Innovation), která je prostředníkem mezi klíčovými subjekty národního inovačního systému a tvůrci příslušných politik. Přispívá k tvorbě politiky VaVal a prostřednictvím Meziministerského výboru pro vědu, technologie a inovace poskytuje poradenství o této politice vládě. Poskytuje také vstupy pro Kancelář vrchního poradce pro vědu a Meziministerský výbor pro vědu, technologie a inovace. Zpracovává studie v různých oblastech VaVal a podílí se na přípravě Strategie pro vědu, technologie a inovace na příslušná léta. Její konkrétní činnost je stanovena a schválena po dohodě s Meziministerským výborem pro vědu, technologie a inovace, přičemž jsou brány v potaz specifické požadavky vlády.
- Kancelář pro vědu, technologie a inovace (Office of Science, Technology and Innovation) působí v rámci Ministerstva pro zaměstnanost, podnikání a inovace jako jeho poradní orgán. Má zejména koordinační roli v systému VaVal, odpovídá za přípravu politiky pro oblast VaVal a podílí se i na tvorbě rozpočtu pro tyto oblasti. V kompetenci má svěřeny také otázky politiky VaVal ve vztahu k EU a záležitosti mezinárodního VaV (včetně koordinace aktivit). Kancelář zajišťuje zároveň sekretariát pro Meziministerský výbor pro vědu, technologie a inovace a úzce spolupracuje s Kanceláři vrchního poradce pro vědu a Radou pro vědu, technologie a inovace. Poradenskou podporu pro kancelář zajišťuje v některých oblastech agentura Forfas. Rada také odpovídá za některé oblasti financování VaVal, například finanční prostředky na základní výzkum alokované prostřednictvím Science Foundation Ireland (SFI) nebo prostředky pro aplikovaný výzkum a komercializaci distribuované prostřednictvím agentury Enterprise Ireland.
- Forfás (Forfás), Národní politický a poradní výbor pro podnikání, obchod, technologie a inovace byl založen v roce 1994 a poskytuje Ministerstvu pro zaměstnanost, podnikání a inovace a dalším institucím (například Kanceláři vrchního poradce pro vědu a Meziministerskému výboru pro vědu, technologie a inovace) poradenství a administrativní podporu. Forfás také zpracovává analýzy ve výše uvedených oblastech. Spadají pod něj další agentury, které poskytují podporu v těchto oblastech, jako je například Enterprise Ireland či IDA Ireland. Forfás se také podílí na koordinaci aktivit těchto agentur (včetně Národní nadace pro investice do vědecko-technického

výzkumu - Science Foundation Ireland - SFI) a zároveň zajišťuje pro tyto agentury příslušné poradenské služby. Forfás také provádí evaluace programů s cílem optimalizovat jejich účinnost.

- Další poradenské instituce, rady, výbory, skupiny poskytující poradenství ve specifických oblastech - například Národní rada pro konkurenceschopnost či Expertní skupina pro budoucí potřeby v oblasti dovedností.

Účelová podpora na VaVal je poskytována prostřednictvím celé řady státních agentur, a to především institucím terciárního vzdělávání. Největším poskytovatelem je **Irská výzkumná nadace** (Science Foundation Ireland, SFI), která se zaměřuje na základní i aplikovaný výzkum v oblasti vědy, technologie, inženýrství a matematiky, zejm. podporu projektů v biotechnologiích, ICT a energetice. SFI také podporuje společné aktivity (projekty) akademického výzkumu a podnikové sféry.

V Irsku dále působí **Výzkumná rada** (Irish research Council), která vznikla v rámci reformy veřejného sektoru v polovině roku 2012 sloučením dvou bývalých rad (Irish Research Council for Science, Engineering and Technology – IRCSET a Irish Research Council for the Humanities and Social Sciences - IRCHSS).

Finanční podporu pro zdravotní výzkum poskytuje Health Research Board (HRB).

Účelová podpora je dále poskytována agenturou Enterprise Ireland (EI), která je odpovědná za rozvoj a podporu podnikového sektoru. EI implementuje celou řadu finančních nástrojů, které jsou cíleně zaměřeny na jednotlivé fáze inovačního procesu. Finanční nástroje odpovídají pěti oblastem (resp. cílům) agentury – export, investice do VaV a inovací, konkurence založená na růstu produktivity, start podnikání a růst a rozvoj podniků v regionech. EI také poskytuje veřejnou podporu pro instituce z veřejného sektoru (především instituce terciárního vzdělávání) formou grantů, a to zejména na projekty související s aplikovaným výzkumem a komercializací jeho výsledků, a v neposlední řadě řeší také oblast kosmických aktivit. Řídí průmyslové a technologické vývojové programy, které se týkají oblasti kosmických aktivit, zajišťuje platby do ESA, které jsou součástí rozpočtu Ministerstva pro zaměstnanost, podnikání a inovace.

Dalším významným poskytovatelem je **Rozvojová agentura pro průmysl** (Industrial Development Agency Ireland, IDA), což je vládní agentura, která má odpovědnost za rozvoj zahraničních (především zámořských) investic do irského průmyslu. Agentura také podporuje investory v rozvoji jejich aktivit. IDA poskytuje finanční podporu podnikům, které chtějí lokalizovat své aktivity v Irsku a dále zajišťuje finanční podporu (zejména granty) v řadě oblastí znalostní ekonomiky – zaměstnanost a zvyšování dovedností, VaVal a přístup k finančním zdrojům. Mezi další poskytovatele veřejné podpory pro podnikový sektor (zejména pro zahájení a rozvoj podnikání) lze zařadit i agenturu Údarás na Gaeltachta.

1.3.3.10 Institucionální systém VaVal v Izraeli

Výzkum a inovace patří mezi hlavní pilíře izraelského hospodářství. V žebříčku konkurenceschopnosti šedesáti nejvyspělejších ekonomik světa za rok 2014 se Izrael umístil na 1. místě v soukromém podnikání, inovacích, aplikovaném výzkumu a kybernetické bezpečnosti. Izrael je na světové špičce v oblasti vědy a výzkumu, zároveň v oblasti komercializace vědění a je přímo navázán na globální trhy s technologiemi. Izrael věnuje na vědu a výzkum téměř 5 % svého HDP. Orientace na inovace a nové postupy v náročných oborech jsou důvodem stabilního ekonomického růstu země. Významnou roli hrají soukromí aktéři a byznys – ze soukromé sféry pochází více než 80 % finančních zdrojů na VaVal. Např. v sektoru biotechnologií a lékařských přístrojů vygenerují izraelské firmy zisky ve výši 6 mld. USD. Izraelské univerzity se umísťují vysoko ve světových žebříčcích kvality vysokých škol a např. jen zisky z patentů Hebrew University of Jerusalem jsou ve výši 2 mld. USD. V průběhu posledního desetiletí získalo Nobelovu cenu za chemii 6 izraelských vědců, dalším dvěma byla udělena za ekonomii.

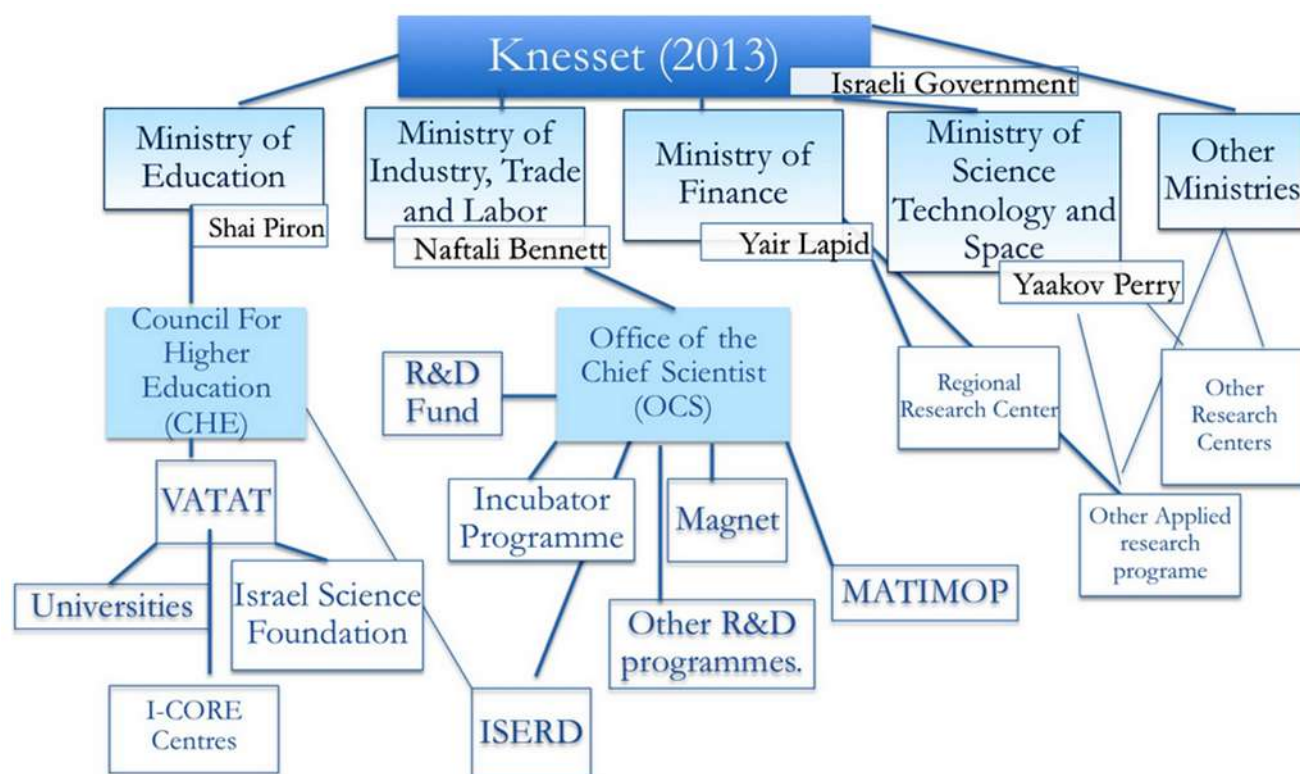
V Izraelském systému VaVal jsou za vědu a výzkum zodpovědná dvě ministerstva:

- Ministerstvo hospodářství (Ministry of Economy)²⁴, které má v gesci aplikovaný (průmyslový) výzkum
- Ministerstvo vědy, technologie a vesmíru (Ministry of Science, Technology and Space), které představuje spojovací článek mezi základním výzkumem, aplikovaným výzkumem a experimentálním vývojem. Dalším hlavním cílem ministerstva je posílit, stejně jako zahájit mezinárodní vědecké spolupráce s ostatními zeměmi a příslušnými mezinárodními organizacemi (CERN, OECD, Rámcový program EU,...). V roce 2014 ministerstvo podstatně zvýšilo vládní investice do národního kosmického programu prostřednictvím Kosmické agentury (ISA). Podporuje spolupráci s ostatními předními zeměmi v oblasti vesmíru, včetně Spojených států amerických, Francie, Itálie, Ruska, Indie či Japonska, jakož i Evropskou kosmickou agenturou a podnikatelským sektorem. Snahou je popularizovat a zpřístupnit vědu a výzkum široké veřejnosti, zejména na periferii Izraele a mladší generaci. V průběhu posledních desetiletí ministerstvo zavedlo regionální výzkumné a vývojové střediska na severu, v Judsku, v Negevské poušti a u Mrtvého moře. Tato centra se zabývají výzkumem týkajícím se místních problémů a snaží se přilákat výzkumné pracovníky, nabízí pracovní příležitosti a přispívají tak k místnímu rozvoji.

Posláním OCS je zajistit hospodářskou prosperitu prostřednictvím technologických inovací, zaměřuje se na posílení výzkumu a vývoje izraelského průmyslu, zvýšení ekonomické hodnoty izraelských průmyslových odvětví na celkovém trhu, podporu exportu, vytváření pracovních příležitostí s cílem zachovat status Izraele na špičkové celosvětové úrovni v inovacích. Pod ministerstvo hospodářství spadá Kancelář vrchního vědce (Office of the Chief Scientist - OCS), která řídí mj. vládní agenturu MATIMOP (Izraelské průmyslové centrum pro výzkum a vývoj). Mezi další klíčové programy patří: R & D Fund na pomoc začínající a zralé společnosti rozvíjet procesy konverze teoretických znalostí do funkčního výrobku, Program Magnet na podporu generického VaVal k vytváření vazeb mezi akademickou obcí a průmyslem a produktů založených na pokročilých znalostech a technologiích, Program Tnufa – na podporu technologického podnikání ve fázi pre-výzkumu a vývoje; jedná se o poskytování podpory v širokém spektru činností nutných k vytvoření nové technologické iniciativy, než se průmyslová výroba stane proveditelná, Program Inkubátor – na podporu technologických inovací vytvořením systému, který bude poskytovat podnikatelům komfort a využití inkubátoru, ve kterém mohou provádět výzkum, vývoj a nezbytnou organizaci pro transformaci technologicky založených představ na komerční produkt.

Kancelář vrchního vědce provozuje také Izraelsko-evropské ředitelství pro vědu a výzkum (**The Israel-Europe R&D Directorate, ISERD**), které je oficiálním kontaktním místem pro mezinárodní spolupráci ve VaVal se zeměmi Evropské unie a je nově zodpovědná za implementaci mezinárodních programů v průmyslovém výzkumu a vývoji.

²⁴ Ministerstvo bylo založeno v roce 1949 a od té doby z různých politických i funkčních důvodů změnilo svůj název, který tak odrážel jeho aktuální roli. Nejprve to bylo Ministerstvo obchodu a průmyslu, v roce 1978 Ministerstvo průmyslu, obchodu a cestovního ruchu. O tři roky později došlo k jeho rozdělení na samostatné Ministerstvo cestovního ruchu a Ministerstvo průmyslu a obchodu a v roce 2003 se ministerstvo do roku 2013 nazývalo Ministerstvo průmyslu, obchodu a práce.

Zisky, které sektor vědy a výzkumu produkuje, a přínos, které jeho produkty mají na efektivitu hospodářství, jsou ale rovněž výsledkem systematické investice do vzdělávání. Nejvýznamnější změna v systému VaVal započala v roce 2011 s velkou reorganizací financování univerzitního systému.

Za veškeré záležitosti týkající se vysokého školství odpovídá Rada pro vysoké školství (Council for Higher Education), která má aktuálně 25 členů, mezi nimiž je ministr školství jako předseda Rady, dále předseda výboru pro plánování a rozpočtování (PBC), dva zástupci svazu studentů, nejméně dvě třetiny tvoří „osoby stojící v oblasti vysokoškolského vzdělávání“. Zbývající členové slouží jako zástupci veřejnosti.

Členové Rady jsou na návrh vlády jmenováni prezidentem izraelského státu, a to na dobu pěti let.

Výkonným orgánem Rady pro vysoké školství je Vatát – hebrejský akronym **pro Výbor pro plánování a rozpočtování** (The Planning and Budgeting Committee – PBC), který byl zřízen v souladu s rozhodnutím kabinetu č. 666 dne 6. 6. 1977 s cílem kontrolovat a regulovat vládní finanční prostředky pro instituce vysokoškolského vzdělávání a podpořit efektivitu prostřednictvím spolupráce mezi těmito institucemi. Jedná se o nezávislý orgán, který slouží jako prostředník mezi vládou a vnitrostátními orgány na straně jedné a vysokými školami na straně druhé ve všech záležitostech týkajících se financování vysokoškolského vzdělávání. Připravuje pravidelný rozpočet a rozvíjí rozpočtové návrhy na vysokoškolské vzdělávání s přihlédnutím k sociálním a národním potřebám v zemi při současném zajištění akademické svobody a s odbornou péčí pro potřeby pokroku ve výzkumu a vzdělávání. Má výhradní právo rozdělit schválený rozpočet mezi příslušné vysokoškolské instituce. Dává doporučení vládě a Radě pro vysoké školství o programu rozvoje vysokoškolského vzdělávání, včetně jeho financování. Tvoří jej sedm členů, kteří se schází měsíčně.

Vedle Vatát/PBC má Rada pro vysoké školství také řadu dalších stálých podvýborů.

Israel Science Foundation, autonomní nezisková organizace, je financována převážně z Vatat a je zodpovědná za financování základního výzkumu formou grantů pro izraelské vědce a výzkumníky, univerzity a jiné instituce vyššího vzdělávání, výzkumu a zdravotní střediska

Další orgán mající vliv na rozdělování finančních prostředků je VERA, hebrejský akronym pro **Výbor univerzitních rektorů**. Jedná se o orgán, který zastupuje sedm výzkumných univerzit v otázkách rozpočtování, financí, mezd apod.

Další ministerstva se rovněž podílejí na podpoře VaVal ve svých věcných oblastech. Např. Ministerstvo zemědělství má poměrně významný rozpočet pro své výzkumné projekty a Ministerstvo financí se podílí na přímém financování těch projektů, které jsou vnímány jako vysoce důležité z hlediska celostátního významu.

1.3.3.11 Vyhodnocení srovnání institucionálního zabezpečení VaVal v zahraničí

Z výše uvedeného srovnání situace v zahraničí lze vyvodit následující závěry:

- ve většině případů je celý systém VaVal do značné míry centralizován, zejména co se týká koncepční a koordinační úlohy;
- v řadě případů je vždy ustaven nějaký poradní orgán, který (ať už na úrovni celé vlády nebo na úrovni centrálního ministerstva) má postavení obdobné s českou Radou pro výzkum, vývoj a inovace;
- RVVI však ve srovnání se zahraničními radami hraje spíše neobvyklou úlohu při správě národní politiky VaVal v zemi, působí téměř jako virtuální ministerstvo pro vědu a výzkum. Narozdíl od zahraničních strategických rad, zaujímá RVVI v podstatě *vedoucí postavení* vůči TA ČR a GA ČR.
- Stejně tak neobvyklý je v mezinárodním srovnání rozsah působnosti Rady, který sahá od přípravy dlouhodobé strategie, přes monitorování a hodnocení, až po rozhodování o přidělování finančních prostředků z rozpočtu. V řadě případů se celý systém člení nikoliv na výzkum základní a aplikovaný, ale člení se podle jednotlivých odvětví (sektorů).

Ze všech těchto závěrů vychází navrhované věcné řešení uspořádání státní správy výzkumu, vývoje a inovací obsažené v dalších částech věcného záměru zákona. Jde tedy, jinými slovy řečeno, o vytvoření centrálně řízeného systému s jednoznačně stanovenou (politickou) odpovědností příslušného centrálního orgánu. Jedná se o systém sektorově strukturovaný, přičemž daná struktura by měla vykazovat znaky minimálně střednědobé stability. Klíčovým prostředkem pro řízení takového systému bude hierarchicky uspořádaná soustava koncepčních a strategických dokumentů, z nichž vzejdou nezpochybnitelným způsobem dané programové priority. Naplňování těchto priorit bude pravidelně vyhodnocováno, tak aby bylo patrné, jakým způsobem systém funguje a přispívá zejména k dosahování průlomových vědeckých poznatků, rozvoji inovací a posilování konkurenceschopnosti České republiky.

1.3.4 Přehled právních předpisů, k nimž se věcný záměr váže

Právní předpisy ČR:

- zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů,

- zákon č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 227/2006 Sb., o výzkumu na lidských embryonálních kmenových buňkách a souvisejících činnostech a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 215/2004 Sb., o úpravě některých vztahů v oblasti veřejné podpory a o změně zákona o podpoře výzkumu a vývoje, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 283/1992 Sb., o Akademii věd České republiky, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě,
- zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a o změně zákonů na ochranu průmyslového vlastnictví (zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví),
- zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti a o změně souvisejících zákonů (zákon o kybernetické bezpečnosti), ve znění pozdějších předpisů,
- zákony, kterými byl zákon č. 130/2002 Sb. postupně novelizován,
- nařízení vlády č. 397/2009 Sb., o informačním systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací,
- nařízení vlády č. 71/2013 Sb., o podmínkách pro ocenění výsledků výzkumu, experimentálního vývoje a inovací,

- nařízení vlády č. 106/2015 Sb., o oborech státní služby,
- nařízení vlády č. 302/2014 Sb., o katalogu správních činností,
- vyhláška č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 52/2008 Sb., kterou se stanoví zásady a termíny finančního vypořádání vztahů se státním rozpočtem, státními finančními aktivy nebo Národním fondem,
- vyhláška č. 419/2001 Sb., o rozsahu, struktuře a termínech údajů předkládaných pro vypracování návrhu státního závěrečného účtu a o rozsahu a termínech sestavení návrhů závěrečných účtů kapitol státního rozpočtu, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška 162/2015 Sb., o podrobnostech úřednické zkoušky,
- vyhláška č. 286/2007 Sb., o centrální evidenci dotací, ve znění vyhlášky č. 107/2011 Sb.

Právní předpisy EU:

- nařízení Komise (EU) č. 651/2014 ze dne 17. června 2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné s vnitřním trhem,
- nařízení Komise (EU) č. 702/2014 ze dne 25. června 2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy o fungování Evropské unie prohlašují určité kategorie podpory v odvětvích zemědělství a lesnictví a ve venkovských oblastech za slučitelné s vnitřním trhem,
- nařízení Rady (EU) č. 1589/2015 ze dne 13. července 2015, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článku 108 Smlouvy o fungování Evropské unie
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1301/2013 ze dne 17. prosince 2013 o Evropském fondu pro regionální rozvoj, o zvláštních ustanoveních týkajících se cíle Investice pro růst a zaměstnanost a o zrušení nařízení (ES) č. 1080/2006,
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 ze dne 17. prosince 2013 o společných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti, Evropském zemědělském fondu pro rozvoj venkova a Evropském námořním a rybářském fondu, o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti a Evropském námořním a rybářském fondu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1083/2006,
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1304/2013 ze dne 17. prosince 2013 o Evropském sociálním fondu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1081/2006,
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1291/2013 ze dne 11. prosince 2013, kterým se zavádí Horizont 2020 – rámcový program pro výzkum a inovace (2014–2020) a zrušuje rozhodnutí č. 1982/2006/ES,
- nařízení Rady (ES) č. 723/2009 ze dne 25. června 2009 o právním rámci Společenství pro konsorcium evropské výzkumné infrastruktury (ERIC).
- nařízení Rady (ES) č. 994/98 ze dne 7. května 1998 o použití článků 92 a 93 Smlouvy o založení Evropského společenství na určité kategorie horizontální státní podpory a Nařízení Rady (EU) č. 733/2013 ze dne 22. července 2013, kterým se mění nařízení (ES) č. 994/98 o použití článků 92 a 93 Smlouvy o založení Evropského společenství na určité kategorie horizontální státní podpory,
- pro účely možné kumulace podpor rovněž předpisy k podporám malého rozsahu, tj. nařízení Komise (EU) č. 1407/2013 ze dne 18. prosince 2013 o použití článků 107

a 108 Smlouvy o fungování Evropské unie na podporu de minimis, nařízení Komise (EU) č. 1408/2013 ze dne 18. prosince 2013 o použití článků 107 a 108 Smlouvy o fungování Evropské unie na podporu de minimis v odvětví zemědělství, nařízení Komise (EU) č. 717/2014 ze dne 27. června 2014 o použití článků 107 a 108 Smlouvy o fungování Evropské unie na podporu de minimis v odvětví rybolovu a akvakultury,

- nařízení Komise (EU) č. 360/2012 ze dne 25. dubna 2012 o použití článků 107 a 108 Smlouvy o fungování Evropské unie na podporu de minimis udílenou podnikům poskytujícím služby obecného hospodářského zájmu
- související předpisy pro jednotlivé fondy, jako je nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1301/2013 ze dne 17. prosince 2013 o Evropském fondu pro regionální rozvoj, o zvláštních ustanoveních týkajících se cíle Investice pro růst a zaměstnanost a o zrušení nařízení (ES) č. 1080/2006 a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1304/2013 ze dne 17. prosince 2013 o Evropském sociálním fondu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1081/2006. Dalším významným předpisem pro oblast VaVal je nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1291/2013 ze dne 11. prosince 2013, kterým se zavádí Horizont 2020 – rámcový program pro výzkum a inovace (2014–2020) a zrušuje rozhodnutí č. 1982/2006/ES,
- předpisy pro oblast veřejného zadávání, tj. směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/24/EU ze dne 26. února 2014 o zadávání veřejných zakázek a o zrušení směrnice 2014/18/EU; směrnice 2014/25/EU ze dne 26. února 2014 o zadávání zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a poštovních služeb a o zrušení směrnice 2004/17/EU; směrnice 2014/23/EU ze dne 26. února 2014 o udělování koncesí, 2007/66/ES ze dne 11. prosince 2007, kterou se mění směrnice Rady 89/665/EHS a 92/13/EHS, pokud jde o zvýšení účinnosti přezkumného řízení při zadávání veřejných zakázek a 2009/81/ES ze dne 13. července 2009 o koordinaci postupů při zadávání některých zakázek na stavební práce, dodávky a služby zadavateli v oblasti obrany a bezpečnosti.

Z pramenů práva „soft law“ jsou ve vztahu k návrhu významná zejména

- Sdělení Komise - Rámec pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací (2014/C 198/01)
- Sdělení Komise - Kritéria pro analýzu slučitelnosti státní podpory, která má podpořit realizaci významných projektů společného evropského zájmu, s vnitřním trhem (2014/C 188/02).

1.4 Identifikace dotčených subjektů

Dotčenými subjekty jsou zejména:

- státní správa a její orgány - poskytovatelé podpory výzkumu, vývoje a inovací z veřejných prostředků, tj. ústřední a jiné správní úřady odpovědné za výzkum a vývoj, především
 - Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, jako ústřední orgán státní správy odpovědný za výzkum a vývoj
 - Ministerstvo průmyslu a obchodu jako ústřední orgán státní správy pro průmyslový výzkum, rozvoj techniky a technologií (inovace)
 - Ministerstvo zdravotnictví jako ústřední orgán státní správy pro zdravotnickou vědeckovýzkumnou činnost
 - Ministerstvo vnitra pro oblast bezpečnostního výzkumu a vývoje
 - Ministerstvo obrany pro oblast obranného výzkumu a vývoje

- Ministerstvo kultury pro aplikovaný výzkum a vývoj národní a kulturní identity
- Ministerstvo zemědělství jako ústřední orgán státní správy odpovědný za výzkum, vývoj a inovace v rámci agrárního sektoru ČR (oblasti veřejné podpory zemědělství a rybolovu).
- Akademie věd České republiky
- Grantová agentura České republiky
- Technologická agentura České republiky
- územní samosprávné celky
- Státní správa a její orgány, které nejsou poskytovateli podpory výzkumu, vývoje a inovací
- Rada pro výzkum, vývoj a inovace,
- uchazeči o podporu a příjemci podpory (vysoké školy, ústavy AV ČR, resortní výzkumné ústavy, soukromé výzkumné instituce a podniky).

Mezi dotčené subjekty jsou zahrnuty i ty orgány státní správy, které sice v současné době nejsou poskytovateli podpory výzkumu, vývoje a inovací, ale v návaznosti na zákon o státním rozpočtu se jimi mohou stát, pokud do příslušné kapitoly budou svěřeny finanční prostředky na VaVal. Problematika VaVal, resp. využitelnost výsledků VaVal, se však těchto ministerstev týká i v případě, že uvedené opatření přijato nebude:

- Ministerstvo dopravy,
- Ministerstvo financí,
- Ministerstvo práce a sociálních věcí,
- Ministerstvo pro místní rozvoj,
- Ministerstvo spravedlnosti,
- Ministerstvo zahraničních věcí,
- Ministerstvo životního prostředí.

1.5 Popis cílového stavu

Předkladatel všechny svoje kroky, přípravu nového zákona o podpoře výzkumu, vývoje a inovací nevyjímá, činí se záměrem zvýšit výkon a kvalitu ve všech oblastech základního výzkumu, aplikovaného výzkumu a inovací a výzkumu pro potřeby centrální státní správy.

Cílovým stavem je stanovení rámce pro přípravu budoucí právní úpravy financování VaVal, a to jak v oblastech, které jsou přímo regulovány evropskou legislativou, tak v oblastech, které náleží čistě do pravomoci členských států. Záměrem předkladatele je nastavit takový rámec, který povede k zavedení těch nástrojů z přímo použitelných předpisů EU, které dosud ve stávajícím zákoně č. 130/2002 Sb. nemají procesní oporu, ke zjednodušení procesů poskytování účelové i institucionální podpory, k zavedení způsobů podpory, které napomohou udržitelnosti systému VaVal, ke sjednocení roztržité státní správy v oblasti VaVal. Cílem předkladatele však není nastavení konkrétních procesních pravidel či předložení normativního znění budoucích ustanovení nového zákona.

Nový zákon o podpoře výzkumu, vývoje a inovací musí řešit nejen problémy minulosti, ale zejména a především výzvy, rizika a příležitosti do budoucnosti, a to v horizontu nejméně cca 10 let. Znamená to mj., aby se nový systém podpory VaVal začal připravovat na situaci po roce 2020 (resp. 2022 podle pravidla $n+3$), kdy skončí OP VVV, OP PIK a OP PPR a tím se sníží podpora VaVal z ESIF. Je-li v současné době část dlouhodobě odsouvaných

problémů (vyvolaných mj. nesystémovým využitím masivních dotací na výzkum, vývoj a inovace ze Strukturálních fondů EU v letech 2007 – 2013, resp. 2015 v předpokládaném objemu cca 90 mld. Kč) částečně řešitelná využitím prostředků ESIF v období 2014 - 2020, pak bez zásadních změn současného systému podpory VaVal to po r. 2022 možné nebude.

Strategická vize České republiky jako země, kde výzkum, vývoj a inovace patří mezi základní pilíře její konkurenceschopnosti a dlouhodobé prosperity, úzce souvisí i s postavením průmyslu ve struktuře jejího hospodářství. Česko přitom jako nejprůmyslovější země Evropské unie stojí v současnosti na křižovatce. Hospodářský růst z nemalé části založený na exportu meziproductů není dlouhodobě udržitelný a to i v souvislosti s nástupem takzvané čtvrté průmyslové revoluce. Ta však není jen hrozbou, ale je naopak příležitostí pro postupnou transformaci hospodářství, která nezasáhne pouze výrobní sféru, ale bude mít dopad celospolečenský (lze počítat s dopady na vzdělávací systém, právní rámec, trh práce, sociální systém atd.). Chybějící ústřední správní orgán pro výzkum a vývoj by znamenalo, že ČR postrádá efektivní nástroj řízení klíčové oblasti nastávající hospodářsko-sociální transformace.

Cílem budoucí nové úpravy tak bude vytvořit ve společnosti podmínky pro zvýšení kvality, udržitelnosti, výzkumu a vývoje v ČR, jakož i zajistit efektivnost výdajů na VaVal, které budou vynakládány na reálné potřeby společnosti a ekonomiky, vysoce kvalitní, produktivní, stabilní a strategicky řízený systém VaVal. Přitom je třeba si uvědomit, že nová právní úprava vytvoří právě jen tyto nezbytné podmínky, konkrétní opatření (jako např. stanovení prioritních oblastí výzkumu, vývoje a inovací) budou dána jednotlivými strategickými a koncepčními dokumenty schvalovanými vládou.

Definice cílového stavu vychází ze stávajících strategických dokumentů schválených vládou (Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti ČR, Národní inovační strategie, Národní program reformy a Národní priority orientovaného výzkumu, vývoje a inovací), z evropských strategických dokumentů (Strategie Evropa 2020 a Unie inovací), z dalších koncepčních dokumentů, které jsou konkretizovány v Aktualizované Národní politice výzkumu, vývoje a inovací v ČR na léta 2009 - 2015 s výhledem do roku 2020 a v neposlední řadě z výsledků Mezinárodního auditu výzkumu, vývoje a inovací v ČR, z nichž lze ocitovat zejména následující:

Pro efektivní tvorbu politiky je zásadní dobré propojení mezi různými úrovněmi ve správním systému. Pro naplnění tohoto účelu je cílem věcného záměru zhodnotit význam a nezbytnost zřízení centrálního úřadu pro VaVal jakož i sjednocení a zavedení určité hierarchie a lepší provázanosti příslušných strategických a koncepčních dokumentů. Jak vyhodnotil také Mezinárodní audit systému VaVal v ČR, soustředění zodpovědnosti za rozpočet a politiku VaVal pod RVVI zatěžuje RVVI takovou mírou zodpovědnosti, se kterou se nemůže realisticky vyrovnat, a která ztěžuje její schopnost přijímat kvalitní a informovaná rozhodnutí. Dělá to z ní jakési kvaziministerstvo pro vědu, ovšem bez náležitého provázání na vládu nebo na demokratické procesy a vzdaluje ji to od systémových a strategických znalostí nezbytných k propojení politik a potřeb. Společně s reformou státní správy by měly být posíleny ministerské kapacity a ministerstva by měla být znovu vybavena pravomocemi působit v oblasti VaVal s tím, že na to budou mít vlastní rozpočtové položky. Nově zřízená Vědecká rada ČR, která částečně nahradí RVVI, by měla přesunout ohnisko svého zájmu z alokování rozpočtu a mikromanagementu napřípravu expertních návrhů řešení dlouhodobých stěžejních problémů v dané oblasti. Grantová agentura a Technologická agentura by měly být podřízeny ministerstvům. Více ministerstev by mělo mít možnost používat je jako poskytovatele pro své aktivity ve VaVal, podobně jako tomu je u Norské výzkumné rady nebo u FFG v Rakousku. Vztah mezi agenturami a jejich nadřízenými orgány by měl mít charakter výkonnostních smluv. Činnost agentur by měla být řízena danými cíli; jejich činnosti by neměly podléhat mikromanagementu RVVI nebo jiných orgánů. Charakter řízení by měl být posunut směrem k měkkému řízení se zapojením relevantních aktérů. Audit tak implikoval nutnost systémové restrukturalizace kompetencí RVVI, omezení mikromanagementu ze strany RVVI a funkčnějšího vymezení odpovědností za jednotlivé části

VaVal. Cílem je rovněž vybudovat pro hodnocení potřebné analytické zázemí a zavést princip, dle kterého vyšší článek systému VaVal hodnotí článek na nižším stupni řízení.

Podíl financování výzkumu v České republice, které je poskytováno na základě úspěchu v soutěži, je dle Mezinárodního auditu VaVal příliš vysoký a překračuje úroveň, kterou řada zemí považuje za nebezpečnou. Institucionální financování by mělo pokrývat alespoň 50 % financování výzkumu. Mělo by být založeno na ověřování kvality výzkumu, ale v pomalejším cyklu (5 a více let), který vytváří stabilitu a příležitosti k plánování, nikoli na základě jednoletého cyklu. Cílem nového zákona tak je mj. zjednodušit podporu výzkumu a vývoje – instituce podporovat podle výsledků, jejich aktivit a role v systému, týmy projektově.

Vzhledem k tomu, že metodika hodnocení způsobuje řadu deformací jak ve struktuře výzkumu, tak v chování jeho aktérů a brání mnoha aspektům rozvoje, doporučuje se opustit používání mechanického přepočtu bodů získaných podle metodiky hodnocení na výši institucionální podpory a zavést nový způsob alokace institucionální podpory s využitím tzv. výkonnostních smluv uzavřených mezi poskytovatelem a příjemcem (např. VO) obsahujících retrospektivní i prospektivní složku. Tento systém by měl být podporován kombinací objektivních indikátorů a posuzování nestrannými kolegy. Hodnoticí postupy by tak měly být od základu reformovány, pozornost by se měla přenést kromě výstupů i na důsledky a dopady. Hodnocení by mělo přispívat také k plánování a vývoji politik a programů. Na každé úrovni hierarchického řízení by měly být využívány nezávislé expertní znalosti pro hodnocení nižších úrovní, přičemž na žádné z těchto úrovní nesmí docházet k sebehodnocení. Cílem je zabezpečit, aby financování bylo udržitelné a vázané na výsledky hodnocení kvality.

Z hlediska rozsahu nezbytných změn systému podpory VaVal je potřebný nový zákon, který definuje zejména nové podmínky, zásady a kritéria podpory tak, aby zajišťovaly výrazně lépe než dosavadní pravidla rozvoj a udržitelnost systému podpory, legislativně vyřeší absenci inovací a dalších nástrojů podpory v systému VaVal a v neposlední řadě definuje kompetence pro zcela nové kapacity státní správy a administrativní podpory koordinace a řízení systému podpory VaVal.

1.6 Zhodnocení rizika

V případě neefektivní podpory VaVal hrozí další ztráta konkurenceschopnosti ČR s celou řadou negativních ekonomických a sociálních konsekvencí.

Neustále se zvyšuje riziko neefektivního využívání veřejných prostředků na VaV. Dalším významným rizikem je nízká vazba mezi základním výzkumem a aplikovaným výzkumem, vývojem na straně jedné a inovacemi na straně druhé. Vynakládané prostředky na výzkum a vývoj se tak zatím příliš neprojevují v podobě inovací a podpoře hospodářského růstu, ale směřují spíše k tvorbě publikací. V souvislosti s realizací OP VaVpl, jako zdroje nejvyšších investic do infrastruktury, se ukazuje obtížná financovatelnost celého systému VaVal zejména po roce 2020 (po skončení současného programovacího období).

Řešení problému se ukazuje naléhavé, neboť v současné ekonomické a hospodářské situaci lze přetrvávající pozici České republiky ve vztahu k vyspělým zemím Evropské unie, ale i dalším mimoevropským zemím, začít posilovat efektivním využíváním prostředků na VaVal a zejména uplatněním jejich výsledků.

Na základě výše uvedeného lze tedy konstatovat, že neřešení problémů či nedostatečné (absentující) úpravy v oblasti financování VaVal, tedy zejména chybějící jednotná a komplexní právní úprava, představuje výrazné riziko.

2. Návrh variant řešení

Na základě analýzy právního i skutkového stavu, v souladu se stanovenými cíli, jsou varianty věcného a právního řešení navrženy vždy v rámci jednotlivých věcných oblastí.

Při přípravě návrhu věcného záměru byly hodnoceny čtyři varianty včetně varianty nulové.

Varianta 0: zachování současného stavu

Varianta 1: užší podoba změny – ponechání stávajícího systému státní správy VaVal, včetně zachování role RVVI a podřazení GA ČR pod MŠMT a TA ČR pod MPO

Varianta 2: širší podoba změny – zřízení nového ministerstva pro výzkum a vývoj (MVV) a podřazení GA ČR a TA ČR pod toto ministerstvo

Varianta 3: nejširší podoba změny – zřízení nového ministerstva pro výzkum, vývoj a (vysokoškolské) vzdělávání (MVVV) a podřazení GA ČR a TA ČR pod toto ministerstvo

2.1 Varianta 0 – zachování současného stavu

Tato varianta předpokládá zachování současného stavu beze změny. Opakované problémy a nedostatečná procesní úprava v oblasti VaVal ukazují, že současný stav je nadále neudržitelný. Jak vyplynulo z řady jednání s vědeckou obcí, příjemci i poskytovateli, po změně stávajících poměrů volají všechny dotčené subjekty.

Pokračování současného stavu si lze představit snad jen za podmínek funkčních samoregulačních mechanismů, vzdání se možnosti využívání dalších kategorií podpory dle modernizovaných evropských předpisů, rezignování na inovativní postupy, efektivnější řízení a zvyšování konkurenceschopnosti ČR.

Vzhledem k dlouhodobě kritickému trendu je tak nulová varianta zásadně nevhodná. Na mnoha místech je úprava pro nezasvěcené adresáty duplicitní, složitá nebo příliš technická nejen co do pojmosloví, ale i z obecného procesního hlediska.

Současný vývoj rovněž potvrzuje, že nulová varianta ustupuje progresivnějším řešením, která jsou doporučována Evropskou komisí v rámci modernizovaných evropských pravidel v oblasti veřejné podpory.

Zhodnocení stávající právní úpravy spolu s problémy, které v současnosti její aplikace přináší, je uvedeno v předchozích kapitolách, a proto není nutné popis stávajícího stavu na tomto místě znovu provádět. Identifikace a vyhodnocení přínosů a nákladů nulové varianty je uvedeno v následujících kapitolách.

2.2 Varianta 1 – užší podoba změny

Užší podoba změny právní úpravy pro oblast VaVal navrhuje vedle nezbytných úprav stávajících předpisů pro VaVal, které navazují na modernizovaná pravidla EU pro veřejnou podporu, též změnu některých institutů a způsobu financování VaVal. Konkrétně by se zejména jednalo o důslednější zavedení inovací a dalších kategorií podpory, včetně precizování institucionální podpory, hodnocení VaVal, rozšíření IS VaVal, úpravy ochrany práv duševního vlastnictví a dalších souvisejících úprav nezbytných k překlenutí výkladových nejasností či nepřesností. Změnil by se způsob rozdělování institucionálních prostředků na rozvoj výzkumných organizací (využití výsledků hodnocení VaVal jako podkladu pro přípravu návrhu výdajů státního rozpočtu na VaVal), revidoval by se proces hodnocení a výběru uchazečů o účelovou podporu.

Rovněž by bylo zapotřebí odpovídajícím způsobem přepracovat zavedenou strukturu základního právního předpisu pro oblast VaVal, která ve stávající podobě zákona č. 130/2002 Sb. nevyhovuje současné praxi, je nesystematická a neodpovídá ani chronologii jednotlivých kroků v postupu poskytovatelů i žadatelů o podporu. Na mnoha místech je úprava až příliš detailní (viz např. tvorba návrhu výdajů státní rozpočtu na VaVal) a jinde zase příliš obecná (viz hodnocení výsledků VaVal pro přípravu návrhu výdajů státního rozpočtu).

V této variantě by nedošlo ke zřízení nového ústředního správního úřadu pro oblast VaVal, avšak bylo by zajištěno koncepční řízení a dohled nad činností GA ČR a TA ČR prostřednictvím jejich podřízenosti nejbližše věcně příslušným ministerstvům, tj. GA ČR pod MŠMT a TA ČR pod MPO. Jinými slovy řečeno, nedojde k žádnému zásahu do soustavy ústředních orgánů státní správy, pouze budou rozšířeny kompetence dvou stávajících ministerstev – MŠMT a MPO o řídicí působnost ve vztahu k agenturám. Toto opatření by si vyžádalo změnu zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Postavení RVVI v systému státní správy VaVal by v této variantě zůstalo nezměněno.

Ze všech uvedených opatření by dále vyplynula nezbytnost úpravy, resp. vydání nových prováděcích právních předpisů, pro oblast VaVal.

2.3 Varianta 2 - širší podoba změny

Širší podoba změny právní úpravy pro oblast VaVal by znamenala obdobné změny v systému podpory VaVal jako její užší podoba (úpravy stávajících předpisů pro VaVal, které navazují na modernizovaná pravidla EU pro veřejnou podporu, zejména důslednější zavedení inovací a dalších kategorií podpory, včetně precizování institucionální podpory, hodnocení VaVal, rozšíření IS VaVal, úpravy ochrany práv duševního vlastnictví a dalších souvisejících úprav nezbytných k překlenutí výkladových nejasností či nepřesností, změnu způsobu rozdělování institucionálních prostředků na rozvoj výzkumných organizací (využití výsledků hodnocení VaVal jako jednoho z podkladů pro přípravu návrhu výdajů státního rozpočtu na VaVal), revizi procesu hodnocení a výběru uchazečů o účelovou podporu).

V této variantě by však již došlo ke zřízení nového ústředního správního úřadu pro oblast VaV – Ministerstva pro výzkum a vývoj. Uvedené opatření v soustavě ústředních správních úřadů by samozřejmě vyvolalo potřebu navazujících změn právní úpravy, a to jak z hlediska přesunu kompetencí na nově vzniklý centrální úřad (převážná většina úkolů RVVI, správní agendy MŠMT v oblasti VaV), tak z hlediska některých institutů a procesních postupů (např. celková úprava procesu a způsobu rozdělování výdajů na VaVal).

Toto opatření by si vyžádalo nejen změnu zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, ale rovněž dalších zákonů, v nichž je obsažena úprava správních agend v oblasti VaVal, které jsou dosud zajišťovány MŠMT (zákon č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 227/2006 Sb., o výzkumu na lidských embryonálních kmenových buňkách a souvisejících činnostech a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů) a drobnou změnu zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Pokud jde o personální zajištění nově vzniklého ústředního orgánu státní správy pro VaVal, předpokládá se, že do něj přejde část pracovníků z dotčených resortů v souvislosti s přesunem stanovených působností. V případě delimitace služebních míst tedy nedojde k zvyšování výdajů státního rozpočtu na administraci příslušných realokovaných činností.

Tato varianta by rovněž znamenala de facto kompletní přepis stávajícího zákona o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací. Především by bylo nezbytné přepracovat jeho

zavedenou strukturu, která ve stávající podobě nevyhovuje současné praxi, je nesystematická a neodpovídá ani chronologii jednotlivých kroků v postupu poskytovatelů i žadatelů o podporu. Na mnoha místech je úprava až příliš detailní (viz např. tvorba návrhu výdajů státního rozpočtu na VaVal) a jinde zase příliš obecná (viz hodnocení výsledků VaVal pro přípravu návrhu výdajů státního rozpočtu).

Komplexní systémové věcné řešení, které nabízí tato varianta, se promítne zejména v následujících oblastech:

1. Vymezení předmětu úpravy, základních pojmů včetně definic

Předmětem právní úpravy bude především nastavení podmínek pro poskytování podpory VaVal, a to jak podpory, která je veřejnou podporou ve smyslu práva EU, tak podpory, která veřejnou podporu ve smyslu čl. 107 odst. 1 Smlouvy o fungování EU nezakládá, nicméně je třeba při jejím poskytování respektovat příslušná pravidla EU. Dále bude řešena úprava práv a povinností organizačních složek státu, které podporu poskytují (poskytovatelé), a fyzických a právnických osob, které se o podporu na VaVal ucházejí (uchazeči), resp. které podporu na VaVal přijímají (příjemci).

Zákon rovněž vymezí působnost orgánů státní správy VaVal, práva a povinnosti týkající se informačního systému VaVal prostřednictvím kterého budou plněny informační povinnosti všech zúčastněných osob. Bude nezbytné vycházet z pojmů a definic přímo použitelných předpisů EU, od kterých se nelze odchýlit, případně bude využita terminologie z Rámce pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací.

2. Koncepční a strategické dokumenty pro oblast VaVal

Budou stanoveny základní náležitosti Národní politiky výzkumu, vývoje a inovací a Národních priorit výzkumu, vývoje a inovací jako její součástí, upraven proces jejich přípravy a schvalování. Obdobná pravidla budou zakotvena pro navazující koncepční a strategické dokumenty poskytovatelů s tím, že dlouhodobé závazky budou součástí politiky a střednědobé a krátkodobé součástí koncepcí poskytovatelů. Rovněž bude upravena hierarchie jednotlivých koncepčních dokumentů a jejich vzájemná provázanost, jejich závaznost pro podporu včetně přednosti dlouhodobých závazků a povinnosti jejich souladu s výdaji státního rozpočtu a jejich uplatnění při výkonu státní správy v dané oblasti a při plnění dalších úkolů stanovených zákonem.

3. Tvorba rozpočtu na VaVal

Navrhuje se preciznější a důslednější úprava přípravy návrhu výdajů státního rozpočtu na VaVal se zohledněním jeho priorit (podpora konkurenceschopnosti, excelence, využitelnost center pro budoucnost VaVal, požadavky nezajištěné střednědobým výhledem, financování infrastruktury, mezinárodní spolupráce) se zakotvením jednoznačných procesů a lhůt, závazností střednědobého výhledu, a tím i posílení jistoty všech dotčených subjektů.

Nový zákon by měl upravovat způsob tvorby návrhu výdajů na VaVal tak, aby byl flexibilnější, neupravoval interní procesy, ale zejména procesy a lhůty navenek. Bude zakotvena dlouhodobost závazku a závaznost střednědobého výhledu výdajů státního rozpočtu VaVal. Návrh státního rozpočtu na VaVal bude vedle návrhu výdajů na daný kalendářní rok a na následující dva roky (tj. střednědobý výhled) obsahovat i informativní část o výdajích na dalších šest let (dlouhodobý výhled). Jednotlivé rozpočtové kapitoly budou své požadavky povinny řádně odůvodňovat. K neodůvodněným či bezdůvodně nadhodnoceným nadpožadavkům nebude přihlíženo. Současně návrh předpokládá transparentnost tvorby této části státního rozpočtu, publikaci výsledného návrhu jakož i případných jednání mezi resorty a v neposlední řadě užší spolupráci s Ministerstvem financí

již při tvorbě návrhu výdajů na VaVal tak, aby byla garantována alespoň určitá jistota nastaveného rámce výdajů na VaVal pro příslušná léta.

Navrhuje se, aby byla zákonem uložena povinnost zapracovat do návrhu výdajů státního rozpočtu na VaVal výdaje na jednotlivé aktivity tak, jak je vláda schválí při projednávání těchto aktivit (např. návrhů programů) nebo současně navrhnout změnu těchto aktivit. Bude definováno, co je považováno za závazek.

Příprava návrhu výdajů státního rozpočtu na VaVal bude v působnosti nově zřízeného MVV.

4. Státní správa pro oblast VaVal – systém řízení VaVal

Z hlediska organizace státní správy VaVal bude klíčovým opatřením zřízení nového ministerstva (Ministerstvo pro výzkum a vývoj – MVV), které převezme v podstatě všechny exekutivní úkoly stávající RVVI a zároveň postavení ústředního správního úřadu odpovědného za vědní politiku, výzkum a vývoj od Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT). Konkrétně od MŠMT převezme

- vedení rejstříku veřejných výzkumných institucí podle zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích,
- vedení seznamu výzkumných organizací schválených pro přijímání výzkumných pracovníků ze třetích zemí podle části osmé zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích,
- správu výzkumu na lidských embryonálních kmenových buňkách podle zákona č. 227/2006 Sb., o výzkumu na lidských embryonálních kmenových buňkách a souvisejících činnostech a o změně některých souvisejících zákonů,
- mezinárodní spolupráci ČR ve VaVal.

Vedle těchto kompetencí by MVV byly podřízeny obě agentury (GA ČR a TA ČR), vůči nimž by mělo MVV kontrolní (dohledové) pravomoci a sloužilo jako odvolací orgán v případech uplatnění zákonných opravných prostředků, resp. stížností.

V rámci přesunu působností na MVV dojde současně k delimitaci služebních míst, včetně pracovníků. V rámci celkových nákladů tedy nedojde k zvyšování výdajů státního rozpočtu na administraci stávajících činností, ale pouze k realokaci těchto výdajů na nově zřízené MVV.

Nepředpokládá se přesun agendy čerpání a využívání ESIF z MŠMT ani z MPO na MVV. Důvodem je skutečnost, že přesun role řídicího orgánu OP by mohl zkomplikovat jeho implementaci a přinést některá významná rizika, např. destabilizaci administrativní kapacity, opoždění čerpání, nenaplnění pravidla n+3 v roce 2018 a později.

MVV v oblasti své působnosti bude:

- správcem rozpočtové kapitoly, ze které bude kromě jeho činnosti financována také GA ČR a TA ČR, přičemž zákonem bude vymezena jejich odborná nezávislost,
- plnit úkoly, které jsou společné všem ministerstvům, vyplývající ze zásad činnosti ústředních orgánů státní správy stanovených v § 22 až 27 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky (např. podklady pro sestavení státního rozpočtu, příprava návrhů právních předpisů, stanoviska k návrhům předkládaným vládě jinými ministerstvy, pokud se týkají jeho působnosti, metodická činnost ve vztahu k aplikaci právních předpisů v jeho gesci atd.),
- odpovídat za přípravu návrhu výdajů státního rozpočtu na VaVal,

- zabezpečovat úlohu správce a provozovatele informačního systému výzkumu, vývoje a inovací,
- předkládat vládě stanoviska k návrhům na Národní infrastruktury VaV (dále jen „NIF“),
- provádět hodnocení/evaluaci. MVV ovšem nebude orgánem, který posuzuje, zda daný příjemce splňuje či nesplňuje znaky výzkumné organizace, neboť toto bude vždy v kompetenci příslušného poskytovatele, který podporu poskytuje,
- odpovídat za přípravu NP VaVal, Národních priorit VaVal, Národní výzkumné a inovační strategie pro inteligentní specializaci České republiky (RIS 3) a dalších strategií, včetně koncepce mezinárodní spolupráce ve VaVal a její realizace a za průřezové programy ústředního správního úřadu odpovědného za výzkum a vývoj,
- odpovídat za sjednocení politik pro VaVal (poskytovatelé budou zpracovávat svoje resortní koncepce, které budou podřízeny NP VaVal) a opatření NP VaVal budou realizována jednotlivými poskytovateli a MVV včetně způsobů evaluací výzkumných organizací prováděných jednotlivými poskytovateli,

vykonávat státní statistickou službu v oblastech své působnosti a za podmínek stanovených v zákoně č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů. Jako zpětnou vazbu bude MVV sbírat k podpoře a řízení VaVal prvotní údaje o užití podpory z veřejných prostředků až od konečných příjemců této podpory. Dalším významným opatřením v systému státní správy VaVal nepochybně bude zřízení Vědecké rady ČR jako vrcholného nezávislého a reprezentativního expertního orgánu pro oblast vědy, která bude v rámci své působnosti vydávat na žádost vlády prostřednictvím ministra pro výzkum a vývoj, nebo přímo na jeho žádost, stanoviska ke klíčovým otázkám dlouhodobého rozvoje systému výzkumu, vývoje a inovací, a bude rovněž oprávněna, bude-li to považovat za nezbytné, vydat z vlastní iniciativy doporučení k takovým otázkám. Důležitým výstupem činnosti Vědecké rady ČR bude rovněž vydávání zpráv o její činnosti, a to nejméně jednou za 2 roky, přičemž tato zpráva bude předkládána vládě, Poslanecké sněmovně a Senátu k projednání. Na rozdíl od stávající RVVI to bude orgán, který bude oproštěn od exekutivních pravomocí, ale současně bude posílena jeho nezávislá expertní pozice.

GA ČR a TA ČR zůstane zachováno právní postavení organizačních složek státu, které však budou nově podřízeny MVV a financovány z rozpočtové kapitoly MVV. Zároveň budou mít ze zákona zajištěnu autonomii v rozhodování o využití přidělených prostředků, za které budou stejně jako doposud odpovídat (mimo politický vliv na jejich rozhodování na rozhodnutí přidělení podpory projektům). Přitom budou vázány pouze svým základním strategickým a koncepčním zaměřením, které bude stanoveno NP VaVal, a rozpracováno ve vlastní koncepci činnosti GA ČR a TA ČR. Tuto vlastní koncepci činnosti zpracují obě agentury a předloží je MVV ke schválení a jeho prostřednictvím vládě k informaci.

Z nově upraveného postavení GA ČR a TA ČR bude vyplývat rovněž zjednodušení struktury jejich orgánů, které je přiblíží standardnímu správnímu úřadu. V první řadě bude zrušena kontrolní rada, neboť Poslanecká sněmovna uplatní svoji kontrolní funkci vůči těmto agenturám prostřednictvím jejich nadřízeného ústředního správního úřadu – MVV, a to standardními ústavními mechanismy regulujícími vztah moci zákonodárné a výkonné bez potřeby specifického kontrolního orgánu. MVV tak převezme úkoly kontrolní rady podle stávajícího znění zákona č. 130/2002 Sb. a dále úkony odvolacího orgánu podle zvláštních právních předpisů (např. zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů). Statutárním a výkonným orgánem obou agentur bude ředitel, který bude jmenován ministrem pro výzkum, vývoj a inovace po projednání ve Vědecké radě ČR. Tím bude v zásadě nahrazena jak funkce předsedy, tak předsednictva (včetně rozhodování o poskytnutí podpory, v jehož rámci bude garantovat zákonnost celého procesu, který rozhodnutí předcházelo). Nově bude zřízena pětičlenná grantová/projektová rada,

jakožto vrcholný odborný a poradní orgán poskytovatele, jehož stanovisky vycházejícími z odborného posouzení návrhů projektů bude ředitel zásadně vázán při rozhodování o poskytnutí podpory (tedy bude garantovat odbornou autonomii agentury v rámci procesu směřujícího k poskytnutí podpory). Vědecká/výzkumná rada zůstane zachována jako koncepční orgán agentur s obdobnými úkoly jako podle dosavadní právní úpravy.

MŠMT bude mít nadále v působnosti čerpání a využívání ESIF ve VaVal (OP VVV) včetně zpracování koncepce a zajištění plnění závazků týkajících se udržitelnosti center jako celku (tj. NIF).

MPO bude mít nadále v působnosti čerpání a využívání ESIF ve VaVal (OP PIK), podporu programů aplikovaného výzkumu, vývoje pro potřeby průmyslu (včetně programů navazujících na řešené programy resp. podprogramů TA ČR). Do působnosti MPO bude dále svěřena podpora zavádění inovací, přičemž budou podporovány organizační inovace a inovace postupů. Zákon rovněž umožní poskytování podpory inovačním klastrům a podpory na inovace pro malé a střední podniky.

Působnost dalších poskytovatelů podpory VaVal (MK, MV MZd, MZe a MO) zůstane v principu nezměněna.

Obdobně jako podle dosavadní právní úpravy nebude okruh poskytovatelů omezen zákonem. To znamená, že případné rozšíření tohoto okruhu bude odvozeno pouze od zákona o státním rozpočtu, pokud do příslušné kapitoly budou svěřeny finanční prostředky na VaVal. Zákonem o státním rozpočtu by pak zpravidla měly být v příslušné kapitole zajištěny finanční prostředky na dokončení již zahájených projektů.

Všichni poskytovatelé, tj. včetně AV ČR, GA ČR a TA ČR budou předkládat své strategie MVV, které je bude se svým stanoviskem předkládat ke schválení vládě. V tomto případě se jedná o klíčový efektivní nástroj koordinace, který bude směřovat k zajištění souladu jednotlivých resortních koncepcí s Národní politikou VaVal. Cílem je odstranění případných nesouladů jednáním předkládajícího ministerstva a MVV již před předložením materiálu na jednání vlády, v souladu s principy pro předkládání materiálů do vlády obsaženými v Jednacím řádu vlády. MVV v žádném případě nebude do resortních koncepcí z pozice koordinátora jednostranně zasahovat. Pokud se nepodaří rozpor odstranit zmíněnými předběžnými jednáními, připojí k materiálu své odůvodněné stanovisko a rozhodne vláda.

5. Kategorie a nástroje podpory, jejich členění na institucionální a účelovou podporu, způsobilé náklady

Na rozdíl od stávající úpravy budou jednotlivé kategorie (nástroje) podpory popsány v samostatných ustanoveních o způsobu poskytování podpory. Budou stanoveny způsobilé náklady v souladu s pravidly a podmínkami, za kterých je možné příslušnou podporu poskytnout, při respektování pravidel platných v oblasti veřejné podpory. Stejně tak bude stanoveno, kdo může být poskytovatelem a příjemcem dané kategorie podpory.

Do institucionální podpory bude zařazena tyto kategorie podpory:

- podpora na rozvoj výzkumných organizací,
- podpora na Výzkumné infrastruktury (VIF),
- investiční podpora výzkumných infrastruktur,
- podpora na specifický vysokoškolský výzkum,

- podpora na mezinárodní spolupráci ve výzkumu, vývoji a inovacích,
- podpora agendy (administrativu) VaVal (pouze u poskytovatelů),
- podpora pracovišť AV ČR.

Do účelové podpory budou zařazeny následující kategorie podpory:

- podpora projektů základního a aplikovaného výzkumu,
- podpora na inovace pro malé a střední podniky,
- podpora na inovace.

Dále budou umožněny nástroje pro jednotlivé kategorie podpory, a to:

- dotace, které budou představovat základní způsob účelové a institucionální podpory,
- návratná finanční výpomoc podle § 3 písm. b) zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů,
- případně další nástroje, které jsou v souladu se zákonem č. 218/2000 Sb., a které EK považuje za transparentní dle článku 5 odst. 2 GBER, tj. např. podpora sestávající z dotací a ze subvencí úrokových sazeb, podpora poskytovaná formou půjček, podpora obsažená v zárukách, podpora ve formě vratných záloh, pokud celková nominální výše vratné zálohy nepřesahuje příslušné prahové hodnoty podle nařízení Komise, nebo pokud byla předtím, než bylo opatření provedeno, Komisí oznámena metodika pro výpočet hrubého grantového ekvivalentu vratné zálohy a Komise tuto metodiku schválila (využití těchto nástrojů bude určeno zejména pro podporu inovací, tato skutečnost bude muset být specifikována v návrhu programu schvalovaného vládou).

Předmětná oblast bude upravena tak, aby byly popsány jednotlivé procesy poskytování finančních prostředků, zásady a podmínky pro přidělení a použití podpory, povinnosti poskytovatelů i uchazečů o podporu, vztah mezi poskytovateli a příjemci podpory, práva k výsledkům výzkumu, vývoje a inovací, včetně dalších nezbytných požadavků pro naplnění slučitelnosti veřejné podpory s vnitřním trhem EU.

6. Informační systém VaVal

Zákon zachová postavení Informačního systému VaVal (dále jen „IS VaVal“), jeho správu a provoz, včetně práv a povinností poskytovatelů, příjemců i správce a provozovatele systému, kterým se však nově namísto RVVI stane MVV.

IS VaVal bude mít tyto části:

- Centrální evidence aktivit VaVal (CEA),
- Centrální evidence projektů VaVal (CEP),
- Rejstřík informací o výsledcích VaVal (RIV),
- Evidence veřejných soutěží ve VaVI (VES),
- Evidenci podpory na rozvoj VO a NIF,
- + případně nové databázové prvky

Na základě předchozí Centrální evidence záměrů (do roku 2013 sloužila k evidenci veřejných záměrů) bude zavedena část, která bude evidovat podporu na rozvoj výzkumných

organizací a NIF, a to až na úroveň příjemců, včetně závazných cílů, výsledků a dalších výkonů/činností výzkumné organizace nebo Národní infrastruktury výzkumu a vývoje.

CEA, CEP a RIV budou doplněny tak, aby umožňovaly sledovat a hodnotit programy, projekty a výsledky kategorií podpor z oblasti inovací.

Součástí CEP budou i údaje o projektech z operačních programů cílených na podporu VaVal v obdobné struktuře, jako u národních programů – konsolidace údajů od jednotlivých řídicích orgánů ESIF ve vazbě na Strategii RIS 3; mají-li být výzvy cílené prostřednictvím RIS 3 na národní úrovni, tj. do prioritních oborů/oblastí/horizontálních aktivit, je nutné mít zpětnou vazbu, zda se tak děje a s jakým efektem, k čemuž budou právě údaje obsažené v IS VaVal sloužit.

RIV bude doplněn tak, aby umožňoval sledování dosažených výsledků a dalších výkonů/činností výzkumné organizace nebo Výzkumné infrastruktury infrastruktury.

Novou částí IS VaVal by se měla stát zejména evidence o strojích a zařízeních pro VaV s pořizovací hodnotou minimálně 500 tis. Kč a pořízených v rámci podpory podle zákona o podpoře VaVal,

Zákon stanoví, že veškeré údaje s výjimkou údajů, které podléhají ochraně, budou zveřejněny dálkovým přístupem umožňujícím další zpracování údajů. Tím bude splněna povinnost informovat o poskytnutých finančních prostředcích a o dosažených výsledcích, resp. upraven náhradní mechanismus poskytování informací nahrazující plnění povinností podle zákona o svobodném přístupu k informacím.

Rovněž bude zachována stávající povinnost předávat údaje o poskytnuté podpoře a jejich výsledcích jako nezbytná podmínka pro poskytnutí podpory příjemcům.

7. Další části upravené zákonem

V novém právním předpise budou rovněž upraveny tyto oblasti:

- práva k výsledkům VaVal,
- parametry pro hodnocení výsledků VaVal, výzkumných organizací pro poskytování institucionální podpory na rozvoj výzkumných organizací, poskytovatelů, projektů, programů účelové podpory,
- kontrola poskytování podpory.

8. Společná, přechodná, závěrečná a zrušovací ustanovení

Bude nezbytné vymezit přechodné období pro poskytování institucionální podpory na rozvoj výzkumných organizací tak, aby celý systém byl schopen absorbovat nová pravidla poskytování této podpory a nových způsobů evaluace výzkumných organizací.

Rovněž bude třeba zohlednit i změny v postavení GA ČR a TA ČR, resp. dopady těchto změn na již řešené aktivity VaVal.

Bude definováno, která ustanovení se týkají i územních samosprávných celků.

Členové RVVI, kteří byli jmenováni podle dosavadní právní úpravy, zůstanou i nadále členy RVVI až do konce jejich funkčního období (počítáno podle dosavadní právní úpravy).

9. Prováděcí předpisy

Bude dáno zmocnění k vydání následujících prováděcích předpisů:

- prováděcí předpisy k podrobnostem a provedení realizace poskytování institucionální a účelové podpory,
- prováděcí předpis, který nahradí nařízení vlády č. 397/2009 Sb., o informačním systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací,
- prováděcí předpis, který nahradí nařízení vlády č. 71/2013 Sb., o podmínkách pro ocenění výsledků výzkumu, experimentálního vývoje a inovací.

2.4 Varianta 3 - nejširší podoba změny

Nejširší podoba změny právní úpravy pro oblast VaVal by znamenala v první řadě obdobné změny jako v případě předcházející varianty (širší podoby změny).

Součástí této varianty by však vedle těchto změn byl přesun odpovědnosti za problematiku vysokoškolského vzdělávání z Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na nově vzniklé MVVV. Konkrétně by se jednalo např. o následující kompetence ve vztahu k vysokým školám:

- příprava koncepčních dokumentů pro danou oblast,
- akreditační řízení,
- vedení příslušných registrů,
- jmenování členů zkušebních komisí,
- rozdělování finančních prostředků státního rozpočtu vysokým školám a kontrola jejich využití,
- udělování věcných a finančních ocenění,
- další správní agendy (registrace vnitřních předpisů vysokých škol a související metodická pomoc, úloha nadřízeného správního orgánu vysokých škol ve správním řízení, uznávání zahraničního vysokoškolského vzdělání a kvalifikace).

Pravomoci MVVV vyplývající z jeho postavení ministerstva (např. správce rozpočtové kapitoly, příprava návrhů právních předpisů, mezinárodní spolupráce) by se pak pochopitelně vztahovaly na jeho celou, takto rozšířenou věcnou působnost.

Další odlišností oproti předchozí variantě by byl v tomto případě již naprosto kompletní přechod kompetencí MŠMT v oblasti VaVal na nově zřízené MVVV.

V případě personálního zajištění nově vzniklého ústředního orgánu státní správy pro VaVal se předpokládá, že do něj přejde část pracovníků z dotčených resortů v souvislosti s přesunem určitých působností. V případě delimitace služebních míst tedy nedojde k zvyšování výdajů státního rozpočtu na administraci příslušných realokovaných činností.

Toto opatření by navíc, kromě změn zákonů uvedených v předchozí variantě, tedy s sebou logicky neslo nezbytnost rozsáhlejší novely zákona o vysokých školách.

Pojednáváná nejširší podoba změny právní úpravy pro oblast VaVal by samozřejmě rovněž znamenala de facto kompletní přepis stávajícího zákona o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací. Především by bylo zapotřebí přepracovat jeho zavedenou strukturu, která ve stávající podobě nevyhovuje současné praxi, je nesystematická a neodpovídá ani chronologii jednotlivých kroků v postupu poskytovatelů i žadatelů o podporu. Na mnoha místech je úprava až příliš detailní (viz např. tvorba návrhu výdajů státního rozpočtu na VaVal) a jinde zase příliš obecná (viz hodnocení výsledků VaVal pro přípravu návrhu výdajů státního rozpočtu).

3. Vyhodnocení nákladů a přínosů jednotlivých variant

3.1 Identifikace nákladů jednotlivých variant

3.1.1 Náklady a negativa nulové varianty

S nulovou variantou nejsou v krátkodobém horizontu spojeny žádné náklady. Jsou s ní však spojena negativa, jejichž neřešení může vést k prohloubení stávajících problémů, nejistotě v následujících letech a v dlouhodobém horizontu k neudržitelnosti funkčního systému. Z dlouhodobého hlediska by bylo dříve či později nezbytné sladit i stávající systém (např. u institucionální podpory na základě hodnocení výsledků aplikovaného výzkumu) s přímo aplikovatelnými předpisy EU. Ve středně a dlouhodobém horizontu náklady vzrostou (např. zadání projektu IPn Metodika počítá s náklady na hodnocení v řádu stovek mil. Kč/r, se zavedením nové instituce/orgánu pro hodnocení atd.).

Ve věcné rovině pak bez relevantní úpravy nebude možné využívat případné další nástroje a kategorie podpory dle přímo použitelných nařízení EU, neboť bez jednoznačné vnitrostátní úpravy procesních pravidel veřejné podpory, bude aplikace těchto nástrojů a využívání dalších, zejm. inovačních kategorií podpory nejednotné, nejisté a bez řádné kontroly či dohledu. Nezměněná úprava může vzbuzovat právní nejistotu co do výkladu i aplikace práva v oblasti veřejné podpory. Negativem varianty 0 je rovněž nesystematičnost, zastaralost a rigidnost stávajícího zákona č. 130/2002 Sb.

Zachování současné právní úpravy je negativní zejména z hlediska státní správy (neumožňují v řadě případů využívat Národní politiky, jejich priorit a koncepční a strategické dokumenty poskytovatelů k zaměření zejména aplikovaného výzkumu k dosažení vyšších přínosů pro hospodářství a společnost). Z hlediska uchazečů a příjemců spočívají negativní dopady zejména v tom, že nemohou dlouhodobě plánovat zaměření svého výzkumu a dochází tak (nikoliv vždy jejich vinou) k neefektivnímu využívání prostředků na jeho podporu.

Členění výdajů není srovnatelné s jinými zeměmi a neodpovídá jejich vymezení - do účelových výdajů jsou řazeny výdaje, které nejsou rozdělovány na základě soutěže, ale normativně (specifický vysokoškolský výzkum) nebo na základě rozhodnutí (projekty velké infrastruktury) a naopak do institucionálních výdajů jsou řazeny výdaje, o které se soutěží (projekty operačních programů). Důsledkem je nepřehlednost členění výdajů a návazně na to problematická vazba na jednotlivé kategorie podpory (výdaje na projekty by měly být v principu dostupné všem uchazečům a jejich omezení jen pro určité příjemce musí být odůvodněno a projednáno s Evropskou komisí).

Přínosy zachování současné právní úpravy jsou negativní a vedou k absenci podpory zejména u inovací, k poskytování podpory různým způsobem (různé vymezení způsobilých nákladů apod.) na základě odlišných výkladů zákona různými poskytovateli, k překrývání jejich programů a tím potenciálně k duplicitnímu financování projektů, k neudržitelnosti činnosti řady výzkumných infrastruktur ESFRI a národních infrastruktur, jak je uvedeno v analýze současného stavu.

3.1.2 Náklady a negativa varianty 1

Pouze určité vybrané úpravy stávajících předpisů pro oblast VaVal, které zahrnuje tato varianta, neřeší všechny identifikované a dlouhodobé problémy v systému. V oblasti institucionálního financování by bylo v daném případě možno provést pouze takové nezbytné úpravy, které by napomohly konsolidovat současný systém VaVal na další alespoň střednědobý výhled.

Náklady varianty 1 by byly spojené pouze se zavedením nových kategorií podpory, novou úpravou administrace těchto kategorií, hodnocení VaVal, jakož i s nezbytnou změnou

(rozšířením) IS VaVal. Jednalo by se pouze o dočasné sice méně nákladné řešení, avšak jeho vyústěním by dříve či později byla obdobně jako v posledních letech v řadě jiných států, potřeba komplexní revize systému VaVal. Varianta 1 tak pouze odsouvá nezbytné náklady na pozdější dobu. Z hlediska dlouhodobější perspektivy, stabilního ukotvení a funkčnosti systému VaVal se tak varianta 1 nejvíce jeví jako příliš vhodná.

Pokud jde o podřazení agentur pod existující ministerstva, určité úspory nákladů na činnost obou agentur by byly dosaženy reorganizací vnitřní struktury a organizace obou agentur v důsledku podřazení pod MŠMT a MPO. Podřazení GA ČR a TA ČR by samo o sobě bylo určitým částečným konsolidujícím prvkem v systému VaVal.

3.1.3 Náklady a negativa varianty 2

Určitou nevýhodu varianty 2 (obdobně též varianty 3) lze spatřovat v náročnosti jejich přípravy a následné realizace, která se neobejde bez zvýšení určitých personálních i finančních nákladů spojených s reorganizací státní správy pro VaVal, institucionálním zabezpečením chodu nového ústředního orgánu státní správy pro VaVal, navýšením nových úkolů pro některé dotčené subjekty, rozšířením Informačního systému VaVal, jakož i nutností seznámit se s novými procesními pravidly, povinnostmi a podmínkami.

Předpokladem pro vznik nového centrálního úřadu pro VaVal po vzoru ze zahraničí a dle doporučení Mezinárodního auditu VaVal by bylo vybudování vlastního nezávislého organizačního, ekonomického a technického zázemí MVV.

Vedle potřebných mzdových prostředků pro zaměstnance MVV je tento záměr spojen s výdaji na pronájem vhodných prostor (pokud by se nepodařilo dohledat volné prostory mezi nemovitostmi, které jsou v hospodaření státu), pořízení, správa a údržba informačních technologií, a s dalšími běžnými výdaji na provoz (pořízení služebních vozidel, kancelářského vybavení, režijní výdaje apod.). Vyčíslení nároků na pořízení majetku (kancelářská technika, výpočetní technika apod.) odpovídá pořízení majetku nového; v případě, že by došlo k převodu majetku, který je nyní ve správě Úřadu vlády ČR (popřípadě MŠMT) a který mají stávající pracovníci k dispozici, byly by tyto náklady na pořízení výrazně nižší.

V cílovém stavu se předpokládá celkový počet zaměstnanců 157 osob.

Předpokládá se zařazení uvedených zaměstnanců v organizační struktuře odpovídající standardní podobě menšího ministerstva, a to s obdobnými parametry pro počty systemizovaných míst jaké platí pro Ministerstvo spravedlnosti a Ministerstvo kultury podle nařízení vlády č. 92/2015 Sb., o pravidlech pro organizaci služebního úřadu.

V první řadě by tato struktura zahrnovala útvary státního tajemníka, kanceláře ministra, kabinetu ministra, interního auditu a bezpečnostního ředitele. Dále vzniknou tři sekce, z nichž první bude zahrnovat společné (podpůrné) činnosti, tj. ekonomický útvar, správu informačních a komunikačních systémů, vnitřní správu, investice, veřejné zakázky, kontrolu, legislativu a právo. V působnosti první z odborných sekcí bude řízení agentur, mezinárodní spolupráce a RIS 3 strategie. V působnosti druhé odborné sekce pak otázky analýz, koncepcí a strategií a problematika hodnocení.

Vyčíslení nároků na státní rozpočet pro vznik a fungování ústředního správního úřadu:

Výdaj	Nároky v 1. roce	Nároky v dalších letech
Platy a podobné a související výdaje	125 844 858	141 855 714
Ostatní běžné výdaje	72 757 434	71 296 578
Kapitálové výdaje	9 450 000	4 900 000
Celkem	208 052 292	218 052 292

K údajům uvedeným v tabulce je třeba v první řadě opětovně zdůraznit skutečnost, že v případě delimitace služebních (pracovních) míst z jiných ústředních správních úřadů (zejména Úřad vlády ČR a MŠMT) v souvislosti s přesunem působností nedojde k zvyšování výdajů státního rozpočtu na administrativu příslušných realokovaných činností. Jinými slovy řečeno, prezentované údaje vyjadřují celkové náklady na chod ústředního správního úřadu, nikoliv částku, o kterou by musely být v důsledku vzniku tohoto úřadu navýšeny výdaje státního rozpočtu. Při zohlednění zmiňovaných delimitací – např. z Úřadu vlády ČR 65 míst – se navržené opatření v soustavě ústředních správních úřadů jeví jako v podstatě rozpočtově neutrální.

Pokud jde o nárůst prostředků na platy a související výdaje v dalších letech, vychází z předpokladu, že plné personální obsazení nového ministerstva bude vyžadovat určité náběhové období, během kterého budou zaměstnanci vybíráni v režimu zákona o státní službě, popřípadě v režimu zákoníku práce.

V krátkodobém horizontu budou z hlediska poskytování institucionální podpory náklady rovněž vyšší než u varianty 0 (část jich bude společných – soulad s nařízeními Komise a Rámcem, část nových – náklady na nové hodnocení). Výrazný rozdíl, spočívající ve snížení nákladů oproti variantě 0, je v nákladech v dlouhodobém horizontu, kde oproti současnému stavu dojde jednak k decentralizaci hodnocení (složka vize a očekávání hodnocená na podkladě výkonnostních smluv), především však rozložením hodnocení do pětiletého období (namísto dosavadního každoročního).

Náklady na zavedení navržených změn IS VaVal budou spočívat v úpravách a změnách vlastního IS VaVal a budou hrazeny z výdajů MVV, další menší část nákladů bude spočívat v navazujících změnách informačních systémů jednotlivých poskytovatelů (které je však nutno v dohledné době rovněž změnit) a nejmenší část nákladů bude ve změnách informačních systémů uchazečů a příjemců, zejména těch, kteří se zabývají transferem znalostí a inovacemi.

3.1.4 Náklady a negativa varianty 3

Oproti ne tak rozsáhlé ambici obsažené ve variantě 2 (vznik MVV) by varianta 3 (vznik MVVV) znamenala navíc zásadní změnu nejen systému VaVal, ale také tvorby koncepce vysokoškolského vzdělávání, akreditačních řízení, vedení příslušných registrů, jmenování profesorů a dalších aktivit, které jsou v oblasti vysokoškolského vzdělávání v gesci MŠMT. Odejmutím těchto působností z MŠMT by mělo za následek faktické oslabení působnosti MŠMT, kterému by v dané oblasti zůstala pouze realizace OP VVV.

Tato varianta by z hlediska finančních nákladů znamenala dopad na státní rozpočet prakticky ve stejném rozsahu jako věcně obdobná varianta 2, neboť by s ní byly spojeny obdobné náklady na vybudování vlastního nezávislého organizačního, ekonomického a technického zázemí. Pokud jde o vyšší personální nároky vyplývající z rozšíření působnosti na oblast vysokých škol, byly by tyto beze zbytku pokryty delimitací z MŠMT. Propojením agendy VaVal s agendou vysokých škol lze naopak dokonce dosáhnout určitých úspor v oblasti personálního zajištění.

Je ovšem otázkou, zda jednorázové vytvoření nového centrálního úřadu s takto rozsáhlou působností není příliš komplikovaným krokem, v praxi obtížně zvládnutelným, a to jak z hlediska jeho přípravy, tak z hlediska funkčního rozjezdu výkonu dané působnosti. Tedy, zda k takovému případnému cíli nedospěje raději cestou postupných kroků, např. nejprve realizovat variantu 2 a zřídit MVV, tzv. malé ministerstvo pro oblast VaVal a následně na jeho základě vybudovat MVVV, tzv. velké ministerstvo zahrnující též působnost v oblasti vysokých škol.

3.2 Identifikace přínosů jednotlivých variant

3.2.1 Přínosy a klady nulové varianty

V případě nulové varianty, tj. nepřijetí žádného opatření v oblasti VaVal, nebyly shledány žádné významné klady či přínosy, které by přispěly k řešení stávajících systémových a institucionálních problémů v oblasti VaVal. Jediným kladem nulové varianty jsou nulové náklady, které však nemohou kompenzovat výše uvedená negativa.

3.2.2 Přínosy a klady varianty 1

Ve srovnání s nulovou variantou by úprava zahrnutá pod variantu 1 nepochybně alespoň přispěla ke zlepšení současného stavu na poli VaVal ve smyslu vyřešení alespoň základních legislativních a výkladových problémů při zavedení i aplikaci nových nástrojů a kategorií podpory z přímo použitelných předpisů EU, se kterými dosud stávající zákon č. 130/2002 Sb. nepočítá. Varianta 1 by rovněž přispěla ke sjednocení roztržité státní správy ve VaVal, včetně úpravy odpovědného rozpočtování.

Podřazení agentur pod existující ministerstva by vyřešilo problém s absencí nadřízeného orgánu GA ČR a TA ČR a s tím souvisejících praktických problémů, došlo by k podřazení jejich zaměstnanců pod zákon o státní službě a celkovému propojení a konsolidaci stávajícího systému VaVal do jednoho vzájemně provázaného celku, byť bez jednotného ústředního orgánu státní správy zastřešujícího systém VaVal. Toto opatření by zároveň znamenalo relativně jednoduché řešení bez zásadnějšího zásahu do stávající státní správy, s nižšími náklady než v případě variant navrhuje zřízení nového ústředního orgánu státní správy pro VaVal.

3.2.3 Přínosy a klady varianty 2

Lze konstatovat, že varianta 2 v sobě zahrnuje celou řadu nezpochybnitelných přínosů. Komplexní zrevidování právní úpravy by napomohlo k vyřešení nejen základních legislativních problémů a dlouhodobě mapovaných nedostatků stávajícího zákona č. 130/2002 Sb., ale k celkovému pročištění právní úpravy na poli VaVal s možností uplatnění progresivnějších řešení, která budou více odrážet modernizovaná evropská pravidla veřejné podpory. Nová úprava lépe přispěje k zajištění udržitelného rozvoje systému VaVal, efektivnímu vynakládání výdajů na VaVal dle aktuálních potřeb ekonomiky i celé společnosti a v neposlední řadě může dojít přijetím nové právní úpravy k zrevidování zastaralé a nepřehledné struktury stávajícího zákona, jakož i k jejímu přizpůsobení novým nástrojům a kategoriím podpory dle přímo použitelných předpisů EU, které platný zákon č. 130/2002 Sb. využívat neumí.

V případě zavedení nových nástrojů a kategorií podpory bude přínosem varianty 2 také skutečnost, že dojde ke specifikaci náležitostí (uznané náklady, maximální intenzita podpory atd.) pro všechny kategorie podpory VaVal upravené nařízeními Komise (GBER/ABER). Současně si návrh klade za cíl jednoznačně vymezit kompetence jednotlivých poskytovatelů a tím odstranit hlavní důvod při překrývání programů a duplicít projektů, což zvýší efektivitu využívání veřejných prostředků i kvalitu výsledků VaVal.

Nová úprava obsažená ve variantě 2 ovšem umožní, na rozdíl od varianty 1, lépe, komplexněji a systematictěji sjednotit roztržitou státní správu ve VaVal, vytvořením hierarchické struktury státní správy v čele se specializovaným ústředním správním úřadem (ministerstvem) s řadou kompetencí a s nimi spojených odpovědností. Tím se zajistí i důslednější kontrolní mechanismy a přispěje k větší jednotnosti výkonu státní správy v této oblasti a napomůže odstranění zásadních problémů s udržitelností výzkumných infrastruktur.

Z hlediska státní správy umožní tyto varianty využívat Národní politiky, jejich priorit a koncepční a strategické dokumenty poskytovatelů k zaměření zejména aplikovaného výzkumu k dosažení vyšších přínosů pro hospodářství a společnost. Z hlediska uchazečů a příjemců přínosy spočívají zejména v tom, že budou moci dlouhodobě plánovat zaměření svého výzkumu a dojde tak k lepšímu využití prostředků na jeho podporu.

Také nové hodnocení programů umožní prosazovat koncepční a strategické dokumenty a jejich implementaci při tvorbě a realizaci programů jako hlavního nástroje účelové podpory a umožní zavést chybějící hodnocení dopadů programů, tj. jejich přínosů pro společnost a ekonomiku, které lze provést až s odstupem několika let po ukončení podpory programu, a které má význam mj. pro racionální a odůvodněné zvyšování výdajů na podporu aplikovaného výzkumu. Z hlediska uchazečů a příjemců přinese nový systém hodnocení programů lepší předvídatelnost zaměření účelové podpory (programy nebudou navrhovány ad hoc jako doposud) a možnost racionálnějšího zaměření a dlouhodobé orientace výzkumných týmů.

Za určitý přínos lze vnímat rovněž srovnatelnost s jinými zeměmi, soulad s konceptem ERA²⁵ a soulad členění a vymezení (definice) výdajů - do účelových výdajů budou řazeny výdaje, které jsou rozdělovány na základě soutěže a do institucionálních výdajů ty, které jsou rozdělovány normativně na základě předem stanovených pravidel tak, aby korespondovaly s nástroji pro jednotlivé kategorie podpory.

Za další přínos lze považovat sloučení tří dotačních titulů sloužících k zajištění agendy výzkumu, vývoje a inovací [viz stávající podpora podle § 3 odst. 3 písm. d) až f) zákona č. 130/2002 Sb.] do jediného.

Ta část stávající institucionální podpory na činnost AV ČR, která neslouží k zajištění činnosti vlastní AV ČR, ale k podpoře pracovišť AV ČR, bude vyčleněna do nového druhu podpory „podpora ústavů AV ČR“, což bude obdoba příspěvku zřizovatele na výdaje veřejných výzkumných institucí (např. příspěvky na investice, rekonstrukce apod.).

Po zavedení systému lze dále na straně poskytovatelů očekávat:

- úspory ze specializace – v důsledku jednoznačného rozdělení kompetencí, určení centrálního odpovědného subjektu, včetně specializace jednotlivých pracovníků, zjednodušení či jinde zpřesnění činností a postupů, nebude docházet ke kompetenčním nesrovnalostem, překrývání či nečinností. Specializace umožní efektivnější rozvoj lidských zdrojů těchto subjektů a přispěje k zvyšování produktivity práce a snížení počtu pracovníků.
- úspory z rozsahu – lze předpokládat, že jasné rozdělení kompetencí a stanovení činností a postupů povede k jejich standardizaci a tím v důsledku k časovým a finančním úsporám spojeným s administrací programů, hodnocením a koncepčními otázkami.
- snížení rizika zneužití a neefektivního využití veřejných prostředků – standardizace činností, jasné odpovědnosti a kompetence, vyšší transparentnost celého systému povede k efektivnějšímu využívání veřejných prostředků. Riziko zneužití veřejných prostředků bude sníženo jasným vymezením kompetencí a ustanovení zákona podle zkušeností s dosavadní, často různorodou interpretací zákona č. 130/2002 Sb. To

²⁵ ERA – Evropský výzkumný prostor je založen na dvou základních předpokladech: 1. Výzkum, vývoj a související zavádění inovací jsou klíčovými faktory pro posilování konkurenceschopnosti, ekonomického rozvoje, růstu zaměstnanosti a kvality života v Evropě. 2. předpokladem je ochota a schopnost členských států EU a Evropské komise vzájemně koordinovat výzkumné aktivity tak, aby nedocházelo k duplicitnímu financování VaVal a zároveň, aby byla posílena konkurence mezi jednotlivými výzkumnými subjekty uvnitř ERA.

povede k vyšší transparentnosti systému, který je v současnosti málo průhledný vzhledem ke své roztržitosti.

- snížení administrativních nákladů a současné zvýšení produktivity práce – specializace spolu s jasnými pravidly a procesy také znamená zlepšení komunikace, kooperace a tím i zvýšení produktivity práce. Pracovníci, zejm. agentury, nebudou v takové míře zatěžováni aktivitami souvisejícími s meziresortní komunikací aj. činnostmi, které přejdou na MVV, a budou se moci více věnovat administraci programů nebo koncepční práci. Snížení administrativních nákladů účelové podpory pak povede k lepšímu využití prostředků jak na straně státní správy, tak na straně organizací.
- zvýšení kvality poskytovaných služeb – výše uvedené přínosy celkově přispějí ke zvýšení kvality poskytovaných služeb. Celý systém bude vůči adresátům uživatelsky vstřícnější,lepší informovanost o poskytovaných programech, zprůhlední procesy a omezí přebytkovou administrativu.
- zlepšení spolupráce akademické a aplikační sféry a transferu výsledků – dalším společným jmenovatelem podstatné části navržených změn je využití zahraničních zkušeností pro zlepšení spolupráce akademické a aplikační sféry (zejména podnikatelské) a transferu výsledků, které jsou stále jedním ze slabých míst českého výzkumu, vývoje a inovací.
- vyšší využití výsledků výzkumu a vývoje v praxi při inovacích technologií, výrobků a služeb – dojde k využití nových nástrojů a forem podpory, vedoucích k lepšímu využití výsledků výzkumu a vývoje v praxi v inovacích technologií, výrobků a služeb.

Vedle odstranění nedostatků uvedených v analýze současného stavu je provedení celkové revize právní úpravy ve smyslu varianty 2 praktičtější a vhodnější také z legislativně-technického hlediska.

3.2.4 Přínosy a klady varianty 3

V první řadě lze konstatovat, že pro variantu 3 ve vztahu k právní úpravě pro oblast VaVal platí v podstatě totéž, co bylo uvedeno výše o kladech a přínosech varianty 2.

Nespornou výhodou ve vztahu k vysokým školám je pak koncentrace všech agend státní správy, které se jich dotýkají, do jediného centrálního úřadu a s tím spojené adekvátní zjednodušení administrativy nezbytně nutné mezi státem a vysokými školami.

Pokud jde o srovnání variant 2 a 3, lze uzavřít, že varianta 2 (vznik MVV) se jeví jako jednodušší na přípravu a provedení z hlediska distribuovaných kompetencí i zásahů do stávající struktury státní správy zejména v oblasti vzdělávání.

Přesunutí oblasti vysokých škol do gesce nového MVV by znamenalo ještě větší sjednocení a koncentrování oblastí výzkumu a vývoje na jedno místo, ovšem na druhé straně s personálně, finančně a časově náročnější přípravou i realizací.

3.3 Vyhodnocení nákladů a přínosů jednotlivých variant

Nulová varianta představuje status quo a pro účely věcného záměru zákona byla využita jako východisko pro hodnocení ostatních variant. Není spojena s finančními náklady a nemá ani žádné přínosy. Ponechání stávající právní úpravy neřeší jednotlivé problémy, na které předkladatel poukazuje v kap. 1.3.4. V dlouhodobém horizontu ani nekoresponduje s trendem, který je aktuálně patrný v sousedních zemích a v řadě případů vede k neefektivnímu (nadbytečnému či duplicitnímu) vynakládání prostředků na VaVal.

Varianta 1 by se zaměřila pouze na základní minimální řešení, jehož ambicí by bylo především zavedení těch institutů u přímo použitelných předpisů EU, které dosud v platném právním řádu ČR nemají procesní oporu, a dále na zajištění koncepčního řízení a dohled nad činností GA ČR a TA ČR prostřednictvím jejich podřízenosti nejbližší věcně příslušným ministerstvům, tj. GA ČR pod MŠMT a TA ČR pod MPO. To znamená, že by relativně rychle a relativně malými náklady bylo dosaženo určité kvalitativní změny v systému řízení VaVal. Tato změna by však dle názoru předkladatele nebyla svým rozsahem dostatečná. Naopak rychlý vývoj systému VaVal by si zřejmě v poměrně krátké době vyžádal další legislativní zásahy do právní úpravy jeho řízení.

Varianta 2 a varianta 3 představují výrazný posun v systému řízení VaVal v ČR dle zahraničního trendu v oblasti VaVal. Umožňují komplexně upravit všechny možnosti podpory VaVal z veřejných rozpočtů, šířeji promítnout evropskou legislativu v oblasti veřejné podpory, zejména rozšířit počet nástrojů pro poskytování veřejné podpory také na podporu inovací, která dosud zcela chybí, s čímž souvisí i nutnost přiřadit podmínky a procesy přímo k jednotlivým nástrojům.

Varianty 2 a 3 oproti nulové variantě (a v menší míře rovněž oproti variantě 1) se sebou přinášejí určité zvýšené náklady, spojené zejména s vytvořením nového ústředního orgánu státní správy pro oblast VaVal. Zvýšené náklady v jednotlivých specifických případech však budou kompenzovány úsporami při zjednodušení veřejné soutěže ve výzkumu, vývoji a inovacích, zprůhlednění institucionálního financování VaVal a z hlediska uchazečů a příjemců bude pozitivní dopad dán zejména zpřehledněním procesů, snížením administrativní náročnosti veřejné soutěže ve výzkumu, vývoji a inovacích a odstraněním výkladově sporných ustanovení dosavadní právní úpravy. Souhrnně lze konstatovat, že pokud má dynamicky se rozvíjející systém VaVal skutečně fungovat, musí být odpovídajícím způsobem řízen. Takové řízení nepochybně něco stojí, ovšem tyto náklady jsou zcela nesrovnatelné se ztrátami, které v systému vznikají, pokud jeho řízení není adekvátní rozvoji systému, přičemž právě k této popsané situaci dochází podle názoru předkladatele v současnosti v oblasti řízení systému VaVal v České republice.

Z analýzy jednotlivých věcných řešení vyplývá zásadní dopad navrhovaných změn do systému podpory VaVal, který se projevuje jednak z hlediska kvantitativního, tj. změny se dotýkají převážné většiny institutů stávajícího zákona a přinášejí mnohdy i zcela nové právní instituty pro danou oblast (podpora národních infrastruktur, podpora inovací), tak z hlediska kvalitativního, kdy se nejedná pouze o drobné změny formálního charakteru. Věcný záměr tedy preferuje kvalitativní změnu nastavení systému VaVal, a to v klíčových oblastech, jako je institucionální podpora, účelová podpora, koncepční dokumenty a tvorba rozpočtu VaVal, jakož i zcela nové pojetí státní správy. Z tohoto pohledu se jako nosné a v podstatě jediné smysluplné varianty věcného řešení jeví varianta 2 a varianta 3.

4. Návrh řešení

4.1 Stanovení pořadí variant a výběr nejvhodnějšího řešení

Návrh možných řešení uvažuje s následujícími variantami:

Varianta 0: zachování současného stavu,

Varianta 1: užší podoba změny – ponechání stávajícího systému státní správy VaVal, včetně zachování role RVVI a podřazení GA ČR pod MŠMT a TA ČR pod MPO,

Varianta 2: širší podoba změny – zřízení nového ministerstva pro výzkum a vývoj (MVV) a podřazení GA ČR a TA ČR pod toto ministerstvo,

Varianta 3: nejširší podoba změny – zřízení nového ministerstva pro výzkum, vývoj a (vysokoškolské) vzdělávání (MVVV) a podřazení GA ČR a TA ČR pod toto ministerstvo.

Navrhované varianty si kladou za cíl (s výjimkou nulové varianty) nastavit takové podmínky pro podporu VaVal, sjednocení státní správy v oblasti VaVal a zlepšení kvality vědy a výzkumu v ČR, které významným způsobem přispějí především k dosažení následujících výsledků:

- jasná a jednotná terminologie
- zavedení nových nástrojů a kategorií podpory, zejména inovací
- sjednocení státní správy VaVal a s tím související specializace a stabilizace systému
- snížení administrativní zátěže ve veřejných soutěžích
- snížení rizika duplicitního až multiplicitního a tedy neefektivního financování
- lepší využití, sdílení i ochrana výsledků VaVal
- zlepšení spolupráce všech dotčených subjektů.

Jako věcně přínosné lze hodnotit především ty varianty (varianta 2 a varianta 3), které v sobě zahrnují vznik nového centrálního úřadu pro oblast VaV (bez ohledu na rozsah jeho konkrétních kompetencí) a vnášejí tak do systému veřejné podpory VaVal nejvyšší reálnou míru koncentrace pravomocí s odpovídajícím přínosem spočívajícím v zpřehlednění a zjednodušení procesů, odstranění dvojkolejnosti státní správy a v podstatě eliminují s ní spojený potenciál kompetenčních sporů, resp. výkladových nejasností ohledně působnosti jednotlivých příslušných orgánů v té které věci.

Varianta 2 počítá s vytvořením nového ministerstva, dojde k podřazení GA ČR a TA ČR pod nově vytvořené MVV a k převodu některých kompetencí VaVal z MŠMT.

Varianta 3 spočívající v převzetí stěžejních kompetencí MŠMT, jak v oblasti VaVal, tak v oblasti vysokých škol, nově zřízeným MVVV je dle předkladatele systémovým řešením, avšak s uvědoměním si zásadních dopadů zejména v oblasti vysokoškolského vzdělávání a současně otázky redukované působnosti MŠMT bez vysokých škol. Proto je třeba tuto variantu považovat spíše za dlouhodobě perspektivní s nutností provedení ještě dalších analýz a navazujících jednání.

S ohledem na provedené vyhodnocení nákladů a přínosů jednotlivých variant byla jako **nejvhodnější zvolena varianta 2, tedy zřízení nového Ministerstva pro výzkum a vývoj a podřazení GA ČR a TA ČR pod toto ministerstvo.** Tato varianta představuje optimální naplnění požadovaných cílů ve vztahu k celkové legislativní, administrativní a finanční náročnosti navrženého řešení.

Předkladatel proto upřednostňuje a doporučuje jako řešení pro další realizaci schválení věcného řešení dle varianty 2.

5. Možnosti legislativního řešení

5.1 Novela zákona o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací

Na základě shora provedené analýzy jednotlivých věcných řešení se předkladateli jeví jako nesporné, že situace ve výzkumu, vývoji a inovacích v České republice vyžaduje změnu právní úpravy pro danou oblast. První možností, která se nabízí k provedení potřebných změn, je novela dosavadního zákona o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje

a inovací. Je ovšem třeba si uvědomit, že současná podoba zákona vychází koncepčně i systematikou ze zcela jiného systému podpory, který byl v České republice před 13 lety. Následně byla právní úprava adaptována na probíhající vývoj v této oblasti prostřednictvím 13 novel (tedy v podstatě 1 novela na rok) různého rozsahu a kvality, které mnohdy ne zcela organicky zapracovávaly nové instituty do koncepčně jinak postaveného dokumentu. Jeví se jako pochybné pokračovat v tomto způsobu legislativního řešení, které v žádném případě nepřispívá k přehlednosti a srozumitelnosti právní úpravy, jakožto základním požadavkům na podobu právního předpisu, vyplývajícím z ústavního principu právní jistoty.

Navíc v případě rozsáhlejších změn by konečná podoba zákona mohla působit nejednotně, roztržštěně a vytrženě z kontextu předpisů EU, neboť vzhledem k odlišnému pojmání řady definic v nařízeních Komise (dilem i v důsledku ne zcela vhodného a odpovídajícího úředního překladu těchto předpisů do českého jazyka) se ne vždy daří v souladu s legislativními zvyklostmi přizpůsobovat vnitrostátní úpravu novým evropským pravidlům vyznačujícím se mnohdy kazuistickými definicemi, případně definicemi zahrnujícími v sobě určitá pravidla chování či principy.

Tedy i v tomto ohledu se komplexní novelizace stávající právní úpravy v oblasti VaVal jeví pro předkladatele jako značně komplikovaná, přičemž však v konečné podobě může být zbytečně složitá a nesrozumitelná i pro samotné adresáty. Z legislativně technického hlediska by se tak jednalo o nesprávný postup. Novelizace, která by spočívala ve velkých a zásadních úpravách, by mohla učinit zákon ještě více nepřehledným.

5.2 Nový zákon o podpoře výzkumu, vývoje a inovací

Z analýzy jednotlivých věcných řešení vyplývá, jednoznačně přinejmenším u preferovaných věcných řešení obsažených ve variantě 2 a variantě 3, zásadní dopad navrhovaných změn do systému podpory výzkumu, vývoje a inovací. Tento dopad se projevuje jednak z hlediska kvantitativního, tj. změny se dotýkají převážné většiny institutů stávajícího zákona a přináší mnohdy i zcela nové právní instituty pro danou oblast (podpora národních infrastruktur, podpora inovací). Především však se jedná nikoliv o drobné změny formálního charakteru, ale naopak kvalitativně měnící nastavení systému, a to v klíčových oblastech, jako je institucionální podpora, účelová podpora, koncepční dokumenty a tvorba rozpočtu výzkumu a vývoje, jakož i zcela nové pojetí státní správy. Popsaný obsah a rozsah navrhovaných změn se jeví jako hlavní argument pro přípravu zcela nového právního předpisu, jehož systematika, terminologie i jednoznačnost klíčových ustanovení budou odpovídat aktuálním potřebám adresátů právních norem (bude „uživatelsky komfortní“), jakož i zejména potřebám rozvoje systému výzkumu, vývoje a inovací v ČR. Nový zákon bude narozdíl od případné novely umožňovat komplexnost řešení předmětné problematiky při respektování požadavků na přehlednost a srozumitelnost právní úpravy. Pokud by tedy byla zvolena varianta komplexní revize systému VaVal se zřízením nového ministerstva, je třeba zdůraznit, že zde s ohledem na rozsah uvažované úpravy ještě více platí preference celkové rekodifikace namísto prosté novelizace již formálně, terminologicky i svou strukturou zastaralé úpravy.

Pro vytvoření zcela nového zákona o podpoře výzkumu, vývoje a inovací svědčí i zastaralá struktura současného zákona č. 130/2002 Sb. z doby před vstupem do EU. Ačkoliv byl zákon již třináctkrát novelizován, jeho struktura se nezměnila. Příslušné změny by do něj sice bylo možné promítnout, ale jen velmi komplikovaně, mnohdy neúplně a ve výsledné podobě především značně nepřehledně

Předkladatel ze všech těchto důvodů navrhuje realizovat zvolené věcné řešení obsažené ve variantě 2 cestou přijetí nového zákona o podpoře výzkumu, vývoje a inovací.

6. Implementace a vynucování

Regulace bude zaváděna postupně od nabytí účinnosti zákona, tj. od r. 2017, plné účinnosti nabude po roce 2020, její zavedení je sladěno s ohledem na programovací období EU a na významné snížení podpory z ESIF po r. 2020.

Za implementaci doporučeného řešení a stanovení způsobu kontroly naplňování stanovených požadavků dle zákona o podpoře výzkumu, vývoje a inovací bude zodpovědné nově zřízené Ministerstvo pro výzkum a vývoj společně s Ministerstvem průmyslu a obchodu a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v těch oblastech, jež jsou zákonem svěřeny do jejich působnosti.

Dále budou za implementaci regulace zodpovědní další poskytovatelé účelové a institucionální podpory výzkumu, vývoje a inovací.

MVV bude zajišťovat metodickou podporu, jednotný výklad zákona a dohled nad podřízenými agenturami.

Kontrolní kompetence budou upraveny v návaznosti na zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád).

Plnění stanovených cílů a závazných opatření bude vyplývat z vládou schválených strategických dokumentů.

7. Přezkum účinnosti regulace

Přezkum účinnosti bude vykonáván až v souvislosti s aplikací samotného zákona, bude prováděn postupně poté, co regulace nabude plné účinnosti, tedy po roce 2020.

Při ex-ante posouzení nebyl zjištěn žádný nedostatek z hlediska účinnosti regulace.

Přezkoumávání účinnosti nové právní regulace v předmětné oblasti zajistí gestor zákona, tedy zejména nově vzniklé Ministerstvo pro výzkum a vývoj ve spolupráci s Ministerstvem průmyslu a obchodu a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Účinnost nového zákona bude ověřována rovněž v rámci činnosti ostatních poskytovatelů a veřejných institucí (vysokých škol, veřejných výzkumných institucí, apod.) např. prostřednictvím jejich pravidelných výročních zpráv, plánů rozvoje VO a dalšími koncepčními a strategickými dokumenty.

Přezkum účinnosti bude proveden nejdéle do 2 let od účinnosti zákona. Kritériem pro posouzení bude míra splnění stanovených cílů, které jsou stanoveny v tomto materiálu.

8. Konzultace a zdroje dat

Pracovní návrh regulace nového zákona o podpoře výzkumu, vývoje a inovací, jakož i jeho principy, resp. teze byl několikrát diskutován v rámci konzultací se zástupci poskytovatelů i příjemců podpory VaVal, konkrétně na straně poskytovatelů s GA ČR, TA ČR, MŠMT, MK, MPO, MV, MZd. Příjemci byli při těchto konzultacích zastoupeni především reprezentací vysokých škol (Česká konference rektorů a Rada vysokých škol). Jednáno bylo samozřejmě i s MF a AV ČR. V obdobném rozsahu byly příslušné podkladové materiály, jakož i pracovní verze věcného záměru průběžně konzultovány v rámci RVVI, v níž jsou v souladu s § 35 odst. 3 zákona č. 130/2002 Sb. zastoupeni zejména přední odborníci základního výzkumu a aplikovaného výzkumu, vývoje a inovací (konkrétně zástupci nejvýznamnějších veřejných vysokých škol, soukromých vysokých škol, AV ČR, veřejných výzkumných institucí a dalších státních organizací zabývajících se výzkumem a vývojem, soukromých výzkumných organizací a obchodních společností podporujících výzkum, vývoj a inovace, Asociace

výzkumných organizací, Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR). Pro jeho zpracování byly využity podněty a připomínky z jednání se zástupci vysokých škol, výzkumných institucí i představitelů podnikového výzkumu a vývoje. Tyto připomínky ovlivnily konečnou podobu věcného záměru jak v rovině doladění některých věcných řešení, tak v rovině argumentační. Rada podnětů a připomínek vzešlých z konzultací však nemohla být v materiálu zohledněna, neboť byla v zásadním rozporu s klíčovými záměry předkladatele, či oprávněnými zájmy jiných zúčastněných subjektů.

Zdrojem dat, z něhož byly čerpány informace při zpracování návrhu, byly dále:

- Národní politika výzkumu, vývoje a inovací ČR na léta 2009–2015. Rada pro výzkum, vývoj a inovace. <http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=532844>
- Aktualizace Národní politiky výzkumu, vývoje a inovací České republiky na léta 2009 až 2015 s výhledem do roku 2020
- Analýzy výzkumu a vývoje v České republice
- Národní priority výzkumu, experimentálního vývoje a inovací
- Implementace Národních priorit výzkumu, experimentálního vývoje a inovací
- Další podklady pro přípravu národních priorit výzkumu a vývoje a aktualizaci Národní politiky VaV 2009-2015 dostupné na www.vyzkum.cz
- Resortní strategické a koncepční dokumenty
- Vyhodnocení plnění Reformy systému výzkumu, vývoje a inovací v České republice. Závěrečná zpráva. Pro Úřad vlády zpracovalo Technologické centrum AV ČR, říjen 2010.
- Reforma systému výzkumu, vývoje a inovací v České republice. Rada pro výzkum, vývoj a inovace. URL: <http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=495405>
- Erawatch. <http://cordis.europa.eu/erawatch/>

9. Kontakty na zpracovatele RIA

Úřad vlády České republiky

Sekce pro vědu, výzkum a inovace

B. ZPŮSOB PROMÍTNUTÍ NAVRHOVANÉHO VĚCNÉHO ŘEŠENÍ DO PRÁVNÍHO ŘÁDU

Z provedené analýzy hodnocení dopadů regulace (RIA) je zřejmé, že současný systém podpory si žádá podrobnější revizi, kterou lze nejlépe řešit vypracováním zcela nové právní úpravy. Věcný záměr je proto v této části zpracován v návrhu řešení dle doporučené varianty 2 analýzy RIA.

1. Návrh věcného řešení dle zvolené varianty č. 2

1.1 Systematika navrhované úpravy

Věcný záměr zákona rozděluje návrh zákona o podpoře výzkumu, vývoje a inovací do následujících částí:

- I. Úvodní ustanovení – předmět právní úpravy, základní pojmy, koncepční dokumenty pro oblast výzkumu, vývoje a inovací
- II. Státní správa výzkumu, vývoje a inovací
- III. Kategorie a nástroje podpory, včetně uznaných a způsobilých nákladů
- IV. Výdaje státního rozpočtu na výzkum, vývoj a inovace
- V. Institucionální financování výzkumu, vývoje a inovací
- VI. Účelové financování výzkumu, vývoje a inovací
- VII. Práva k výsledkům výzkumu, vývoje a inovací
- VIII. Hodnocení (výsledků VaVal, výzkumných organizací, poskytovatelů, projektů a programů)
- IX. Informační systém výzkumu, vývoje a inovací
- X. Kontrola
- XI. Ustanovení společná, přechodná, závěrečná a zrušovací
- XII. Změna souvisejících zákonů
- XIII. Účinnost

1.2 Úvodní ustanovení

Zákon bude řešit případy poskytování podpory výzkumu, vývoje a inovací z veřejných zdrojů v případech, kdy:

- poskytnutá podpora není veřejnou podporou podle vymezení práva EU,
- poskytnutá podpora je veřejnou podporou podle vymezení práva EU, přičemž při jejím poskytování je postupováno podle
 - nařízení GBER/ABER,
 - notifikace režimu podpory Evropské komisi,
 - pravidla de minimis.

Tato část bude obsahovat vymezení předmětu zákona, včetně pojmosloví, které bude třeba definovat i ve vazbě na přímo použitelné předpisy EU. Jedná se zejména o definice jednotlivých druhů výzkumů, vývoje a inovací, výzkumné organizace, výzkumné

infrastruktury, projektu, způsobilých nákladů, příjemců, poskytovatelů, transferu znalostí, základních kategorií podpory apod.

Předmětem a účelem zákona bude upravit systém podpory VaVal a s tím související práva a povinnosti právnických a fyzických osob zabývajících se VaVal a státních orgánů, organizačních složek státu, zajišťujících jejich podporu.

Stejně jako dosud bude předmětem úpravy rovněž poskytování informací o VaVal (prostřednictvím IS VaVal), procesy a podmínky, na základě kterých se podpora bude poskytovat, včetně podmínek veřejné soutěže ve VaVal jako základního nástroje účelové podpory, budou definovány kompetence orgánů VaVal, zejména nově zřízeného centrálního MVV a principy hodnocení / evaluace výzkumných organizací a jejich výsledků VaVal, poskytovatelů i programů a projektů.

veřejnou podporou ve smyslu práva EU, se rozumí podpora dle čl. 107 odst. 1 Smlouvy o fungování EU, tj. podpora,

- 1) která je poskytnutá z veřejných prostředků;
- 2) jejímž udělením se narušuje nebo hrozí narušení hospodářské soutěže;
- 3) která je selektivní – zvýhodňuje určité podniky nebo odvětví výroby;
- 4) ovlivňuje obchod mezi členskými státy,

příčemž musí být naplněny současně všechny čtyři uvedené znaky; v opačném případě se z pohledu práva EU o veřejnou podporu nejedná.

Pojem podpory se přitom vztahuje na jakoukoli přímo či nepřímo poskytnutou výhodu financovanou ze státních prostředků, poskytnutou státem jako takovým nebo ze státních prostředků, tj. zprostředkujícím subjektem jednajícím na základě svěřených pravomocí. Za veřejné prostředky se považují i fondy, které jsou kontrolovány orgány veřejné správy.

GBER/ABER lze využít jak na program veřejné podpory (tzv. „režim podpory“, v anglické verzi „aid scheme“), tak na veřejnou podporu poskytnutou ad hoc jednotlivému příjemci (tedy mimo rámec programu). Programy veřejné podpory a veřejné podpory poskytované ad hoc jsou souhrnně označovány pojmem „opatření veřejné podpory“.

V případech, kdy podpora splňuje znaky veřejné podpory podle práva EU a nelze na ni uplatnit GBER/ABER, musí být takový režim podpory notifikován Evropské komisi a lze takovou podporu realizovat za podmínek stanovených Evropskou komisí. Případně lze aplikovat pravidlo de minimis.

Následná ustanovení zákona budou definována tak, aby podle něj mohlo být postupováno ve všech výše uvedených případech.

Základní parametry pro realizaci VaVal budou vycházet ze Sdělení Komise – Rámce pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací (2014/C 198/01).

1.3 Uspořádání státní správy VaVal a Vědecká rada České republiky

Hlavními prvky nového uspořádání bude:

- zřízení Ministerstva pro výzkum a vývoj jakožto ústředního správního úřadu odpovědného za výzkum a vývoj (MVV) a ustavení jeho základních poradních orgánů,
- zřízení Grantové agentury ČR (GA ČR) a Technologické agentury ČR (TA ČR) jako správních úřadů působnosti MVV s podřízeností zákonu o státní službě,
- definování společné odpovědnosti MŠMT a MVV za výzkumné infrastruktury (VIF),

- definování odpovědnosti MPO za podporu inovací
- zřízení Vědecké rady České republiky jako vrcholného nezávislého expertního orgánu pro oblast vědy.

Ministerstvo pro výzkum a vývoj

- bude mít postavení ústředního správního úřadu odpovědného za výzkum a vývoj,
- bude odpovídat za mezinárodní spolupráci ve VaVal,
- v oblasti své působnosti bude především plnit úkoly, které jsou společné všem ministerstvům, vyplývající ze zásad činnosti ústředních orgánů státní správy stanovených v § 22 až 27 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky,
- bude mít koordinační úlohu za VaV, která bude realizována prostřednictvím jasně hierarchicky postaveného systému koncepčních a strategických dokumentů,
- bude odpovědné za přípravu základních strategických dokumentů (nejvyšší stupeň hierarchie systému strategických a koncepčních dokumentů) na základě podkladů ministerstev, dalších ústředních správních úřadů (např. Národní politika VaVal, Národní priority VaVal, Koncepce mezinárodní spolupráce ve VaVal, RIS 3), včetně následného vyhodnocování,
- bude odpovídat za sjednocení politik pro VaVal (poskytovatelé budou zpracovávat svoje resortní koncepce, které budou podřízeny NP VaVal) a opatření NP VaVal budou realizována jednotlivými poskytovateli a MVV včetně způsobů evaluací výzkumných organizací prováděných jednotlivými poskytovateli,
- bude odpovídat za přípravu právních předpisů pro oblast VaVal,
- bude odpovídat za přípravu návrhu výdajů státního rozpočtu na VaVal včetně návrhů jednotlivých rozpočtových kapitol a návrh jejich rozdělení střednědobého a dlouhodobého výhledu,
- společně s MŠMT bude odpovídat za podporu Národních výzkumných infrastruktur a za poskytování investiční podpory výzkumných infrastruktur,
- bude odpovídat za přípravu metodik hodnocení organizací, jejich výsledků a ukončených programů, včetně realizace hodnocení,
- bude vykonávat státní statistickou službu v oblastech své působnosti a za podmínek stanovených v zákoně č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů. Jako zpětnou vazbu bude MVV sbírat k podpoře a řízení VaVal prvotní údaje o užití podpory z veřejných prostředků až od konečných příjemců této podpory,
- bude plnit úlohu správce a provozovatele informačního systému výzkumu, vývoje a inovací,
- bude odpovídat za vedení rejstříku veřejných výzkumných institucí podle zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích,
- bude odpovídat za vedení seznamu výzkumných organizací schválených pro přijímání výzkumných pracovníků ze třetích zemí podle části osmé zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích,
- bude odpovídat za správu výzkumu na lidských embryonálních kmenových buňkách podle zákona č. 227/2006 Sb., o výzkumu na lidských embryonálních kmenových buňkách a souvisejících činnostech a o změně některých souvisejících zákonů,

- bude odpovídat za vedení seznamu výzkumných organizací (zřízen novelou zákona č. 130/2002 Sb. s účinností od 1. července 2017),
- bude správcem rozpočtové kapitoly, jejímž prostřednictvím bude financována i GA ČR a TA ČR,
- bude zřizovat jako své základní poradní orgány k projednání nejvýznamnějších strategických a koncepčních materiálů, jakož i dalších zásadních opatření v oblasti výzkumu, vývoje a inovací
 - grémium příjemců podpory s reprezentativním zastoupením příjemců podpory zřizovaných různými zřizovateli v různých právních formách,
 - grémium poskytovatelů podpory, v němž budou zastoupeny všechny organizační složky státu a územní samosprávné celky, které rozhodují o poskytnutí podpory na výzkum, vývoj a inovace a tuto podporu poskytují,
-
- MVV bude ve vztahu k agenturám GA ČR a TA ČR vykonávat následující úkony:
 - výběr a jmenování ředitele agentury (zákon o státní službě) po projednání ve VR ČR,
 - jmenování vědecké/výzkumné rady a grantové/projektové rady kandidátů navržených VR ČR,
 - sestavování rozpočtu na aktivity VaVal a činnost agentur,
 - schvalování koncepčních dokumentů,
 - příprava programů účelové podpory VaVal,
 - kontrolu činnosti agentur,
 - postavení odvolacího orgánu proti rozhodnutím agentur (fakticky převzetí úkolů stávající kontrolní rady).

GA ČR a TA ČR – budou nově správními úřady (tudíž jim však zároveň zůstane zachováno právní postavení organizačních složek státu) a rovněž zůstanou poskytovateli podpory. Nově však budou financovány prostřednictvím rozpočtové kapitoly MVV a budou jemu organizačně podřízeny. Při rozhodování o využití přidělených prostředků budou po věcné stránce vázány pouze svým základním strategickým a koncepčním zaměřením (mimo jakýkoliv přímý vliv MVV na jejich rozhodování o přidělení podpory konkrétním projektům), které bude stanoveno v NP VaVal, a rozpracováno ve vlastní koncepci činnosti GA ČR a TA ČR. Tuto vlastní koncepci činnosti zpracují obě agentury a předloží je MVV ke schválení a jeho prostřednictvím vládě k informaci. Současně budou při tomto rozhodování, obdobně jako dosud, vázány zákonem (zejména po procesní stránce). Na zákonnost rozhodování o přidělení podpory bude omezeno též přezkoumání rozhodnutí o přidělení podpory MVV jako nadřízeným správním orgánem.

GA ČR a TA ČR budou dále:

- realizovat programy, které (ve spolupráci s nimi) připraví MVV, a schválí vláda,
- ustavovat své poradní orgány pro hodnocení projektů, a to ve všech fázích projektů (ex ante, interim, ex post, hodnocení dopadů a přínosů),
- zajišťovat spolupráci se zahraničními agenturami ve věci poskytování podpory na aktivity mezinárodní spolupráce (zejména ve formě programů účelové podpory).

Z nově upraveného postavení GA ČR a TA ČR bude vyplývat rovněž zjednodušení struktury jejich orgánů, které je přiblíží standardnímu správnímu úřadu, při současném zachování

některých významných odchylek, jejichž nezbytnost je dána potřebou garantovat autonomní odborné posouzení soutěžených projektů:

- bude zrušena kontrolní rada, neboť Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR uplatní svoji kontrolní funkci vůči těmto agenturám prostřednictvím jejich nadřízeného ústředního správního úřadu – MVV, resp. vlády, a to standardními ústavními mechanismy regulujícími vztah moci zákonodárné a výkonné bez potřeby specifického kontrolního orgánu,
- bude zřízena pětičlenná grantová/projektová rada, jakožto nejvyšší odborný a poradní orgán poskytovatele (GA ČR/TA ČR), garant nestrannosti a odbornosti rozhodování o výběru podpořených projektů, který bude zastřešovat strukturu odborných a poradních orgánů agentur a bude stanovovat konečné pořadí projektů jako podklad pro vydání rozhodnutí o poskytnutí podpory, resp. uzavření smluv o poskytnutí podpory,
- struktura dalších odborných a poradních orgánů agentur bude ponechána úpravě jejich vnitřního předpisu, který vydá ředitel na návrh vědecké/výzkumné rady,
- způsob výběru členů odborných a poradních orgánů agentur bude rovněž ponechán úpravě jejich vnitřního předpisu, který vydá ředitel na návrh grantové/projektové rady,
- v čele obou agentur (správních úřadů) bude ředitel, který bude jmenován státním tajemníkem Ministerstva pro výzkum a vývoj po projednání ve Vědecké radě ČR; zákon stanoví odborné a další specifické předpoklady pro jmenování na služební místo ředitele agentury,
- zřízením funkce ředitele agentury bude v zásadě nahrazena jak funkce předsedy, tak předsednictva (zde ovšem s výjimkou stanovení konečného pořadí projektů, kterým bude poskytnuta podpora),
- vědecká/výzkumná rada zůstane zachována jako koncepční orgán agentur, s obdobnými úkoly jako podle platné právní úpravy,
- grantová/projektová rada a vědecká/výzkumná rada budou reprezentovány svými předsedy, přičemž z hlediska své působnosti budou garantem vědecké a akademické nezávislosti agentur při odborném posuzování projektů, což se projeví i jejich neopominutelnou účastí při tvorbě příslušných vnitřních předpisů. Nutnost zachování svébytného postavení těchto orgánů agentur, obdobně jako dalších odborných a poradních orgánů, se projeví v jejich výslovném vynětí z působnosti služebního zákona. Jinými slovy řečeno, členství v těchto orgánech bude veřejnou funkcí a jmenování členem nebude zakládat služební (ani pracovní) poměr.

Ředitel agentury kromě standardních organizačních (provozních) záležitostí bude rozhodovat o uzavření smluv o poskytnutí podpory, resp. o vydání rozhodnutí o poskytnutí podpory. Při tomto rozhodování bude zásadně vázán konečným pořadím projektů stanoveným grantovou/projektovou radou.

Ředitel bude oprávněn se odchýlit od stanoviska grantové/projektové rady pouze v zákonem striktně vymezených případech, tedy zjistí-li, že v procesu přijímání a hodnocení návrhů projektů bylo postupováno v rozporu s příslušnými ustanoveními zákona, popřípadě vnitřních předpisů vydaných v návaznosti na ně a v souladu s nimi. Typicky by se mohlo jednat o situace, kdy příslušné podklady pro jeho rozhodování ve věci poskytnutí podpory vykazují takové obsahové a formální nedostatky, že je proto není možno považovat za výsledek objektivního a nezájatého posouzení. Dalšími takovými případy je zjištění, že se posuzování projektů zúčastnily podjaté osoby, tedy osoby, o nichž lze důvodně předpokládat, že mají s ohledem na svůj poměr k věci, k uchazeči (spoluuchazeči) o poskytnutí podpory, případně k navrhovatelům (spolunavrhovatelům) projektu takový zájem na výsledku veřejné soutěže ve výzkumu, vývoji a inovacích, že jejich účast na posuzování

vyvolává pochybnosti o tom, že jimi zpracované podklady jsou objektivní a nezaujaté popřípadě, že nebyly dodrženy lhůty či jiné formální náležitosti, což mělo prokazatelný vliv na stanovení konečného pořadí projektů.(V obdobném rozsahu bude MVV přezkoumávat rozhodnutí agentury v odvolacím řízení.)

V takovém případě může ředitel vyzvat grantovou/projektovou radu k novému jednání, jehož výsledkem bude nové stanovisko, které již nebude trpět popsány nedostatky.

AV ČR zůstane nadále organizační složkou státu a poskytovatelem institucionální podpory těm výzkumným organizacím, resp. veřejným výzkumným institucím, jichž je zřizovatelem.

MŠMT bude mít v působnosti:

- čerpání a využití ESIF ve VaVal (OP VVV) včetně zpracování koncepce,
- společně s MVV odpovědnost za podporu Národních výzkumných infrastruktur a za poskytování investiční podpory výzkumných infrastruktur,
- odpovědnost za podporu na specifický vysokoškolský výzkum.

MPO bude mít v působnosti:

- čerpání a využití ESIF ve VaVal (OP PIK),
- odpovědnost za podporu inovací, včetně mezinárodní spolupráce v této oblasti, přičemž budou podporovány organizační inovace a inovace postupů. Zákon rovněž umožní poskytování podpory inovačním klastrům a podpory na inovace pro malé a střední podniky.
- Působnost dalších poskytovatelů účelové podpory VaVal (MK, MV, MO, MPO, MZd a MZe) zůstane v principu nezměněna (tj. budou poskytovateli podpory na VaVal jako doposud) s tím, že budou poskytovat podporu na mezinárodní spolupráci (v rámci svěřených působností) ve formě programů mezinárodní spolupráce (tj. financování spoluúčasti z národních zdrojů).

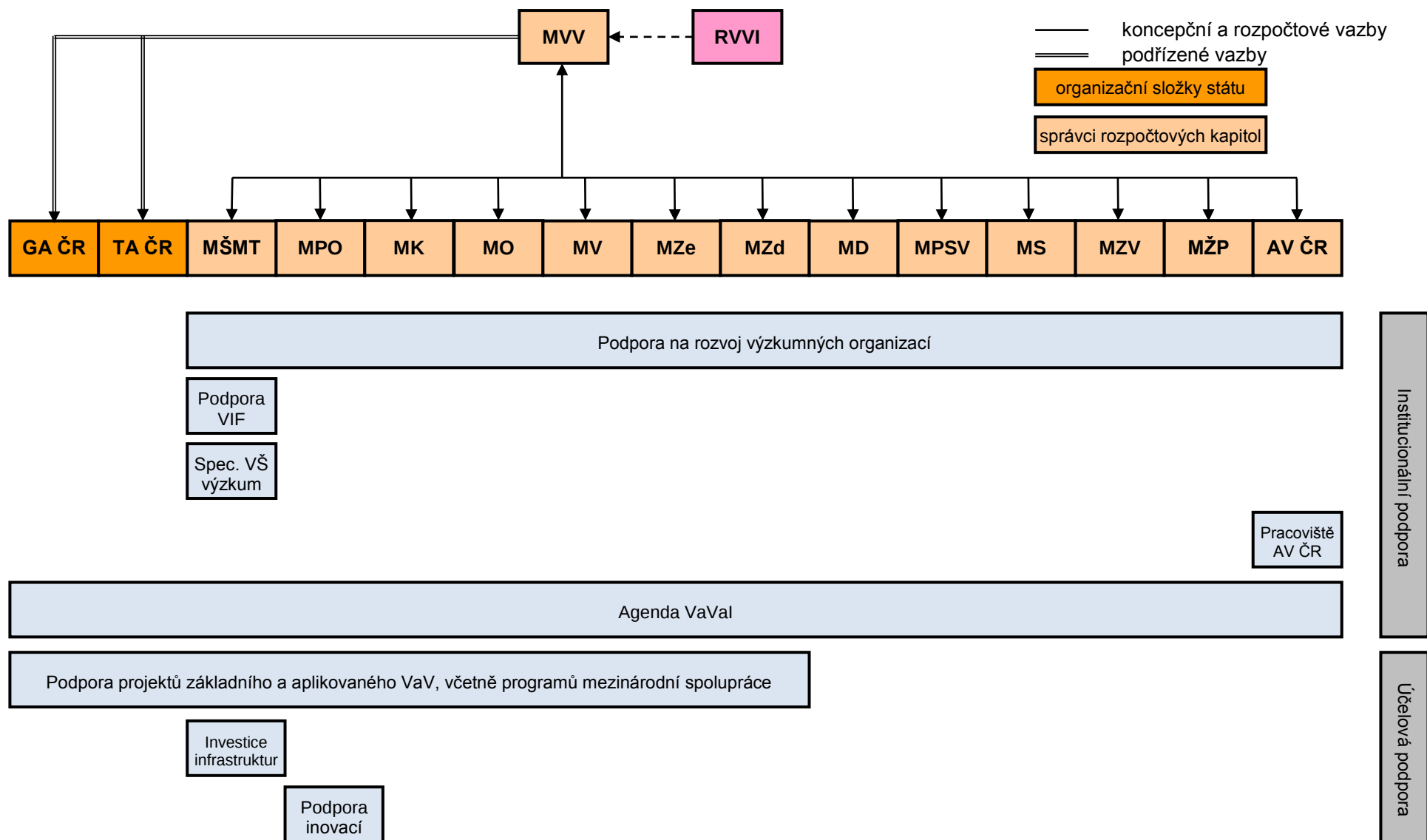
Obdobně jako podle dosavadní právní úpravy nebude okruh poskytovatelů omezen zákonem. To znamená, že případné rozšíření tohoto okruhu bude odvozeno pouze od zákona o státním rozpočtu, pokud do příslušné kapitoly budou svěřeny finanční prostředky na VaVal. Zákonem o státním rozpočtu by pak zpravidla měly být v příslušné kapitole zajištěny finanční prostředky na dokončení již zahájených projektů

Kompetenční určení poskytovatelů institucionální podpory na rozvoj výzkumných organizací bude vymezeno příslušných částech zákona (definování forem účelové a institucionální podpory) s ohledem na definování okruhu potenciálních příjemců této podpory.

Účelovou podporu na projekty budou poskytovatelé poskytovat v rámci vládou schválených programů a budou zaměřeny na obory podle kompetencí jednotlivých poskytovatelů, přičemž programy GA ČR a TA ČR budou svou podstatou průřezové (nadresortní), nicméně nebudou na stejné aktivitu, jako budou programy ostatních resortních poskytovatelů. Všichni poskytovatelé, včetně AV ČR, GA ČR a TA ČR budou předkládat své koncepce MVV, které je bude se svým stanoviskem předkládat vládě. V tomto případě se jedná o klíčový efektivní nástroj koordinace, který bude směřovat k zajištění souladu jednotlivých resortních koncepcí s Národní politikou VaVal. Cílem je odstranění případných nesouladů jednáním předkládajícího ministerstva a MVV již před předložením materiálu na jednání vlády, v souladu s principy pro předkládání materiálů do vlády obsaženými v Jednacím řádu vlády. MVV v žádném případě nebude do resortních koncepcí z pozice koordinátora jednostranně zasahovat. Pokud se nepodaří rozpor odstranit zmíněnými předběžnými jednáními, připojí k materiálu své odůvodněné stanovisko a rozhodne vláda.

- Vědecká rada České republiky (VR ČR) bude mít postavení nezávislého a reprezentativního expertního orgánu pro oblast vědy.
- Nezávislé postavení VR ČR se projeví při vydávání jejích stanovisek a doporučení, při němž bude nezávislá na jakémkoliv jiném orgánu, bude se řídit pouze zákony a jinými právními předpisy. Pokud jde konkrétně o stanoviska, ta budou sice vydávána na žádost vlády, avšak jejich obsah a forma budou již plně na zvážení VR ČR. V případě doporučení bude dokonce zcela na zvážení VR ČR, které otázky v rámci dané oblasti bude považovat za natolik klíčové, aby se k nim prostřednictvím doporučení iniciativně vyjádřila.
- Reprezentativní charakter VR ČR bude zajištěn jednak jejím stanoveným složením zahrnujícím představitele všech kategorií činností spadající pod pojem věda v jeho nejširším chápání (výzkum, vývoj a inovace), osobnosti veřejného života zde budou reprezentovat spojení vědy s praxí, a to jak v soukromé, tak ve veřejné sféře. Druhým nástrojem k zajištění reprezentativního složení VR ČR je předepsaný široký okruh navrhovatelů a konečně i složené jmenování třemi naprosto odlišně ustavenými státními orgány.
- Expertní charakter VR ČR bude nepochybně dán skutečností, že její stanoviska a doporučení nebudou pro vládu, popřípadě pro další adresáty závazná. Musí proto působit svou odbornou autoritou, odvozenou od autority jejích jednotlivých členů a přesvědčivostí své odborné argumentace.
- Specifické postavení VR ČR v soustavě státních orgánů bude vyjádřeno též systematicky začleněním její úpravy do samostatné hlavy této části, odděleně od úpravy státní správy VaVal.
- v rámci své působnosti bude VR ČR vydávat na žádost vlády prostřednictvím ministra pro výzkum a vývoj, nebo přímo na jeho žádost, stanoviska ke klíčovým otázkám a dlouhodobému rozvoji systému výzkumu, vývoje a inovací, bude rovněž oprávněna vydat z vlastní iniciativy doporučení k takovým otázkám,
- bude vydávat nejméně jednou za 2 roky zprávu o své činnosti a předkládat ji vládě, Poslanecké sněmovně a Senátu k projednání
- v personálních otázkách bude projednávat návrhy na jmenování ředitele GA ČR a TA ČR před jejich jmenováním státním tajemníkem Ministerstva pro výzkum a vývoj, a navrhopvat ministrowi pro výzkum a vývoj kandidáty do dalších orgánů agentur
- bude mít 15 členů jmenovaných po třetinách (po 5) předsedou vlády na návrh ministra pro výzkum a vývoj, Poslaneckou sněmovnou a Senátem na období 5 let s možností jednoho opakovaného jmenování
- členové budou vybírání z návrhů relevantních institucí, především reprezentace vysokých škol, Akademie věd ČR a dalších subjektů zabývajících se výzkumem, vývojem a inovacemi, tak aby ve složení VR ČR byli zastoupeni představitelé základního a aplikovaného výzkumu, vývoje a inovací, a dále též další významné osobnosti veřejného života,
- zákon stanoví u části prvních členů VR ČR kratší funkční období, tak aby byla zajištěna postupná obměna jejího složení,
- do doby ustavení Vědecké rady ČR bude její úkoly plnit dosavadní Rada pro výzkum, vývoj a inovace,
- činnost VR ČR bude po organizační, administrativní a materiální stránce zajišťovat Ministerstvo pro výzkum a vývoj.

Návrh budoucí struktury státní správy výzkumu, vývoje a inovací – poskytovatelé a kategorie poskytované podpory

1.4 Kategorie a nástroje podpory, včetně uznaných a způsobilých nákladů

Jednotlivé kategorie účelové podpory základního výzkumu, aplikovaného výzkumu a inovací budou odpovídat následujícímu členění:

- institucionální podpora
 - podpora na rozvoj výzkumných organizací,
 - podpora výzkumných infrastruktur (VIF),
 - investiční podpora výzkumných infrastruktur,
 - podpora na specifický vysokoškolský výzkum,
 - podpora mezinárodní spolupráce ve VaVal,
 - podpora agendy VaVal (činnosti poskytovatelů),
 - podpora pracovišť (veřejných výzkumných institucí) AV ČR,
- účelová podpora
 - podpora projektů VaV, zadaných ve formě veřejných soutěží ve VaV nebo zadaných jako veřejné zakázky pro potřeby státní správy, včetně projektů mezinárodní spolupráce,
 - podpora inovací.

Uznané náklady budou takové způsobilé náklady, které jsou zdůvodněny a poskytovatelem schváleny. Akceptovatelné způsobilé náklady jsou definovány pro každou kategorii podpory.

Podrobný popis jednotlivých forem je uveden v části 1.6 a 1.7.

1.5 Výdaje státního rozpočtu na výzkum, vývoj a inovace

V předmětné části půjde především o definování procesů přípravy návrhu výdajů státního rozpočtu na VaVal, kde stávající kroky budou nahrazeny jinými s přibližně stejnými náklady (např. dlouhodobý výhled již poskytovatelé připravují, ale není zatím součástí návrhu výdajů). Některé části změny postupů a procedur, které nevyžadují změny stávajícího zákona, již byly uplatněny při přípravě návrhu výdajů státního rozpočtu na výzkum, vývoj a inovace na rok 2016 s výhledem na léta 2017 a 2018 (protože ale nejsou dosud zakotveny v zákoně, vedou k řadě rozporů, které prodlužují proces a činí ho méně efektivním). Současně dojde oproti stávajícímu stavu k vyjmutí nadbytečné úpravy interní procedury kombinované s procesem schvalování či změny programů poskytovatelů (obsažené nyní v § 5 zákona č. 130/2002 Sb.).

Přípravu návrhu výdajů státního rozpočtu na VaVal bude mít v působnosti MVV. Bude zakotvena dlouhodobost závazku a závaznosti střednědobého výhledu výdajů státního rozpočtu na VaVal. Návrh státního rozpočtu na VaVal bude vedle návrhu výdajů na daný kalendářní rok a na následující dva roky (tj. střednědobý výhled) obsahovat i informativní část o výdajích na dalších šest let (tj. dlouhodobý výhled).

První návrh bude obsahovat návrh výdajů podle platného střednědobého výhledu v členění podle jednotlivých položek/aktivit, návrhy na zvýšení výdajů a jejich odůvodnění předkládají poskytovatelé. V zákoně budou stanoveny i termíny zahájení prací na přípravě návrhu státního rozpočtu na VaVal (do 1. ledna roku předcházejícího roku, na nějž je návrh výdajů státního rozpočtu na VaVal připravován) a jejich ukončení – předložení návrhu státního rozpočtu na VaVal na jednání vlády (do 30. dubna).

Zákonem bude uložena povinnost zapracovat do návrhu výdajů státního rozpočtu výdaje na jednotlivé aktivity tak, jak je vláda schválí při projednávání těchto aktivit (např. návrhů programů) nebo současně navrhnout změnu těchto aktivit. Bude definováno, co je v rámci přípravy návrhu výdajů státního rozpočtu považováno za závazek, který musí být přednostně uplatněn (např. programy účelové podpory již vládou schválené, již schválené výdaje na investiční podporu

nebo provoz výzkumných infrastruktur, podpora mezinárodní spolupráce na poplatky vyplývající z uzavřených mezinárodních smluv, uzavřené smlouvy či vydaná rozhodnutí o poskytnutí podpory).

Návrh rozdělení institucionálních výdajů mezi rozpočtové kapitoly bude dán zákonem o státním rozpočtu na daný rok a platným střednědobým výhledem. Nárůst nebo pokles celkové institucionální podpory v rámci výdajů státního rozpočtu na výzkum, vývoj a inovace ve střednědobém výhledu se promítá stejným poměrem mezi všechny rozpočtové kapitoly tak, aby zůstaly zachovány podíly jednotlivých poskytovatelů na celkových výdajích, přičemž bude možné přihlížet k výsledkům provedené evaluace (hodnocení). Rozdělení institucionální podpory mezi jednotlivé výzkumné organizace, výzkumné infrastruktury a definování jejího následného užití je odpovědností poskytovatele, kde může buď využít stejný princip jako u rozpočtových kapitol nebo podporu rozdělit na základě výsledků vlastního hodnocení, které zveřejní.

1.6 Institucionální podpora výzkumu, vývoje a inovací

1. Podpora na rozvoj výzkumných organizací

V rámci institucionální podpory bude zachována kategorie podpory na rozvoj výzkumných organizací, která bude i nadále zahrnovat podporu činnosti jejich výzkumných infrastruktur a zajistí tak podporu širšího spektra i menších infrastruktur, které nebudou splňovat podmínky pro zařazení mezi národní infrastruktury (viz dále).

Zahrnuje i podporu na činnost jejich výzkumných infrastruktur, přičemž tato bude poskytována na nehošpodářské činnosti výzkumné organizace podle Rámce na období pěti let a to na základě smluv/rozhodnutí o výkonech, vycházejících z plánu rozvoje výzkumné organizace, ve kterém budou stanoveny cíle její činnosti podle specifik daného poskytovatele.

Možnými příjemci této podpory budou ty výzkumné organizace, které splňují podmínky dle Rámce, a které jsou zřízeny státem nebo zákonem nebo které provádějí činnosti ve VaVal ve veřejném zájmu, tj.:

- veřejné výzkumné instituce, zřízené podle zákona č. 341/2005 Sb.,
- veřejné a státní vysoké školy, zřízené podle § 5 a § 95 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách,
- organizační složky státu zabývající se VaVal,
- příspěvkové organizace zabývající se výzkumem,
- ostatní instituce, které realizují VaVal ve veřejném zájmu, přičemž veřejný zájem bude definován věcně příslušným ministerstvem v jeho koncepčním dokumentu (podle oboru, ve kterém bude takový VaVal realizován) a schválen vládou.

Poskytovateli této podpory budou:

- AV ČR a ministerstva, která jsou zřizovateli veřejných výzkumných institucí; v případech, kdy veřejná výzkumná organizace je zřízena jinou organizační složkou státu než ministerstvem, bude úlohu poskytovatele plnit to ministerstvo, které je kompetenčně odpovědné za problematiku, kterou veřejná výzkumná instituce ve svých aktivitách VaVal realizuje,
- MŠMT pro veřejné vysoké školy,
- ministerstva, která financují státní vysoké školy, tj. MO pro vojenské vysoké školy a MV pro policejní vysoké školy,
- ministerstva, kterým jsou podřízeny organizační složky státu zabývající se VaVal,
- ministerstva, která jsou zřizovateli příspěvkových organizací zabývajících se VaVal,
- ministerstva, kterým bude určeno (s ohledem na vymezení jejich kompetencí) podporovat organizace zabývající se VaVal na základě veřejného zájmu.

Způsobilými náklady budou:

- osobní náklady nebo výdaje výzkumných pracovníků, techniků a ostatního podpůrného personálu v rozsahu nezbytném pro účely plánu rozvoje výzkumné organizace, včetně stipendií na VaVal podle zákona o vysokých školách,
- náklady nebo výdaje na pořízení hmotného majetku v rozsahu a po dobu, kdy je tento majetek využíván pro účely plánu rozvoje výzkumné organizace,
- náklady nebo výdaje na pořízení nehmotného majetku, poznatků a patentů zakoupených nebo pořízených v rámci licence z vnějších zdrojů za obvyklých tržních podmínek využité výlučně pro účely plánu rozvoje výzkumné organizace, další provozní náklady nebo výdaje,
- náklady nebo výdaje na služby dle plánu rozvoje výzkumné organizace,
- doplňkové náklady nebo výdaje vzniklé v přímé časové a věcné souvislosti při řešení plánu rozvoje výzkumné organizace.

Poskytovatel poskytne institucionální podporu na podporu činnosti výzkumných organizací, zahrnující i činnost jejich výzkumných infrastruktur, na základě zhodnocení jejich činností (výsledky VaVal, aktivity ve VaVal) a plánu rozvoje, zpracovaného příjemcem institucionální podpory a na základě zhodnocení splnění cílů stanovených pro minulé období. V plánu rozvoje navrhne příjemce zaměření výzkumu, vývoje a inovací nebo transferu výsledků v souladu s definicí výzkumné organizace a specifikuje cíle činnosti výzkumné organizace (dle specifik daného poskytovatele) na budoucí období pěti let. Plán rozvoje výzkumné organizace bude odrážet vztah ke koncepčním a strategickým dokumentům, personálnímu složení a materiálně-technickému vybavení, dosavadním výsledkům a důvodu, pro který byl svým zřizovatelem zřízen nebo založen, a pro který je podporován z výdajů státního rozpočtu na VaVal. Zákon stanoví povinnost poskytovatele uzavřít smlouvu nebo vydat rozhodnutí o poskytnutí institucionální podpory na rozvoj výzkumné organizace na dobu, na kterou schválil plán rozvoje výzkumné organizace, a na stejnou dobu stanovit rámcový objem institucionální podpory na rozvoj výzkumné organizace na jednotlivé roky.

Zákonem budou rovněž stanoveny minimální náležitosti výkonnostní smlouvy (rozhodnutí), a to:

- popis výchozího stavu výzkumné organizace při uzavření smlouvy,
- vize (očekávání) rozvoje výzkumné organizace v předmětném časovém období, na které je smlouva uzavírána,
- úkoly v oblasti spolupráce s praxí,
- úkoly v oblasti mezinárodní spolupráce a členství v mezinárodních organizacích,
- specifikace rámcové výše způsobilých nákladů ve vazbě na stanovené cíle výzkumné organizace, a to jak v celém objemu na předmětné časové období, tak v rozpisu na jednotlivé roky účinnosti smlouvy,
- podrobnosti o způsobu kontroly plnění cílů smlouvy poskytovatelem v souladu se zásadami kontroly stanovenými tímto zákonem v průběhu trvání smlouvy a výčet opatření, která mohou být využita k nápravě stavu, který nezaručuje naplnění cílů smlouvy
- důvody pro snížení (nebo odejmutí) podpory poskytovatelem.

Zákon a jeho prováděcí předpis stanoví principy pro provádění hodnocení.

Zodpovědnost za rozvoj výzkumné organizace bude mít její zřizovatel, případně poskytovatel této podpory. Zákon umožní poskytovateli snížit výši institucionální podpory pouze ze stanovených důvodů.

Mezi tyto důvody bude patřit zejména:

- neplnění nebo závažné porušení schváleného plánu rozvoje výzkumné organizace,
- neplnění nebo porušování podmínek pro poskytnutí nebo čerpání podpory nebo jiných relevantních předpisů,

- snížení celkových výdajů státního rozpočtu na výzkum, vývoj a inovace,
- změny vyplývající z evaluace prováděné jednou za pět let.

2. Podpora výzkumných infrastruktur (VIF)

Jako optimální cesta k řešení výše popsaného problému s udržitelností výzkumných infrastruktur se předkladateli jeví zavedení nového systému (vytvoření nové kategorie institucionální podpory) financování výzkumných infrastruktur zajišťujícího jejich udržitelnost (avšak současně s omezením jejich podpory jinými způsoby účelové a institucionální podpory). Tato forma bude sdružovat dosavadní roztržštěné nástroje podpory výzkumných infrastruktur, což jsou zejména programy Národní program udržitelnosti I a II, institucionální podpora na rozvoj výzkumných organizací, projekty účelové podpory, projekty velkých infrastruktur, prostředky operačních programů apod.

Charakteristickým znakem takto financovaných IF bude stanovení určitého minimálního využití jejich kapacity subjekty odlišnými od jejich zřizovatele (provozovatele) a jejich značný význam pro rozvoj výzkumu a vývoje v ČR. Podmínky pro definování výzkumné infrastruktury financované z této kategorie podpory budou vycházet z Národní politiky VaVal a bude je na návrh MŠMT předložený v dohodě s MVV schvalovat vláda, stejně jako pravidla pro jejich financování. Tímto mechanismem bude zajištěna kontinuita se systémem a podmínkami nastavenými usnesením vlády ze dne 21. prosince 2015 č. 1067 k posílení jistoty a dlouhodobé stability systému výzkumu, vývoje a inovací po ukončení programovacího období Evropských strukturálních a investičních fondů a k přípravě návrhu rozpočtu výzkumu, experimentálního vývoje a inovací na léta 2017, střednědobého výhledu a dlouhodobého výhledu do roku 2021. Následné rozhodnutí o tom, které výzkumné infrastruktury budou institucionálně podporovány, bude pak rovněž učiněno v dohodě MVV a MŠMT.

Jedná se o specifický nástroj podpory klíčových výzkumných infrastruktur, které budou využívány nejen výzkumnou organizací, která je jejím zřizovatelem/provozovatelem, ale významným způsobem i třetími subjekty, včetně zahraničních. Tyto infrastruktury budou rovněž přispívat ke zvýšení kvality a konkurenceschopnosti výzkumu a vývoje a budou schvalovány vládou.

Prostředky budou poskytovány bez veřejné soutěže, obdobně jako prostředky na rozvoj výzkumných organizací, v souladu s plánem rozvoje a na něj navazující smlouvou (na základě žádosti podle rozpočtových pravidel). Obdobně jako v případě jiných kategorií podpory, nemůže zákon stanovit nějakou konkrétní výši prostředků, která bude každoročně tímto způsobem poskytována, to je věc zákona o státním rozpočtu.

Pouze v případě investic provozovatele či zřizovatele na modernizaci vlastních infrastruktur bude možno zdroje kumulovat, a to za použití článku 26 GBER. Současně se předpokládá zachování podpory ze zdrojů stávajícího Národního programu udržitelnosti do roku 2020 (NPU I a II).

Výhodou nového řešení bude zákonná garance udržitelnosti klíčových výzkumných infrastruktur, celkově výrazně zjednodušený přístup národních výzkumných infrastruktur k potřebným finančním prostředkům z jednoho zdroje.

V tomto novém způsobu podpory budou sdruženy jejich dosavadní způsoby podpory (projekty Národních programů udržitelnosti, projekty účelové podpory, projekty velkých infrastruktur, projekty operačních programů atd.). Cílem je zajistit dlouhodobou udržitelnost činnosti největších a nejdůležitějších výzkumných infrastruktur v ČR splňujících podmínky Rámce, kterou při jejich vzájemné soutěži o různé národní zdroje podpory zajistit nelze a dochází tak k neefektivnímu vynakládání a využívání veřejných prostředků,

Poskytovatelem bude MŠMT (případně další zřizovatelé), které poskytne institucionální podporu na VIF na základě zhodnocení plánu rozvoje, zpracovaného příjemcem podpory (tj. provozovatelem výzkumné infrastruktury) a na základě zhodnocení splnění cílů stanovených pro minulé období. V plánu rozvoje navrhne příjemce zaměření výzkumu, vývoje a inovací nebo transferu výsledků v souladu s definicí VIF a jednoznačně a závazně specifikuje závazné cíle, výsledky a další výkony/činnosti dle specifik dané VIF na budoucí období pěti let. Plán rozvoje VIF bude odrážet vztah ke koncepčním a strategickým dokumentům, personálnímu složení, materiálně-technickému vybavení, dosavadním výsledkům a důvodům, pro který byla svým

zřizovatelem zřízena nebo založen, a pro který je podporována z výdajů státního rozpočtu na VaVal.

Zákon stanoví povinnost poskytovatele uzavřít smlouvu nebo vydat rozhodnutí o poskytnutí institucionální podpory na VIF na dobu, na kterou schválil plán rozvoje výzkumné infrastruktury, a na stejnou dobu stanovit objem institucionální podpory na rozvoj výzkumné infrastruktury na jednotlivé roky.

Zodpovědnost za VIF bude mít její zřizovatel, a poskytovatel této kategorie institucionální podpory.

Zákon umožní poskytovateli snížit výši institucionální podpory nebo ji zcela odejmout pouze ze stanovených důvodů. Mezi tyto důvody bude patřit:

- neplnění nebo závažné porušení schváleného plánu rozvoje VIF,
- neplnění nebo porušování podmínek pro poskytnutí nebo čerpání podpory nebo jiných relevantních předpisů,
- snížení celkových výdajů státního rozpočtu na výzkum, vývoj a inovace,
- změny vyplývající z hodnocení prováděného pro VIF jednou za pět let.

Způsobilé náklady budou stejné, jako u podpory na rozvoj výzkumných organizací s výjimkou nákladů na investiční podporu výzkumných infrastruktur.

Oprávněnými příjemci budou výzkumné organizace splňující podmínky Rámce, které jsou / budou zřizovateli/provozovateli VIF.

3. Investiční podpora výzkumných infrastruktur

Investiční podpora výzkumných infrastruktur bude moci být poskytnuta pouze na úhradu kapitálových výdajů na pořízení nebo modernizaci výzkumné infrastruktury. Způsobilým nákladem budou náklady nebo výdaje na pořízení hmotného majetku tak, aby výše podpory odpovídala míře využití výzkumné infrastruktury pro ne hospodářské a hospodářské činnosti výzkumné organizace podle čl. 26 GBER.

Oprávněnými příjemci budou, až na výjimky dané veřejným zájmem, výzkumné organizace. Oprávněným poskytovatelem podpory bude MŠMT (případně další zřizovatelé).

4. Podpora na specifický vysokoškolský výzkum

Podpora na specifický vysokoškolský výzkum bude moci být poskytována pouze v případě, pokud bude tento výzkum navázán na veřejné vzdělávání organizované v rámci státního vzdělávacího systému. Bude se jednat o výzkum prováděný studenty při uskutečňování akreditovaných studijních programů.

Způsobilé náklady budou stejné, jako u podpory na rozvoj výzkumných organizací. Podmínky podpory navrhne MŠMT a schválí vláda.

Oprávněným poskytovatelem podpory může být Ministerstvo vnitra (pro Policejní akademii) a Ministerstvo obrany (pro Univerzitu obrany), v případech ostatních vysokých škol bude oprávněným poskytovatelem MŠMT.

Oprávněnými příjemci budou vysoké školy.

5. Podpora na mezinárodní spolupráci ve výzkumu, vývoji a inovacích

Tato podpora bude zahrnovat úhrady:

- poplatků za členství České republiky v mezinárodních programech VaVal,
- poplatků za členství v mezinárodních organizacích zabývajících se VaVal,
- úhrady finanční spoluúčasti České republiky v projektech mezinárodní spolupráce ve VaVal, pokud je tento podíl možné hradit z veřejných prostředků a bylo provedeno

hodnocení návrhů projektů mimo území České republiky; v takovém případě se nové hodnocení již neprovede a poskytovatel poskytne institucionální podporu podle pravidel mezinárodního programu.

Podporu bude možné poskytnout pouze na základě mezinárodní smlouvy nebo právního aktu vydaného k jejímu provedení nebo v případě, že není možné mezinárodní smlouvu uzavřít, na základě dokumentu obdobného významu, jehož signatářem je Česká republika.

Koordinační role v otázce mezinárodní spolupráce ve VaV bude v gesci MVV, mezinárodní spolupráci v inovacích pak bude v gesci MPO. Z této kompetence bude vyplývat odpovědnost za úhrady poplatků za členství ČR v mezinárodních programech a v mezinárodních organizacích. V případech, kdy nebude zcela jasné odlišení těchto gescí, bude aplikována zásada podle kompetenčního zákona (ministerstva zabezpečují ve své působnosti úkoly související se sjednáváním mezinárodních smluv, s rozvojem mezinárodních styků a mezinárodní spolupráce, zabezpečují ve své působnosti úkoly z mezinárodních smluv). Tato zásadabuderespektována i v dané oblasti, atak jako v řadě dalších oblastí mezinárodních vztahů, lze i tady předpokládat nezbytnost úzké koordinace mezi zainteresovanými resorty (MVV a MPO).

Oprávněným poskytovatelem této podpory bude MVV.

(Pozn.: Tato forma podpory není podporou, kdy poskytovatel účelové podpory realizuje program mezinárodní spolupráce, v němž výběr projektů v rámci programu účelové podpory je realizován na národní úrovni, resp. ve spolupráci zemí, které program společně realizují. Takové programy jsou součástí podpory projektů v rámci účelové podpory a oprávněnými poskytovateli takové podpory ve formě programů na konkrétní aktivity VaVal pak budou i další ministerstva, která takovou možnost ze svých kompetencí mají, např. MŠMT, MO, MV, MZe, MZd apod.).

Obdobně jako podle dosavadní právní úpravy nebude okruh poskytovatelů omezen zákonem. To znamená, že případné rozšíření tohoto okruhu bude odvozeno pouze od zákona o státním rozpočtu, pokud do příslušné kapitoly budou svěřeny finanční prostředky na VaVal. Zákonem o státním rozpočtu by pak zpravidla měly být v příslušné kapitole zajištěny finanční prostředky na dokončení již zahájených projektů.

6. Agenda výzkumu, vývoje a inovací

Tento typ institucionální podpory bude zahrnovat náklady na:

- zabezpečení veřejné soutěže a celého procesu hodnocení a vyhodnocení poskytování účelové i institucionální podpory,
- věcné nebo finanční ocenění mimořádných výsledků ve výzkumu, vývoji a inovacích nebo ocenění propagace a popularizace VaVal,
- náklady na činnost poskytovatelů.

Způsobilé náklady budou odpovídat výdajům na činnost orgánů státní správy na předmětné činnosti. Oprávněnými příjemci budou poskytovatelé podpory.

7. Podpora pracovišť Akademie věd České republiky

Jedná se o období příspěvku zřizovatele na výdaje veřejných výzkumných institucí (např. příspěvky na investice, rekonstrukce apod.).

Oprávněnými příjemci budou veřejné výzkumné instituce, které zřizuje Akademie věd České republiky. Oprávněným poskytovatelem bude Akademie věd České republiky.

1.7 Účelová podpora výzkumu, vývoje a inovací

1. Podpora projektů základního a aplikovaného výzkumu a vývoje

Podpora projektů VaVal se poskytne na základě vládou schváleného programu (programem se rozumí i projekty základního výzkumu, doposud označované jako skupiny grantových projektů).

Zákon vymezí základní náležitosti znění programů a podmínky pro schválení jejich změn obdobně jako ve stávající úpravě a vymezí jejich návaznosti na koncepční a strategické dokumenty.

Návrhy programů budou připravovat a vládě předkládat příslušní poskytovatelé (MK, MPO, MO, MŠMT, MV, MVV, MZe, MZd), přičemž před předložením vládě (resp. před postoupením do meziresortního připomínkového řízení) bude návrh programu předložen ke stanovisku MVV (resp. RVVI). Stanovisko MVV bude pro předkladatele návrhu programu závazné, případné rozpory se budou řešit v souladu s Jednacím řádem vlády.

Návrhy programů, které bude následně (po schválení vládou) realizovat GA ČR a TA ČR, bude připravovat MVV ve spolupráci s těmito agenturami. V případech, kdy TA ČR bude realizovat programy zaměřené na problematiku ostatních resortů, které nebudou poskytovateli, bude program připravovat MVV ve spolupráci s těmito resorty.

Podpora projektů bude poskytována na základě výsledků veřejné soutěže ve výzkumu, vývoji a inovacích nebo na základě vyhodnocení veřejné zakázky.

Prováděcí předpis zejména stanoví podrobnosti o tom, co bude návrh programu obsahovat, způsob provedení veřejné soutěže (v případech, kdy jednotlivé projekty v rámci programu budou vybírány ve formě veřejných zakázek, bude stanoveno, že od fáze výzvy k podávání návrhů projektů do fáze výběru nejvhodnější nabídky bude postupováno procesně podle zákona o veřejných zakázkách), způsob vyhodnocení programu (ex ante, interim, ex post, hodnocení přínosů).

U veřejné soutěže ve výzkumu, vývoji a inovacích jako základního postupu pro podporu projektů VaVal dojde k úpravám, vyplývajícím zejména z požadavků na zjednodušení stávající úpravy a na specifikaci těch ustanovení, která přináší rozdílné výklady. Návrh oproti stávající hlavě V. zákona o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací zjednoduší prokazování skutečností o uchazeči, přičemž informace, které má stát již k dispozici (výpis z rejstříku trestů, výpis z rejstříku veřejných výzkumných institucí, výpis z obchodního rejstříku, popř. dalších veřejných rejstříků) se nebudou dokládat ověřeným výpisem; podmínky, jejichž splnění je dáno jiným právním předpisem (bezúhonnost statutárních orgánů státem zřízených institucí), se nebudou prokazovat vůbec; zjednoduší se způsob jednání za uchazeče (nebude se např. požadovat ověřený podpis všech členů statutárních orgánů). V principu však bude zachována stávající úprava veřejné soutěže ve výzkumu, vývoji a inovacích jako specifického institutu, odlišného od veřejné soutěže podle občanského zákoníku.

U projektů s mezinárodní účastí bude snaha využít výsledků hodnocení provedených mezinárodními poskytovateli nebo partnery, aby se nezvyšovala administrativní zátěž uchazečů, pokud je takové hodnocení k dispozici. Mezinárodní hodnocení návrhů projektů bude možné použít i v jiných případech, kdy se to ukáže jako účelné (např. při poskytování účelové podpory projektům, které byly vyhodnoceny v zahraničí jako kvalitní, ale nebyly financovány z důvodu omezeného objemu finančních prostředků).

U programů mezinárodní spolupráce (tj. programů, kdy je realizována spolupráce účastníků z obou či více zúčastněných zemí), kdy je podpora výhradně poskytována z rozpočtů zúčastněných států, je výběr konkrétních společných projektů prováděn ve shodě obou (či více) financujících států.

Pro případy spolupráce se zahraničními agenturami, naplňování dvoustranných i vícestranných dohod s jinými státy bude zachována možnost upravit postup financování společným ujednáním mimo tento zákon. Oproti stávajícímu znění bude nutné najít řešení i pro případy, kdy vztah mezi spolupracujícími státy není upraven mezistátní smlouvou nebo dohodou, ale jiným dokumentem obdobného významu (s některými státy není z mezinárodněprávního hlediska uzavření dohody možné).

Zákon bude nadále počítat s využitím institutu veřejné zakázky ve výzkumu, vývoji a inovacích zadávané postupem podle zákona upravujícího zadávání veřejných zakázek. Jako praktické se jeví zejména využití nově navrhovaného specifického druhu zadávacího řízení – řízení o inovačním partnerství. Právě s ohledem na předpokládané zavedení tohoto nového druhu zadávacího řízení, jakož i s přihlédnutím ke komplexnosti nově navrhované úpravy zadávání veřejných zakázek nebude zákon stanovovat žádné další specifické instituty či významnější odchylky pro zadávání veřejných zakázek v oblasti VaVal. Na rozdíl od stávající úpravy, pro

projekty realizované formou veřejné zakázky pro potřeby státní správy, kdy veškeré dosažené přínosy (výsledky) připadají výhradně veřejnému zadavateli nebo zadavateli, bude v případech definovaných v programu umožněno, aby si veřejný zadavatel nebo zadavatel neponechával všechny výsledky a přínosy zakázky výhradně pro vlastní použití při provádění své činnosti a mohl je v souladu s pravidly obsaženými v oddílu 2.3 Rámce za tržních, rovných a nediskriminačních podmínek sdílet s dodavateli (tato možnost bude upravena zejména v části Práva k výsledkům VaVal – viz část 1.9). Zde budou z evropských předpisů převzata hlavní omezení (smlouvy, jejichž předmět spadá do jedné nebo více kategorií výzkumu a vývoje, musí mít omezenou dobu platnosti a mohou zahrnovat vývoj prototypů a omezeného množství prvních výrobků a služeb ve formě testovací série; předmětem stejné smlouvy nesmí být nákup komerčního objemu výrobků nebo služeb) a co do procesu tohoto typu zadávacího řízení bude rovněž odkázáno na nový zákon o zadávání veřejných zakázek, který upravuje problematiku tzv. inovačního partnerství.

Způsobilými náklady budou (viz čl. 25 GBER a čl. 31 ABER):

- osobní náklady nebo výdaje výzkumných pracovníků, techniků a ostatního podpůrného personálu v rozsahu nezbytném pro účely plánu rozvoje výzkumné organizace, včetně stipendií na VaVal podle zákona o vysokých školách,
- náklady na nástroje a vybavení v rozsahu a po dobu, kdy jsou využívány pro potřeby řešení projektu; jestliže nejsou tyto používány v rámci projektu po celou dobu své životnosti, jsou za způsobilé náklady považovány pouze odpisy za dobu trvání projektu vypočítané na základě všeobecně uznávaných účetních zásad,
- náklady na pozemky a budovy v rozsahu a po dobu, kdy jsou využívány pro účely projektu; u budov jsou způsobilými náklady pouze odpisy za dobu trvání projektu vypočítané na základě všeobecně uznávaných účetních zásad; v případě pozemků se za způsobilé náklady považují náklady na obchodní převod nebo skutečně vzniklé náklady na kapitál,
- náklady na smluvní výzkum, poznatky a patenty zakoupené nebo pořízené v rámci licence z vnějších zdrojů za obvyklých tržních podmínek a rovněž náklady na poradenské a rovnocenné služby využité výlučně pro účely projektu,
- dodatečné režijní a provozní náklady včetně nákladů na materiál, dodávky a podobné výrobky, které vznikly bezprostředně v důsledku řešení projektu.

Intenzita podpory bude zákonem stanovena tak, aby korespondovala s čl. 25 a 30 GBER.

Oprávněnými příjemci budou všechny právnické a fyzické osoby, pokud specifické podmínky programu schváleného vládou nestanoví jinak.

Oprávněnými poskytovateli budou:

- Ministerstvo kultury pro aplikovaný výzkum národní a kulturní identity,
- Ministerstvo průmyslu a obchodu pro aplikovaný výzkum pro potřeby odvětví, které jsou ministerstvu kompetenčně vymezeny,
- Ministerstvo obrany pro aplikovaný obranný výzkum,
- Ministerstvo vnitra pro aplikovaný bezpečnostní výzkum,
- Ministerstvo pro výzkum a vývoj pro podporu mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji,
- GA ČR a TA ČR pro průřezové programy podpory spadající do působnosti ústředního správního úřadu odpovědného za výzkum a vývoj,
- Ministerstvo zdravotnictví pro aplikovaný zdravotnický výzkum,
- Ministerstvo zemědělství pro aplikovaný zemědělský výzkum.

Podpora projektů obsahujících pouze základní výzkum (nebo převážně základní výzkum) bude poskytována pouze z rozpočtové kapitoly MVV z výdajů GA ČR. Podpora projektů aplikovaného výzkumu v dalších odvětvích a podpora mezioborových a meziodvětvových projektů aplikovaného výzkumu bude poskytována pouze z rozpočtové kapitoly MVV z výdajů TA ČR, přičemž projekty

mohou obsahovat i podíl základního výzkumu. Podpora projektů, kdy předmětem jeho řešení nebo jeho výsledkem jsou utajované informace podle zvláštního předpisu, bude zpravidla poskytována z rozpočtové kapitoly Ministerstva obrany, Ministerstva vnitra a Ministerstva zdravotnictví.

2. Podpora inovací

Tato podpora bude moci být poskytována ve třech formách (viz. čl. 27 až 29 GBER):

- podpora inovačním klastrům,
- podpora na inovace malým a středním podnikům,
- podpora na inovace postupů a organizační inovace.

Podpora inovačním klastrům, tj. strukturám nebo organizovaným seskupením nezávislých subjektů, jejichž účelem je povzbuzovat inovace podporou sdílení zařízení a výměny poznatků a odborných znalostí, jakož i účinným podílem na transferu znalostí, vytváření sítí, šíření informací spolupráci mezi podniky a dalšími organizacemi klastru – bude moci být poskytnuta jen za podmínek, pouze příjemcům a na způsobilé náklady stanovené čl. 27 GBER; oprávněným poskytovatelem bude MPO. Podpora určená inovačním klastrům se poskytuje výhradně právnické osobě, která inovační klastř provozuje (klastrová organizace). Přístup do provozu klastru a k jeho zařízení a činnostem musí být umožněn více uživatelům za transparentních a nediskriminačních podmínek.

Podniky, které financovaly alespoň 10 % investičních nákladů na inovační klastř, budou moci získat přednostní přístup (přiměřený příspěvku daného podniku na investiční náklady) se zvýhodněnými podmínkami, které musí být zveřejněny, aby nedocházelo k nadměrné kompenzaci. Poplatky účtované za využívání zařízení daného klastru a podílení se na jeho činnostech musí dle GBER odpovídat tržní ceně nebo odrážet příslušné náklady klastru.

Na výstavbu či modernizaci inovačních klastrů bude možné čerpat investiční podporu (náklady na investice do nehmotného a hmotného majetku) a na provoz klastrů bude možné čerpat provozní podporu (osobní a správní, včetně režijních, náklady související s řízením, provozem, marketingem klastru apod.). Dle GBER však nesmí doba poskytování podpory přesáhnout 10 let.

Podpora na inovace pro malé a střední podniky – bude moci být poskytnuta jen za podmínek, pouze příjemcům a na způsobilé náklady stanovené čl. 28 GBER. Oprávněným poskytovatelem bude MPO.

Podporu bude možné dle GBER získat pouze na náklady na získání, uznání a obranu patentů a dalších nehmotných aktiv, náklady na vyslání vysoce kvalifikovaných pracovníků z organizace pro výzkum a šíření znalostí nebo velkého podniku, kteří u příjemce podpory pracují na činnostech v oblasti VaVal v nově vytvořené funkci, avšak nenahrazují jiné pracovníky a na náklady na poradenské a podpůrné služby v oblasti inovací. U těchto posledně jmenovaných nákladů lze dle GBER intenzitu podpory zvýšit až na 100 % způsobilých nákladů za předpokladu, že celková výše podpory na tyto poradenské a podpůrné služby poskytnutá v kterémkoli období tří let nepřesáhne 200 000 EUR na jeden podnik.

Podpora na inovace postupů a organizační inovace, tj. na uplatňování nového nebo podstatně zdokonaleného způsobu výroby nebo poskytování služeb, resp. na realizaci nového způsobu organizace obchodních praktik, pracoviště nebo vnějších vztahů podniku.

Bude moci být poskytnuta jen za podmínek, pouze příjemcům a na způsobilé náklady stanovené čl. 29 GBER. Oprávněným poskytovatelem bude MPO.

Podpora určená velkým podnikům je dle GBER slučitelná pouze tehdy, pokud tyto podniky v podporované činnosti účinně spolupracují s malými a středními podniky, přičemž spolupracujícím malým a středním podnikům musí vzniknout nejméně 30 % z celkových způsobilých nákladů, mezi které lze řadit osobní náklady, náklady na nástroje, vybavení, budovy a pozemky v rozsahu a za

období, kdy jsou využívány pro projekt, náklady na smluvní výzkum, poznatky a patenty, které byly zakoupeny nebo na něž byla pořízena licence od vnějších zdrojů za obvyklých tržních podmínek, a dodatečné režijní a ostatní provozní náklady včetně nákladů na materiál, dodávky a podobné výrobky, které vznikly přímo v důsledku provádění projektu.

1.8 Hodnocení

Budou definovány základní parametry pro hodnocení, podrobné postupy (včetně harmonogramu) bude stanovovat vláda na základě metodik hodnocení, které bude navrhovat MVV. Základní bude rozdělení na hodnocení výzkumných organizací (s dopadem na poskytování institucionální podpory na rozvoj výzkumných organizací) a hodnocení programů účelové podpory.

• Hodnocení výzkumných organizací pro poskytování institucionální podpory

Vzhledem k tomu, že základní model hodnocení ovlivňuje i další části zákona (zejména poskytování institucionální podpory na rozvoj výzkumných organizací), jsou dále popsány základní principy nového hodnocení a financování, s tím že v zákoně budou upraveny základní práva a povinnosti a konkrétní postupy budou uvedeny v implementačních dokumentech schvalovaných vládou.

Hodnoceny budou ty instituce, které budou příjemci institucionální podpory na rozvoj výzkumných organizací. Cílem je provádět kvalitativní hodnocení výzkumných organizací. Smyslem je poskytnout odpovědným orgánům informace o výzkumných organizacích a vytvořit tak podklad pro rozhodnutí o přidělení institucionální podpory na rozvoj výzkumných organizací, které bude sloužit jako motivační nástroj pro zkvalitnění činnosti výzkumných organizací

Hodnocení budou realizována na úrovni institucí, v případě multioborových institucí (zejména multioborově orientované veřejné vysoké školy) bude členěno i oborově.

Hodnocení bude založeno na třech (ve vztahu k váze posuzování) složkách:

- **zhodnocení dosažených výsledků** a aktivit a role v systému VaVal, tj. informací prezentovaných v IS VaVal. Výsledky budou expertně posouzeny v kategoriích, které odrážejí odlišné mise (odborný přínos, užitečnost, popř. potřebnost)
- **peer review hodnocení** institucí, které bude zaměřeno na hodnocení instituce jako celku, přičemž zákon stanoví základní (rámcová) kritéria tohoto hodnocení, jejichž podrobnosti (dílčí kritéria) budou, s ohledem na nezbytnost flexibilně reagovat na změny výzkumného prostředí a adekvátních společenských potřeb, rozpracovány ve vládou schválené metodice. Základními kritérii peer review hodnocení budou:
 - postavení výzkumné organizace v rámci výzkumného prostředí (národního i mezinárodního)
 - výzkumná excelence
 - výkonnost výzkumu
 - společenská významnost,
 - struktura řízení výzkumné organizace
 - lidské zdroje a technické vybavení
- **vize a očekávání**, kdy bude posuzováno, jak z pohledu zřizovatele výzkumná organizace realizuje činnosti a aktivity, pro které byla zřízena
 - V rámci této složky bude vždy hodnoceno naplňování resortních koncepcí VaVal, resp. vlastní koncepce činnosti výzkumné organizace
 - Detaily této složky hodnocení budou upraveny v tzv. výkonnostní smlouvě.

Pokud jde o prostředky (prvky) hodnocení, bude, obdobně jako v dosavadní právní úpravě obecně odkázáno na mezinárodně uznávané metodiky a navíc doplněn výčet základních prostředků, např.

bibliometrické zprávy, in-site visits, sebeevaluační zprávy. Tyto prostředky a postupy budou detailně rozpracovány ve vládou schválené metodice.

Bude vytvořen jednotný systém hodnocení diferencovaný do tří vrstev podle úrovně řízení (MVV, poskytovatelé, úroveň řízení výzkumných organizací) a podle specifík výzkumných organizací (AV ČR, vysoké školy, resorty).

Hodnocení výsledků a peer review hodnocení bude realizováno ze strany MVV, hodnocení vizí a očekávání pak bude na úrovni zřizovatelů (resp. poskytovatelů této formy podpory). Výzkumné organizace budou po uzavření hodnocení ve všech jeho složkách zařazeny do skupin, tzv. „klastřů“ podle kvality (špičková kvalita, standardní kvalita, nutnost zlepšení).

Hodnocení bude mít dopad na poskytování institucionální podpory na rozvoj výzkumných organizací. Výchozím stavem bude stav současný. Rozdělování nárůstu podpory na rozvoj výzkumných organizací se bude odvíjet od jejich zařazení do jednotlivých kvalitativních klastřů.

Financování prostřednictvím institucionální podpory bude na základě výkonnostních smluv (kontraktové financování). V přechodném období (prvních pět let) bude financování pro dosud nezhodnocené výzkumné organizace resp. jejich části zafixováno (hodnocení bude probíhat postupně). Poskytovatelé obdrží ve svém rozpočtu na VaVal prostředky podle hodnocení na centrální úrovni, institucím je poskytovatel bude moci upravit podle vlastního hodnocení schváleného MVV, s přihlédnutím ke složce „vize a očekávání“.

Základním předpokladem je, že hodnocení bude realizováno v intervalu 5 let (tj. každý rok bude hodnoceno zhruba 20 % výzkumných organizací), přičemž bude podle vládou schválené metodiky stanoveno, které instituce budou hodnoceny v daném kalendářním roce.

• **Hodnocení programů účelové podpory a projektů**

Nová právní úprava zavede nový systém hodnocení programů. Hodnocení bude rozděleno do několika částí, a to:

- hodnocení ex ante, které bude součástí návrhu předkládaného návrhu programu,
- hodnocení interim v průběhu řešení programu (po cca 3 letech trvání programu),
- hodnocení ex post po ukončení řešení programu,
- hodnocení dopadů a přínosů programu, které bude realizováno v době 3 – 5 let po ukončení programu (podle zaměření programu, tedy s ohledem na to, kdy lze reálně očekávat přínosy realizování programu).

Nově budou definovány požadavky na přípravu programů tak, aby v průběhu řešení a po jeho skončení bylo možné vyhodnotit plnění jeho cílů a očekávání. Tím dojde k eliminaci toho, že po skončení řešení programu jsou sice deklarované plánované cíle dle poskytovatele splněny, ovšem vyhodnocení konkrétních přínosů je nedostačující.

1.9 Práva k výsledkům výzkumu, vývoje a inovací

Tato část bude upravovat problematiku vlastnických práv k výsledkům VaVal, které vznikly s poskytnutou podporou ze státního rozpočtu. Současně bude řešen přístup k výsledkům, které takto vznikly.

Základním pravidlem bude, že výsledky budou patřit příjemcům podpory, s výjimkou:

- programů účelové podpory, kdy výběr projektů je podřízen zákonu o veřejných zakázkách (tedy případům, kdy výsledek bude patřit zadavateli),
- výsledků, které podléhají právním předpisům upravujícím ochranu výsledků autorské, vynálezecké nebo obdobné tvůrčí činnosti (zejména autorský zákon, zákon o vynálezech a zlepšovacích návrzích, o ochraně topografií a polovodičových výrobků, o užitečných vzorech apod.).

Významná část bude věnována otázkám přístupu k výsledkům vytvořeným s poskytnutou podporou ze státního rozpočtu.

Pokud jde o výsledky dosažené v rámci programů, realizovaných ve formě veřejných zakázek, je třeba uvést, že základním principem přístupu k výsledkům veřejných zakázek je nediskriminační přístup, ovšem za podmínek zajišťujících, že jejich poskytnutím není poskytnuta jiná forma veřejné podpory [viz bod 33 písm. d) Rámce]. V praxi to bude znamenat, že poskytovatel jakožto vlastník práv k výsledkům může umožnit využívání takových výsledků i dalším subjektům, a to za předem známých a rovných podmínek tak, aby projekty realizované pro potřeby státní správy splnily svůj účel.

Jiná pravidla se stanovují pro výsledky výzkumu a vývoje, které nevznikly cestou veřejných zakázek. Zvláštní a velmi jednoznačná úprava se týká výzkumných organizací, které jsou příjemci veřejných prostředků s poskytnutou až 100 % intenzitou podpory. V těchto případech je možný pouze nediskriminační a nevýlučný přístup k dosaženým výsledkům, jejich veřejné šíření a transfer znalostí v souladu s bodem 19 Rámce, který obsahuje výčet činností považovaných za činnosti ne hospodářské povahy. Tím se rozumí např. výuka, databáze s otevřeným přístupem, zveřejnění, volně přístupný software. Důvodem je snaha zabránit výzkumným organizacím převádět veřejné prostředky do ekonomických činností nad míru, kterou Komise považuje za „omezený rozsah“, jak je uvedeno v bodě 20 Rámce. To plně koresponduje s principem tzv. otevřeného přístupu (Open Access; 2012/417/EU: Doporučení Komise ze dne 17. července 2012 o přístupu k vědeckým informacím a jejich uchování, Úřední věstník L 194, 21/07/2012 S. 0039 – 0043). Iniciativa "Unie inovací" vyzývá k vytvoření rámce Evropského výzkumného prostoru (EVP), který by pomohl odstraňovat překážky mobility a přeshraniční spolupráce. Podle tohoto dokumentu by se měl prosazovat otevřený přístup k publikacím a údajům z výzkumu financovaného z veřejných prostředků a přístup k publikacím by se měl stát obecnou zásadou u projektů financovaných rámcovými programy EU pro oblast výzkumu.

V případě, že příjemcem je výzkumná organizace / výzkumná infrastruktura, resp. její provozovatel a podniky, řeší se úprava práv způsobem, který chrání jak otevřený přístup v případě výsledků vlastněných výzkumnou organizací nebo výzkumnou infrastrukturou, tak zájmy zúčastněného podniku, jakož i způsob vyrovnání mezi nimi.

1.10 Informační systém výzkumu, vývoje a inovací

Navrhované změny (rozšíření) IS VaVal vyplývají zejména ze změn a rozšíření forem poskytování podpory (viz výše). Hlavní důvody pro úpravu stávající struktury IS VaVal lze shrnout do následujících bodů:

- chybí evidence poskytnuté institucionální podpory na rozvoj výzkumných organizací a na výzkumné infrastruktury (VIF), včetně závazných cílů, některých výsledků a dalších výkonů/činností výzkumné organizace nebo výzkumné infrastruktury (VIF),
- chybí možnost sledovat a hodnotit programy, projekty a výsledky kategorií podpor z oblasti inovací,
- chybí sledování části dosažených výsledků (např. při transferu znalostí) a dalších výkonů/činností výzkumné organizace nebo výzkumné infrastruktury (VIF) a výsledků inovací.

IS VaVal bude tvořen těmito částmi:

- evidence veřejných soutěží (VES) ve VaVal, která bude poskytovat informace o vyhlášených a plánovaných veřejných soutěžích ve VaVal,
- centrální evidence projektů (CEP), která bude poskytovat informace o projektech účelové podpory poskytované ze státního rozpočtu (tj. i o těch projektech operačních programů, které jsou zčásti financovány ze státního rozpočtu),
- rejstřík informací o výsledcích (RIV), která bude poskytovat informace o výsledcích dosažených činnostmi ve VaVal s poskytnutou podporou ze státního rozpočtu,
- centrální evidence aktivit (CEA), která bude informovat o programech účelové podpory (včetně jejich vyhodnocení), o poskytovatelích a příjemcích podpory VaVal,
- část, kde budou zveřejňovány rozšířené informace o poskytnuté podpoře na rozvoj výzkumných organizací,

- nová část, kde budou zveřejňovány údaje o strojích a zařízeních pořízených pro řešení aktivit VaVal z výdajů státního rozpočtu na VaVal, přičemž parametry těchto strojů a zařízení pro zařazení do IS VaVal budou dány prováděcím předpisem a budou vycházet z Koncepce IS VaVal.

Rozšíření a další změny oproti stávajícímu stavu IS VaVal v souvislosti s budoucími evaluacemi a analýzami v oblasti VaVal je tedy nezbytné, zejména ve vztahu k přípravě návrhu státního rozpočtu, a to v následujících oblastech:

Rozšíření informací v RIV – Rejstřík informací o výsledcích

- zařazení inovací do RIV – nutno definovat parametry zařazení, dosud nejsou v IS VaVal parametry, v zákoně musí být stanoveno, že součástí IS musí být také inovace a v prováděcím předpisu musí být definována datová pole, která je třeba v IS VaVal vyplnit (dodat),
- informace o hodnocení kvality publikací, které nepodléhají jinému hodnocení, pokud bude prováděno, a to včetně zdůvodňujících komentářů; relevance pro výsledky, které nepodléhají standardnímu recenznímu řízení,
- údaje o využití aplikovaných výsledků – dosud jsou v IS VaVal pouze údaje o vytvoření aplikovaných výsledků, nikoliv o jejich dalším využívání; cílem je sledovat skutečný přínos výsledku,
- u publikačních výsledků doplnění informací o indexaci, pokud se jedná o článek ve světové databázi.

Rozšíření informací CEA – Centrální evidence aktivit (nástrojů) VaVal postrádá údaje o hodnocení programů (s ohledem na rozsah jeho provádění), u některých aktivit poskytovatelé zpětně nevykazují, jak přidělené finance v rámci státního rozpočtu, poskytl nebo předali jednotlivým příjemcům, tyto údaje lze zjistit pouze u RVO a u programů, ale již ne u mezinárodních aktivit a u projektů spolufinancovaných z ESIF. Nezbytné rovněž bude větší propojení (v rámci zveřejňovaných údajů):

- konsolidace údajů, aby bylo možné sledovat průběh programů (propojení CEA a CEP)
- doplnění informací o předpokládaném harmonogramu veřejných soutěží v rámci programů,
- v souvislosti s novými přístupy k přípravě a hodnocení programů rozšíření o parametry schválených programů, zejména indikátory a počáteční hodnoty, cíle včetně způsobu jejich dosažení, rizika nenaplnění cílů, absorpční kapacita programů (předpoklady počtu přihlášených a skutečně financovaných projektů),
- výsledky průběžných a závěrečných hodnocení projektů a programů,
- informace o schválených změnách programů.

Tak jako ve stávající úpravě bude i v novém právním předpise zakotvena povinnost poskytovatele předávat údaje do IS VaVal o aktivitách s poskytnutou podporou a o výsledcích dosažených za použití této podpory.

Bude rovněž definováno, kdo má odpovědnost za správnost předávaných údajů.

V Koncepci IS VaVal 2016 -2020 je uvedeno opatření č.17, "Návrh řešení IS VaVal jako centralizovaného IS s několikastupňovým workflow", což je v souladu s ideou změny architektury z izolovaného systému postaveného na rodném čísle na integrovaný systém eGovernmentu postavený na AIFO.

1.11 Kontrola a důsledky porušení zákona

Obecně

Z hlediska systému kontroly bude postupováno podle zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), případně zákona o finanční kontrole. V rámci kontrolních mechanismů bude využito již existujících, případně novelizovaných kontrolních metodik. Ve vztahu k vnitřní kontrole budou respektovány vnitřní kontrolní mechanismy dotčených resortů, a to včetně Rezortního interního protikorupčního programu,

- z hlediska prováděných kontrol budou pravidelně 1x za rok uveřejňována na veřejném webu statistická data týkající se kontrol a nejčastějších pochybení – v souladu se zákonem č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád),

- MVV by mělo každé dva roky (lze stanovit jiné období vzhledem k tomu, že v současnosti je celkem 11 poskytovatelů veřejné podpory) provádět kontrolu poskytování podpory u jednotlivých poskytovatelů (např. MŠMT, MPO apod.),

- MVV bude mít možnost zúčastnit se, na straně kteréhokoli poskytovatele, kontroly příjemce. Za tímto účelem budou jednotliví poskytovatelé povinni pravidelně na kalendářní rok (nebo jinak stanovené období) sestavit relativně závazný „plán kontrol“, který bude po schválení v rámci poskytovatele, nejpozději však do zákonem stanoveného termínu v příslušném kalendářním roce, jednotlivými poskytovateli předán MVV. Bude stanoveno, že první kontrola by mohla být poskytovatelem zahájena až v přiměřené lhůtě po předložení plánu kontrol MVV,

- uvedeným krokem bude MVV plnit koordinační funkci ve vztahu k plánům kontrol jednotlivých poskytovatelů, tím se také zamezí tomu, aby více poskytovatelů kontrolovalo toho samého příjemce současně nebo v krátkém časovém intervalu po kontrole jiným poskytovatelem,

- nebude dotčeno oprávnění NKÚ na provádění kontroly (který vykonává kontrolu hospodaření se státním majetkem a plnění státního rozpočtu, podle zvláštních právních předpisů) u poskytovatele,

- vzhledem k podřazení agentur (TA ČR a GA ČR) pod MVV, bude MVV vykonávat kontrolní pravomoci²⁶ i vůči těmto agenturám, kontrola podle zvláštního právního předpisu se bude vykonávat jednou ročně, popř. podle potřeby, kontrolní kompetence budou upraveny v návaznosti na zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád),

- MVV bude kontrolovat minimálně (vzhledem k tomu na MVV přejdou kompetence kontrolních rad těchto agentur) rozdělování finančních prostředků TA ČR a GA ČR, a hospodaření s majetkem státu, k němuž má TA ČR a GA ČR příslušnost hospodaření, (kontrola výkonu činnosti agentur),

- MVV bude vzhledem ke svému postavení ve struktuře státní správy těmto agenturám nadřízeným orgánem i ve smyslu § 178 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, bude tedy nadřízeným orgánem i ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím (vyřizování odvolání proti rozhodnutí o odmítnutí žádosti a stížností na postup při vyřizování žádosti o informace).

Kontrola

V průběhu řešení projektu – bude poskytovatel povinen provádět kontrolu plnění cílů projektu, včetně kontroly čerpání a využívání podpory, a účelnosti vynaložených nákladů projektu podle uzavřené smlouvy o poskytnutí podpory nebo rozhodnutí o poskytnutí podpory, přičemž povinností příjemce bude tuto kontrolu umožnit. V případě, že doba, po kterou se poskytuje podpora, je delší než dva roky, je poskytovatel povinen provést danou kontrolu rovněž nejméně jedenkrát v průběhu řešení projektu.

²⁶ Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), ve znění pozdějších předpisů. Vyhláška č. 416/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), ve znění zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb. a zákona č. 123/2003 Sb.

Zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), ve znění pozdějších předpisů.

Po ukončení řešení projektu – poskytovatel provede kontrolu shora uvedených skutečností včetně zhodnocení dosažených výsledků a jejich právní ochrany.

Poskytovatel (v rámci kontrolní skupiny poskytovatele se bude mít možnost této kontroly kdykoli zúčastnit i MVV), provede finanční kontrolu u příjemců podpory podle zvláštních právních předpisů nejméně u 5 % objemu účelové a institucionální podpory poskytnuté poskytovatelem v daném kalendářním roce, přičemž musí být zkontrolována nejméně 1/5 projektů (kombinace počtu projektů a objemu podpory zajistí větší objektivitu výsledků kontrolní činnosti).

Závěrečné hodnocení projektů - Poskytovatel při závěrečném hodnocení projektů po ukončení jejich řešení zhodnotí dosažení cílů stanovených v rozhodnutí o poskytnutí podpory, dosažené výsledky projektu, jejich vztah k cílům projektu a poskytne o nich do informačního systému výzkumu, vývoje a inovací údaje, jejichž rozsah stanoví prováděcí právní předpis.

Porušení ustanovení zákona obecně (správní delikty a sankce)

V nové právní úpravě bude konkrétně uvedeno o porušení nebo nedodržení, jakých povinností/závazků stanovených zákonem popř. rozhodnutím o poskytnutí podpory se může jednat (přicházejí v úvahu), a jaká konkrétní sankce za takové porušení/nedodržení může být uložena (např. peněžitá sankce, vyloučení návrhu projektu z veřejné soutěže, snížení objemu podpory na jistou dobu apod.)

Např. správní delikty spáchané příjemcem:

- nedodání/neposkytnutí údajů do IS VaVal,
- opožděné dodání/poskytnutí údajů,
- poskytnutí nepravdivých/nesprávných údajů atd.

Sankce bude možné ukládat i opakovaně, přičemž bude stanovena hranice, která ani při opakovaném uložení sankce nesmí být překročena.

Peněžitá sankce, jejich rozpětí, za jednotlivé správní delikty budou udávány v % z poskytnuté podpory, přičemž bude stanovena i částka, která nesmí být jako peněžitá sankce za jednotlivý přestupek překročena (např. sankci lze uložit ve výši 5-80% z poskytnuté podpory přičemž však takto uložená peněžitá pokuta/sankce nesmí překročit 10 mil. Kč).

Je samozřejmé, že pro různá porušení zákona, za různé správní delikty, budou stanoveny různé sankce v závislosti na závažnosti, způsobu a okolnostech, za nichž byly spáchány (za nichž byl zákon porušen).

Druhy sankcí, výše sankcí, jakož i jejich rozmezí, budou stanovena tak, aby plnila výchovný a preventivní účel, a neznemožnila poskytnutí podpory nebo splnění (provedení, dokončení) projektu/programu. Na dané řízení se bude vztahovat správní řád²⁷ a proti rozhodnutí, jimž by byla uložena sankce, bude přípustný i soudní přezkum²⁸.

Sankcí svého druhu bude v nové právní úpravě i zápis do seznamu příjemců, kteří opakovaně a závažným způsobem porušují povinnosti stanovené zákonem (o podpoře výzkumu, vývoje a inovací, i zvláštních právních předpisů). Samotný zápis do seznamu nebude znamenat zamezení přístupu k podpoře, bude pouze jakýmsi varováním pro poskytovatele. Proti předmětnému zápisu bude mít příjemce možnost uplatnit postup v souladu s § 154 a násl. zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů. Zákon současně stanoví, kdo je správcem a provozovatelem tohoto seznamu (MVV), jeho oprávnění ve vztahu k možnosti provádět a spravovat zápisy (záznamy) v tomto seznamu, a oprávnění k nahlížení do seznamu, tzn. kdo je oprávněn nahlížet, a za jakých podmínek. Příjemnci bude zápis do seznamu oznamován formou sdělení.

Důsledky porušení ustanovení zákona

Neoprávněné poskytnutí, použití nebo zadržení podpory se bude posuzovat jako porušení rozpočtové kázně podle rozpočtových pravidel.

²⁷ Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

²⁸ Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.

Při nedodržení povinností stanovených tímto zákonem nebo při nedodržení podmínek rozhodnutí o poskytnutí podpory ze strany příjemce nebo smlouvy o využití výsledků ze strany příjemce poskytovatel může vyloučit návrh projektu příjemce z veřejné soutěže ve výzkumu, vývoji a inovacích po dobu až 3 let ode dne, kdy bylo příjemci toto porušení prokázáno nebo kdy ho písemně uznal.

Při porušení závazků ze smlouvy o využití výsledků se postupuje podle příslušných smluvních ujednání a podle občanského zákoníku.

1.12 Ustanovení společná, přechodná a závěrečná

• Zákonná zmocnění k vydání prováděcích právních předpisů

Zákonem č. 110/2009 Sb. (tj. novelou zákona č. 130/2002 Sb.) byly zrušeny dva ze tří prováděcích předpisů k zákonu č. 130/2002 Sb. – nařízení vlády č. 461/2002 Sb., o účelové podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o veřejné soutěži ve výzkumu a vývoji, a nařízení vlády č. 462/2002 Sb., o institucionální podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o hodnocení výzkumných záměrů. Přestože část úpravy obsažená v prováděcích předpisech byla novelou začleněna do zákona, ze současného pohledu se ukazuje, že část problematiky zůstává nerozpracována. To vede jednak k různé interpretaci ustanovení u různých poskytovatelů, jednak ke sporům mezi poskytovateli a příjemci (např. při překročení počtu předpokládaných výsledků projektu jsou nuceni jejich počet redukovat na plánovanou úroveň). Proto se předpokládá, že zákonem bude dáno zmocnění k vydání prováděcích předpisů upravujících:

- podrobnosti poskytování institucionální podpory,
- podrobnosti poskytování účelové podpory,
- podrobnou specifikaci údajů vedených v jednotlivých částech informačního systému výzkumu, vývoje a inovací, postup předávání údajů do IS VaVal a způsob poskytování údajů z IS VaVal
- podmínky pro ocenění výsledků VaVal.

• Náběh systému a přechodné období

Smlouvy a rozhodnutí, uzavřené nebo vydané podle dosavadních předpisů, budou dokončeny podle dosavadní úpravy za předpokladu, že poskytování podpory nebude v rozporu s pravidly pro její poskytování.

Za předpokladu, že zákon nabude účinnosti v roce 2017, bude upravena problematika poskytování institucionální podpory na rozvoj výzkumných organizací tak, že první vlna hodnocení bude v roce 2019 a poslední bude v roce 2023 (tj. cca 20 % institucí každý rok), smlouvy s dobou platnosti 5 let budou až po prvním zhodnocení dané výzkumné organizace (popř. její části – fakulty u VŠ apod.), přičemž první výkonnostní smlouva bude uzavřena na dobu kratší než 5 let (do prvního zhodnocení); do doby, než bude daná instituce hodnocena, bude dostávat podporu na rozvoj výzkumných organizací podle současného stavu.

Obdobně bude konstituováno náběhové období pro zavedení nové kategorie institucionální podpory - podpory výzkumných infrastruktur (VIF).

Přechodnými ustanoveními (příp. odsunutím účinnosti příslušných částí) bude nezbytné řešit dopady změny uspořádání GA ČR a TAČR, související se způsobem hodnocení návrhů projektů a jejich závěrečného hodnocení, tak aby systém nebyl negativně ovlivněn, tj. úprava možnosti dokončit hodnocení podle původních pravidel, aby byla možnost připravit systém nový.

Kontinuita, resp. plynulost práce vrcholného poradního orgánu bude zajištěna tím, že do doby ustavení Vědecké rady ČR bude její úkoly plnit dosavadní Rada pro výzkum, vývoj a inovace.

Vztah ÚSC k zákonu

V závěrečných ustanoveních bude rovněž vymezen vztah ÚSC k zákonu, tj. kdy a v jakých případech a v jakém rozsahu jsou ÚSC povinny se zákonem řídit, a to i v návaznosti na zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, ve znění pozdějších předpisů.

Zejména se předpokládá uložení povinnosti předkládat návrhy programů VaVal k vyjádření MVV před jejich schválením (to je realizováno v souladu s Ústavou ČR výhradně na úrovni ÚSC) tak, aby bylo možno tyto aktivity zohledňovat při přípravě strategických dokumentů pro řízení VaVal na národní úrovni komplexně a zpětně působit na jejich soulad s těmito schválenými dokumenty. Jinými slovy řečeno, nejde v žádném případě o podmínění schválení programu podpory VaVal vyhlášeného ÚSC předchozím (kladným) stanoviskem MVV. Smyslem tohoto opatření je garance, aby jak stát, tak ÚSC při svém rozhodování o podpoře určitého segmentu VaVal měly vzájemnou úplnou informaci o případných krocích „druhé strany“ a v důsledku toho zajistit maximální koordinovanost veřejné podpory a minimalizovat tak duplicitní financování.

Rovněž bude obdobných důvodů uložena povinnost předávat údaje o poskytnuté veřejné podpoře na VaVal do IS VaVal.

1.13 Změna souvisejících právních předpisů

V návaznosti na vytvoření zcela nové právní úpravy podpory výzkumu, vývoje a inovací se předpokládají změny v následujících zákonech:

- zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 227/2006 Sb., o výzkumu na lidských embryonálních kmenových buňkách a souvisejících činnostech a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 215/2004 Sb., o úpravě některých vztahů v oblasti veřejné podpory a o změně zákona o podpoře výzkumu a vývoje, ve znění pozdějších předpisů,
- nařízení vlády č. 92/2015 Sb., o pravidlech pro organizaci služebního úřadu,
- vyhláška č. 162/2015 Sb., o podrobnostech úřednické zkoušky v části týkající určení příslušnosti ústředních správních úřadů ke zpracování otázek pro zvláštní část úřednické zkoušky,
- vyhláška č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě, ve znění pozdějších předpisů.

V souvislosti s novou právní úpravou budou zrušeny některé právní předpisy:

- zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje,
- zákony (nebo jejich části), kterými byl zákon č. 130/2002 Sb. novelizován,
- nařízení vlády č. 397/2009 Sb., o informačním systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací,
- nařízení vlády č. 71/2013 Sb., o podmínkách ocenění výsledků výzkumu, experimentálního vývoje a inovací.

1.14 Účinnost

Účinnost zákona o podpoře výzkumu, vývoje a inovací je uvažována k 1. 7. 2017.

U některých ustanovení bude účinnost odložená, a to z toho důvodu, aby bylo možno dokončit stanovené procesy podle pravidel původních (např. projekty u GA ČR a TAČR), nebo aby bylo možno některé kroky realizovat průběžně (např. hodnocení).

2. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky, s mezinárodními smlouvami a se závazky vyplývajícími z členství v Evropské unii

Předkládaný návrh není v rozporu s ústavním pořádkem České republiky, se závazky České republiky podle čl. 10 Ústavy ani s dalšími mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána.

Návrh rovněž není v rozporu s právem EU. Příslušné předpisy Evropských společenství, jsou v návrhu zohledněny, popřípadě zpracovány.

Z hlediska relevantní právní úpravy v právu EU se předmět návrhu týká:

- nařízení Komise (EU) č. 651/2014 ze dne 17. června 2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné s vnitřním trhem,
- nařízení Komise (EU) č. 702/2014 ze dne 25. června 2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy o fungování Evropské unie prohlašují určité kategorie podpory v odvětvích zemědělství a lesnictví a ve venkovských oblastech za slučitelné s vnitřním trhem.
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1301/2013 ze dne 17. prosince 2013 o Evropském fondu pro regionální rozvoj, o zvláštních ustanoveních týkajících se cíle Investice pro růst a zaměstnanost a o zrušení nařízení (ES) č. 1080/2006,
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 ze dne 17. prosince 2013 o společných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti, Evropském zemědělském fondu pro rozvoj venkova a Evropském námořním a rybářském fondu, o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti a Evropském námořním a rybářském fondu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1083/2006,
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1304/2013 ze dne 17. prosince 2013 o Evropském sociálním fondu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1081/2006,
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1291/2013 ze dne 11. prosince 2013, kterým se zavádí Horizont 2020 – rámcový program pro výzkum a inovace (2014–2020) a zrušuje rozhodnutí č. 1982/2006/ES,
- nařízení Rady (ES) č. 723/2009 ze dne 25. června 2009 o právním rámci Společenství pro konsorcium evropské výzkumné infrastruktury (ERIC).
- Rámec pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací (2014/C 198/01).

Návrh je v souladu s ústavním pořádkem České republiky, mezinárodními smlouvami a se závazky vyplývajícími pro ČR z jejího členství v Evropské unii.

3. Hospodářský a finanční dosah navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí, sociální dopady a dopady na životní prostředí

Při zpracování věcného záměru zákona nebyly identifikovány žádné sociální dopady nebo dopady na životní prostředí.

Z hlediska finančních dopadů nepředstavuje navržené řešení dodatečné náklady pro ostatní veřejné rozpočty. Finanční dopady na státní rozpočet a na podnikatelské prostředí jsou blíže popsány v závěrečné zprávě RIA v kap. 3.1.3. Identifikace nákladů varianty 2.

4. Zhodnocení současného stavu a dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace

Navržený věcný záměr se přímo nedotýká problematiky diskriminace osob.

5. Zhodnocení současného stavu a dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Navrhovaný materiál nemění nic na standardech ochrany soukromí a osobních údajů a sám o sobě tak nevyvolává žádné dopady na ochranu soukromí či osobních údajů.

Vzhledem k tomu, že již nyní příjemci podpory poskytují RVVI některé osobní údaje, neznamená rozšíření rozsahu tohoto poskytování v IS VaVal významný zásah do jejich ochrany a ani nevzniká potenciálně nebezpečí neoprávněného přístupu nebo zneužití osobních údajů oproti současnému stavu.

Ve stávající podobě IS VaVal se z osobních údajů předávají jméno, příjmení a rodné číslo (pouze u řešitelů projektů a tvůrců výsledků), přičemž rodná čísla slouží pouze k jednoznačnému určení osob a jejich zaměstnavatelů (tj. organizací činných ve VaVal) a nejedná se o zveřejňovaný či veřejný údaj. Na základě rodného čísla je přidělován jednoznačný identifikátor vědce vedid, dle kterého lze vyhledat osobu v IS, tak aby byla dodržena ochrana osobních údajů.

Po přiřazení jednotlivých tvůrců výsledku (resp. výsledků) k dané institucí se s tímto údajem již nijak nenakládá a ani se nijak nezpracovává. Jednoznačné přiřazení tvůrců výsledků (resp. výsledků) k dané výzkumné organizaci je nezbytné, neboť údaje o výsledcích se používají k hodnocení institucí a na základě tohoto hodnocení je výzkumným organizacím poskytována institucionální podpora.

Vzhledem k tomu, že používání rodných čísel skončí v roce 2025, bude postupně systém rodných čísel i v IS VaVal nahrazován s tzv. agendovými identifikátory, které budou jako součást eGovernmentu poskytovány z registru práv a povinností Ministerstvem vnitra. Zavedení těchto identifikátorů bude v praxi znamenat nahrazení rodných čísel v IS VaVal, protože prvotní údaje se ověří v registrech MV a osobám je následně přidělen jednoznačný identifikátor, který se spolu se jménem a příjmením vloží do IS VaVal (tedy nikoliv rodné číslo).

Zjednoduší se prokazování skutečností o uchazeči, přičemž informace, které má stát již k dispozici (výpis z rejstříku trestů, výpis z rejstříku veřejných výzkumných institucí, výpis z obchodního rejstříku, popř. dalších veřejných rejstříků) se nebudou dokládat ověřeným výpisem. Podmínky, jejichž splnění je dáno jiným právním předpisem (bezúhonnost statutárních orgánů státem zřízených institucí), se nebudou prokazovat vůbec a zjednoduší se způsob jednání za uchazeče, kdy se nebude vyžadovat ověřený podpis všech členů statutárních orgánů.

Ve vztahu k Informačnímu systému VaVal pak budou respektována ustanovení Listiny základních práv a svobod, a to zejména čl. 2 odst. 2, čl. 4 odst. 1, čl. 7 odst. 1, čl. 10 odst. 2 a čl. 17 odst. 1, 4 a 5.

C. ZPRÁVA Z HODNOCENÍ KORUPČNÍCH RIZIK (CIA)

V souladu s čl. 4 odst. 1 písm. h) Legislativních pravidel vlády provedl předkladatel zhodnocení korupčních rizik, a to podle Metodiky CIA (Corruption Impact Assessment; Metodika hodnocení korupčních rizik), uveřejněné na webové stránce www.korupce.cz/assets/protikorupcnitemata/metodika-CIA.pdf.

Při zpracování návrhu věcného záměru zákona bylo k navrhovanému provedení přihlíženo ve shodě s cílem sledovaným CIA, tj. připravit rámec takové právní úpravy, která bude případným korupčním rizikům předcházet či je pokud možno eliminovat pomocí zavedených nástrojů, kontrolních procesů či nově etablované státní správy pro VaVal.

Oblast VaValse vyznačuje zvýšeným korupčním potenciálem již ze své podstaty, neboť se jedná o oblast zabývající se přerozdělováním veřejných finančních prostředků na VaVal různým subjektům, ať už ze soukromé sféry (podnikům), veřejným institucím či orgánům státní správy (poskytovatelům) na činnosti spojené s jejich výkonem v oblasti VaVal. Jsou poskytovány finanční prostředky na různé mnohdy nesrovnatelné nebo obtížně srovnatelné aktivity, jejichž důležitost či potřebnost nelze posoudit bez odborné způsobilosti v dané problematice.

Smyslem zhodnocení korupčních rizik, je posouzení a odůvodnění vhodnosti zvoleného postupu, který směřuje k novému nastavení systematiky a postupů při poskytování a přerozdělování finančních prostředků. Opodstatněnost navrhovaných změn a přepracování systému stojí na skutečnosti, že tento stávající, již plnohodnotně nekoresponduje s novými požadavky kladenými na oblast VaVal v souvislosti s jejím dynamickým rozvojem. Přestože nelze odhlédnout od výše uvedené skutečnosti, že v případě dispozice s finančními prostředky přerozdělovanými do soukromé i veřejné sféry je jakýkoliv systém ovlivněn partikulárními zájmy jednotlivých subjektů, je cílem zhodnocení všech rizik zvolené varianty takové řešení, aby rizika byla minimalizována a funkčnost, průhlednost a rovnost systému byla na co možná nejvyšší úrovni.

Omezení korupčních příležitostí při zpracování návrhu právního předpisu tak bylo jedním z hlavních hledisek, se kterým byl návrh konfrontován.

1. Přiměřenost

Materiál si klade za cíl upravit financování VaVal v ČR vycházející z předpisů EU, v nichž jsou obsaženy přímo použitelné povinnosti k transparentnosti poskytování veřejné podpory.

Navrhovaná právní úprava implikuje nutnost systémové restrukturalizace kompetencí v oblasti VaVal, rozšiřuje zejména okruh kontrolní činnosti pro nově zřízené MVV, které bude vykonávat dohled nad některými dílčími, zákonem stanovenými požadavky, zejména nad podřízenými agenturami, bude plnit roli odvolacího orgánu vůči rozhodnutím agentur a zároveň bude zastřešujícím úřadem pro sjednocení všech rezortních a národních politik pro oblast VaVal. Rozšíření kompetencí je úměrné povaze upravovaných vztahů a vychází ze stávajícího zákonem vymezené role RVVI, která sice byla/je deklarována jako pouhý odborný poradní orgán vlády, avšak reálně byla/je vybavena exekutivními pravomocemi, limitujícími postavení MŠMT jako ústředního správního úřadu pro danou oblast. Namísto RVVI bude nově zřízena Vědecká rada ČR, která bude již oproštěna od exekutivních pravomocí a naopak bude posílena její expertní role. Nezávislost VR ČR a její vrcholné postavení v systému pak bude garantováno především způsobem jejího konstituování prostřednictvím orgánů moci zákonodárné a vrcholného orgánu moci výkonné.

V systému horizontální struktury systému s cílem jasně definované odpovědnosti, kontrolovatelnosti jednotlivých subjektů je nezbytná odpovídající koncentrace rozhodovacích kompetencí v roli odborně dostatečně zdatně vybaveného orgánu veřejné moci, kterým by v případě varianty 2 nebo varianty 3 bylo zamýšlené nové ministerstvo pro VaVal.

Vytvoření nového centrálního úřadu se může jevit s ohledem na snahu o zeštíhlování státní správy jako protichůdný postup, nicméně koncentrace konkrétních rozhodovacích a kontrolních pravomocí umožní lepší řízení, efektivnější přerozdělování finančních prostředků a nahradí dosud roztříštěnou a nesystematickou úpravu VaVal.

2. Efektivita

Efektivitu nově navrženého systému pravidel pro podporu VaVal je třeba poměřovat z několika úhlů pohledu a v návaznosti na přiměřenost zvolené varianty:

- nově nastavená pravidla pro podporu VaVal lze efektivně implementovat v krátkém časovém úseku.
- část stávajících opatření dle GBER je již nyní aplikována a využívána a neměl by být problém se na nové podmínky včetně pojmosloví rychle adaptovat. Vytvoření stabilní a strategicky řízené politiky VaVal je předpokladem k naplnění kritéria efektivity.
- po vzoru osvědčených zahraničních systémů VaVal se jeví role nově zřízené Vědecké rady ČR a podřízení agentur pod nové MVV efektivní také z hlediska hospodářského, neboť dojde ke sloučení dvou rozpočtových kapitol s částí výdajů na VaVal z rozpočtové kapitoly Úřadu vlády ČR a současně ke sjednocení organizačního, personálního a vnitřního zabezpečení dotčených agentur, vrcholného expertního orgánu a Sekce pro vědu, výzkum a inovace z Úřadu vlády ČR, čímž se zlepší i koordinace a spolupráce mezi těmito subjekty. Přiměřené zjednodušení procesu a snížení administrativní náročnosti, na niž je preferovaná varianta řešení zaměřena, v sobě současně nese i snížení možnosti korupčních rizik, které je vždy spojeno s vyšší mírou subjektů, které mohou být v procesu administrace úkonu vystaveny korupčním rizikům. Ať již z hlediska systémového nebo z hlediska nahodilého lidského faktoru. Při poskytování podpory, odstranit, resp. vyvarovat se nedostatkům zjištěným v průběhu dosavadní již více než dvanáctileté aplikační praxe.

V případě varianty 1 se jeví jako neefektivní z hlediska velké administrativní náročnosti provedení novelizace stávajících předpisů. Tato varianta neřeší dostatečně sledované cíle, neboť de facto spočívá pouze v dílčích úpravách zákona č. 130/2002 Sb. a ponechává fakticky stávající neutěšený stav. Tato varianta řeší jen částečně problémy současného systému VaVal - konkrétně zajištění větší kontroly implementačních agentur.

3. Odpovědnost

Z věcného záměru zákona je zřejmé, že hlavní kompetenční roli budou v dané problematice dle varianty 2 sehrávat především příslušné ústřední správní úřady pro VaVal (MVV, MŠMT a MPO) a další poskytovatelé.

Varianta 1 nepřináší z hlediska soustředění pravomocí nadměrné soustředění pravomocí u jednoho orgánu, neboť se jedná v podstatě o zachování současného stavu.

Varianta 1 přináší v případě podřízení GA ČR a TA ČR pod existující ministerstva určité zvýšení odpovědnosti těchto ministerstev, avšak to pouze z hlediska kontrolního. Nezávislost a odpovědnost TA ČR a GA ČR by byla zachována jako dosud. Tento posun lze z hlediska korupčních rizik vnímat jako pozitivní, nicméně nedosahuje kvalit v porovnání s variantami 2 a 3, které navrhuji vytvoření centrálního úřadu pro VaVal a umožnily by lepší a jednoznačné nastavení odpovědnosti, což je z hlediska použitého kritéria v hodnocení korupčních rizik stěžejní.

4. Opravné prostředky

V obecné rovině lze říci, že řízení vedená podle navrhované právní úpravy budou podléhat zčásti režimu správního řízení, v rámci kterého mohou účastníci uplatňovat (v případně nesprávného postupu orgánu veřejné správy) opravné prostředky, v případě zadávání veřejných zakázek zákonu o zadávání veřejných zakázek, v rámci kterého jsou upraveny instituty námitek (stížností).

I zde je zachována možnost soudního přezkumu rozhodnutí orgánu veřejné moci.

V případě variant 2 a 3 bude možné proti rozhodnutí TA ČR a GA ČR podat odvolání k nadřízenému MVV. V případě podřízení agentur pod MPO a MŠMT (varianta 1) by bylo možné

se odvolat k těmto ministerstvům. Všechny tyto varianty lze shledávat z tohoto hlediska jako přínosné oproti současnému stavu, neboť by byla zajištěna vyšší míra přezkoumatelnosti, kontroly a tím i efektivního řízení.

Proti případnému rozhodnutí Ministerstva je možné podat rozklad, o kterém rozhoduje ministr. Při řízení o rozkladu se subsidiárně použije právní úprava pro odvolání (§ 152 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád).

Konkrétní podoba úpravy opravných prostředků a podmínek poučení adresáta úkonu o možnosti podat opravný prostředek bude obsahem paragrafového znění zákona.

5. Kontrolní mechanismy

Navrhovaná právní úprava konkrétně upravuje role jednotlivých účastníků. Jedná se především o rozdělení odpovědnosti mezi MVV, MŠMT, MPO a další poskytovatele.

Z hlediska systému kontroly bude postupováno podle zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), případně zákon o finanční kontrole. V rámci kontrolních mechanismů bude využito již existujících, případně novelizovaných kontrolních metodik. Ve vztahu k vnitřní kontrole budou respektovány vnitřní kontrolní mechanismy dotčených resortů, a to včetně Rezortního interního protikorupčního programu.

V souladu s doporučením Mezinárodního auditu bude cílem návrhu nového zákona respektovat mezinárodní tradici zapojení představitelů VaVal v kombinaci s dohledem, který zajistí objektivitu a transparentnost.

6. Transparency a otevřená data

Věcný záměr zákona nemá vliv na dostupnost informací dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů. Veškeré informace o podpoře výzkumu, vývoje a inovací ve vazbě na zákon č. 106/1999 Sb. budou poskytovány výhradně prostřednictvím Informačního systému výzkumu, vývoje a inovací a pouze v rozsahu dat v něm uvedených.

Z hlediska prováděných kontrol budou pravidelně 1x za rok uveřejňována na veřejném webu statistická data týkající se kontrol a nejčastějších pochybení – v souladu se zákonem č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád).

Dle přímo použitelných předpisů EU je každý poskytovatel realizující program veřejné podpory či ad hoc podporu (administrovanou dle GBER jakož i programy a ad hoc podpory, které byly Evropské komisi předloženy k posouzení v rámci notifikace a pro které bylo z její strany vydáno pozitivní rozhodnutí) musí každoročně do 30. dubna informovat Úřad pro ochranu hospodářské soutěže o souhrnných částkách podpory, které byly v rámci jednotlivých programů či ad hoc podpory poskytnuty [viz též § 5 odst. 1 písm. a) zákona č. 215/2004 Sb.].

Od 1. 7. 2016 vstoupí v účinnost povinnost uvádět webové odkazy na veškerá úplná znění opatření podpory a dále informace o jednotlivých podporách poskytovaných v rámci programů, které přesáhnou 500 tisíc EUR, na centrální webovou stránku věnovanou veřejné podpoře.

Výše uvedené je předmětem všech variant řešení.

7. Dobrá praxe

Navrhovaná právní úprava ve vybrané variantě se shoduje se známou dobrou praxí. Postupy, procesy a důsledky nedodržení stanovených podmínek a povinností odpovídají stávajícím pravidlům, jakož i požadavkům evropských předpisů. Navrhovaný věcný záměr nepřináší žádné zcela nové postupy, ale využívá buď stávajících osvědčených vnitrostátních postupů nebo postupů sice pro národní úpravu nových, avšak ověřených v zahraničí či doporučených a přebíraných z předpisů a sdělení EU.

Variantu 1 je třeba z hlediska dobré praxe vnímat jako nedostatečnou, neboť právě vytvoření nového administrativního a institucionálního systému VaVal je předpokladem ke zlepšení stávající praxe.

8. Závěr hodnocení korupčních rizik

V rámci zhodnocení korupčních rizik podle Metodiky CIA konstatujeme, že vybraná varianta věcného záměru splňuje kritéria přiměřenosti, efektivity a jednoznačné odpovědnosti. Návrh úpravy jako celek se shoduje se známou dobrou praxí a navrhované procesy v ní obsažené se jeví přiměřené při srovnání s obdobnou legislativou jiných zemích, ve kterých se centrální řízení VaVal osvědčilo.

Věcný záměr zákona předpokládá možná korupční rizika, nikoli však větší, než jaká lze předpokládat ve stávající právní úpravě VaVal. Tím, že bude revidován systém VaVal spolu s vytvořením centrálního gestora za převážnou oblast VaVal a zejména za oblasti, které nyní spadají do působnosti RVVI, dojde k jednoznačnému rozdělení pravomocí a s nimi spojených povinností a odpovědností. V případě varianty 1 by k takovému očekávanému zlepšení nedošlo, proto ji nelze považovat za vhodnou, i když podřazením GA ČR a TA ČR pod věcně příslušná ministerstva by k dílčímu zlepšení dojít mohlo, avšak zde přetrvává vyšší míra rizik oproti zvolené variantě.

SEZNAM NĚKTERÝCH POUŽITÝCH ZKRATEK

ABER	Agricultural Block Exemption Regulation (nařízení o blokových výjimkách v odvětvích zemědělství a lesnictví a ve venkovských oblastech č. 702/2014)
AV ČR	Akademie věd České republiky
CIA	Corruption Impact Assessment (posouzení korupčních rizik)
ČKR	Česká konference rektorů
ČR	Česká republika
EK	Evropská komise
ERA	Evropský výzkumný prostor
ESFRI	European Strategy Forum on Research Infrastructures
ESIF	Evropské strukturální a investiční fondy
EU	Evropská unie
GA ČR	Grantová agentura České republiky
GBER	General Block Exemption Regulation (obecné nařízení o blokových výjimkách č. 651/2014)
IS VaVal	Informační systém výzkumu, vývoje a inovací
LPV	Legislativní pravidla vlády
MF	Ministerstvo financí
MD	Ministerstvo dopravy
MK	Ministerstvo kultury
MO	Ministerstvo obrany
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MS	Ministerstvo spravedlnosti
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
MVV	Ministerstvo pro výzkum a vývoj
MVVV	Ministerstvo pro výzkum, vývoj a vzdělávání
MZd	Ministerstvo zdravotnictví
MZe	Ministerstvo zemědělství
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NIF	Národní výzkumné infrastruktury
NPU	Národní programy udržitelnosti (I a II)
NP VaVal	Národní politika výzkumu, vývoje a inovací
OP PI	Operační program Podnikání a inovace
OP PIK	Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost
OP PPR	Operační program Praha – pól růstu
OP VK	Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

OP VaVpl	Operační program Výzkum a vývoj pro inovace
OP VVV	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
RIA	Regulatory Impact Assessment (posouzení dopadů regulace)
RIS 3	Národní výzkumná a inovační strategie pro inteligentní specializaci ČR
RVŠ	Rada vysokých škol
RVVI	Rada pro výzkum, vývoj a inovace
TA ČR	Technologická agentura České republiky
ÚSC	územní samosprávné celky (obce, kraje, hl. m. Praha)
UV	usnesení vlády
VaV	výzkum a vývoj
VaVal	výzkum, vývoj a inovace
VO	výzkumná organizace
VŠ	Vysoká škola; vysokoškolské
VVI	veřejná výzkumná instituce